

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

3209/2015. (XI. 10.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1454
3210/2015. (XI. 10.) AB végzés	jogszabály alaptörvény-ellenességének utólagos vizsgálatára irányuló eljárás megszüntetéséről.....	1471
3211/2015. (XI. 10.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1476
3212/2015. (XI. 10.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1480
3213/2015. (XI. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1484
3214/2015. (XI. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1486
3215/2015. (XI. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1489
3216/2015. (XI. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1491
3217/2015. (XI. 10.) AB végzés	bírói kezdeményezés visszautasításáról	1494
3218/2015. (XI. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1497
3219/2015. (XI. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1499
3220/2015. (XI. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1501
3221/2015. (XI. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1503
3222/2015. (XI. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1506
3223/2015. (XI. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1509
3224/2015. (XI. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1511
3225/2015. (XI. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz eljárás megszüntetéséről	1512

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3209/2015. (XI. 10.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Stumpf István és dr. Varga Zs. András* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Czine Ágnes, dr. Kiss László, dr. Lévay Miklós és dr. Salamon László* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a hegyközségről szóló 2012. évi CCXIX. törvény 58. § (3) bekezdése, a Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 6.M.287/2013/11. sorszámú ítélete, valamint a Kaposvári Törvényszék 3.Mf.20.225/2014/4. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.
2. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt egyebekben visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] Az alkotmányjogi panasz előterjesztője jogi képviselője útján 2014. július 30. napján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kaposvári Törvényszék mint másodfokú bíróság 3.Mf.20.225/2014/4. sorszámú ítélete, valamint a Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 6.M.287/2013/11. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Az indítványozó 2014. szeptember 26-án – hiánypótlási felhívást követően – kiegészítette indítványát. Az indítványkiegészítésben rögzítette, hogy az Alkotmánybíróság eljárását az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján kérelmezi, tekintettel arra, hogy a Hktv. 58. § (3) bekezdése – a korábbi indítványban kifejtettek alapján – alaptörvény-ellenes. A kifogásolt bírói döntések vonatkozásában pedig korrigálta indítványát azzal a megállapítással, hogy azok alaptörvény-ellenessége az alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezés alkalmazása folytán következett be.
- [3] Kérelme indokolásában hivatkozott az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, II. cikk, VI. cikk (1) bekezdés, XII. cikk (1) bekezdés, XIII. cikk (1) bekezdés, XV. cikk (1) bekezdés, XVII. cikk (1) bekezdés, XXIII. cikk (8) bekezdés, XXVIII. cikk (7) bekezdés sérelmére.
- [4] Az ügy előzményeként előadta, hogy a hegyközség közgyűlésének választása alapján 1994-től töltötte be a hegybírói tisztséget, amely tisztségre legutóbb 2012. április 16. napján öt évre választották újra. A hegyközség elnöke 2013. június 15. napján kelt levelében arról tájékoztatta, hogy a hegybírói megbízatása és egyúttal a munkaviszonya a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 63. § (1) bekezdés e) pontja alapján a Hegyközségről szóló 2012. évi CCXIX. törvény (Hktv.) 58. §-ának erejénél fogva 2013. július 15. napjával megszűnik.
- [5] Az indítványozó a munkáltatói intézkedéssel szemben keresettel fordult a bírósághoz, amelyben vitatta munkaviszonya értesítéssel történt megszüntetésének jogszerűségét. A kereset indokolása szerint a Hktv. hivatkozott rendelkezése csupán a hegybírói tisztségre vonatkozik és önmagában a munkaviszony nem szűnt meg. Erre tekintettel a munkáltatói intézkedést az Mt. 79. § (1) bekezdés b) pontja szerinti, határozott időtartamú munkaviszony azonnali hatályú megszüntetésére irányuló nyilatkozatnak tekintette és jogkövetkezményként az

Mt. 79. § (2) bekezdése alapján a volt munkáltató tizenkét havi távolléti díj megfizetésére kötelezését kérte. Az indítványozó az elsőfokú eljárásban kifejezetten kérte, hogy a bíróság kezdeményezze az Alkotmánybíróságnál a Hktv. 58. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítását.

- [6] A Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2014. január 22-én kelt 6.M.287/2013/11. sorszámú ítéletében megállapított tényállás szerint az indítványozó (felperes) 2012. április 16-i hegybíróvá választását a hegyközség közgyűlése határozatban rögzítette azzal, hogy a megválasztás határozott időre, öt évre szólt. A felek között írásbeli munkaszerződés nem jött létre, azonban mindkét fél munkaviszonynak tekintette a fennálló jogviszonyt, így a jogviszony tartalmát az elsőfokú bíróság nem vizsgálta. Az elsőfokú bíróság elutasította az indítványozó (felperes) keresetét azzal az indokolással, hogy a hegyközség (alperes) intézkedése, miszerint 2013. június 15-én az indítványozót (felperes) levélben tájékoztatta munkaviszonyának a törvény elejénél fogva történő megszűnéséről, nem volt jogellenes, ebből következően a jogellenesség Mt. 79. § (2) bekezdésében meghatározott következményeit sem lehet alkalmazni.
- [7] Az első fokú bíróság megítélése szerint a Hktv. 58. § (3) bekezdése „kogens jogi szabályozás”, amely „állami beavatkozást jelent a felek magánviszonyaiba”, és ennek alapján „eleve megszűnt a hegybírói tisztség (munkakör), amely munkakör egy másik szervhez, a Hegyközségek Nemzeti Tanácsához került, ebből következően a felperes jogviszonya is megszűnt.” Az első fokú bíróság kiemelte, hogy az Mt. 63. § (1) bekezdés e) pontja nem határozza meg taxatíván azon okok körét, amelyek a törvényben meghatározott egyéb megszűnési eseteket jelenthetik. Ebből arra következtetett, hogy ilyen más esetnek minősül egy új jogszabály alkotása, amely alapján a felek között fennálló jogviszony a törvény erejénél fogva, az új törvény hatálybalépésével és annak átmeneti rendelkezései alkalmazásával megszűnik. Ehhez pedig a bíróság álláspontja szerint nem szükséges a munkáltató részéről további intézkedés. Az első fokú bíróság hangsúlyozta, hogy a törvénymódosítás a hegyközségen (alperes) kívülálló ok, így rendeltetésellenes sem lehet az alperes jogviszony megszűnéséről szóló értesítése.
- [8] Az első fokú bíróság az indítványozó (felperes) normakontrollra irányuló indítványának sem adott helyet, mivel álláspontja szerint az indítványozó (felperes) saját akarat-elhatározásából döntött úgy, hogy az új tisztségre nem adott be pályázatot, és ezért nem merült fel olyan Alaptörvényben biztosított jog (munkához való jog), amely korlátozásra került volna.
- [9] Az indítványozó az elsőfokú határozat ellen fellebbezéssel élt, melyben előadta, hogy az Mt. 63. § (1) bekezdés e) pontja nem jelenthet felhatalmazást arra, hogy bármilyen ágazati törvényben konkrétan nem minősíthető rendelkezéssel a jogalkotó tömeges munkaviszony megszűnését hajtsa végre. A fellebbezés tartalmazta továbbá, hogy az új hegybírói tisztségre való pályázatnak azért nincs jelentősége, mert annak alapján a hegybíró a megváltozott szabályok mellett, más munkakörben, más működési körben, és más munkabér mellett kerül foglalkoztatásra, így a két jogviszony nem hasonlítható össze.
- [10] A Kaposvári Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2014. május 8-án kelt 3.Mf.20.225/2014/4. sorszámú ítéletében az első fokú bíróság ítéletét helybenhagyta azzal az indokolással, hogy a Hktv. 58. § (3) bekezdése „kogens jogszabályi rendelkezés”, amely az Mt. 63. § (1) bekezdés e) pontja alá eső törvényben meghatározott „más eset”-nek minősül a munkaviszony megszűnése körében. A másodfokú bíróság is kiemelte, hogy a Hktv. fenti rendelkezése a felek munkaviszonyát korlátozó állami beavatkozást jelentett, amely rendelkezést a hegyközségnek kötelezően alkalmaznia kellett.
- [11] Az indítványozó a bírói döntések alaptörvény-ellenességét eredeti indítványában abban látta, hogy a bíróság tévesen értelmezte a Hktv. 58. § (3) bekezdését, mivel abból a munkaviszony megszűnésére következtetett, valamint tévesen alkalmazta az Mt. 63. § (1) bekezdés e) pontját a konkrét tényállásra.
- [12] Az indítvány azonban csupán arra vonatkozóan tartalmaz indokolást, hogy a Hktv. 58. § (3) bekezdése miért ütközik – álláspontja szerint – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe, II. cikkébe, XIII. cikk (1) bekezdésébe, és XXVIII. cikk (7) bekezdésébe. Az indítvány hivatkozott ugyan az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésére, XII. cikk (1) bekezdésére, XV. cikk (1) bekezdésére, XVII. cikk (1) bekezdésére, XXIII. cikk (8) bekezdésére is, de ezek sérelmére vonatkozó indokolást – a hiánypótlási felhívás és az abban foglalt kioktatás ellenére – nem tartalmaz.
- [13] Az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság megsértését azzal magyarázza, hogy a kifogásolt rendelkezés önkényesen, kellő indok és kellő felkészülési idő nélkül avatkozott be a munkajog alanyainak magánautonómiájába.
- [14] Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét azzal indokolja, hogy a határozott idejű jogviszony megszüntetésével a jogalkotó megfosztotta az indítványozót több éves tulajdoni várományától, amely az indítványozó és családja egzisztenciális biztonságának sérelmén keresztül végső soron az emberi méltósághoz való jog sérelméhez vezet.

- [15] Az indítványozó a kifogásolt rendelkezést az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való joggal is ellentétesnek véli, mivel azok „kógens jellege” kizárta a bíróság érdemi döntését.
- [16] Az Alkotmánybíróság végzésében felhívta a Kúriát, hogy küldje meg számára az alkotmányjogi panaszban kifogásolt jogerős döntést érintő felülvizsgálati ügyben meghozott határozatát.
- [17] A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a 2014. december 10-én kelt Mfv.II.10.417/2014/7. számú ítéletében az alkotmányjogi panaszban támadott jogerős döntést hatályában fenntartotta.

II.

- [18] 1. Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. [...]”

„XXVIII. cikk (7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági vagy más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

- [19] 2. A Hkt. támadott rendelkezése:

„58. § (3) A (2) bekezdés szerinti hivatalba lépésig az e törvény hatálybalépése napján, illetve ezt követően hivatalban lévő hegybírók gondoskodnak az e törvényben a hegybírók részére meghatározott feladatok ellátásáról. Megbízatásuk az új hegybíró hivatalba lépésével megszűnik.”

- [20] 3. Az Mt. indítvánnyal érintett rendelkezése:

„63. § (1) A munkaviszony megszűnik [...] e) törvényben meghatározott más esetben.”

III.

- [21] Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az eljárás alapjául szolgáló beadvány megfelel-e az alkotmányjogi panasszal szemben az Alaptörvény, valamint az Abtv. által támasztott formai és tartalmi követelményeknek.
- [22] Az Abtv. 30. § (1) bekezdésében és az Abtv. 26. § (1) bekezdése b) pontjában előírtak szerint az alkotmányjogi panaszt a kifogásolt bírói döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó a másodfokú ítéletet 2014. június 24-én vette át, és az alkotmányjogi panaszt a törvényben előírt határidőt megtartva, 2014. július 22-én terjesztette elő az első fokon eljáró bíróságnál.
- [23] Az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv. 52. § (1) bekezdésében támasztott feltételeknek, mivel tartalmazza az Alkotmánybíróság Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti hatáskörére való hivatkozást, a Hktv. 58. § (3) bekezdése valamint a bírói döntések alaptörvény-ellenességének vizsgálatára és megsemmisítésére irányuló határozott kérelmet ad elő, a kifogásolt jogszabály alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével (jogállamiság), II. cikkével (emberi méltóság), XIII. cikk (1) bekezdésével (tulajdonhoz való jog) és a XXVIII. cikk (7) bekezdésével (jogorvoslathoz való jog) összefüggésben indokolja.
- [24] Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény egyéb rendelkezéseire is [VI. cikk (1) bekezdés, XII. cikk (1) bekezdés, XV. cikk (1) bekezdés, XVII. cikk (1) bekezdés, XXIII. cikk (8) bekezdés], de nem indokolta meg, hogy a támadott jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény fent megjelölt rendelkezéseivel. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.
- [25] Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.

- [26] Az indítványozó az Abtv. 51. § (1) bekezdése szerinti jogosultnak tekinthető és az egyedi ügyben nyilvánvalóan érintett, hiszen a jelen alkotmánybírószági eljárás alapjául szolgáló munkajogi jogvitában az indítványozó felperesként vett részt.
- [27] Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdés *b)* pontja szerinti jogorvoslati lehetőségeit kimerítette és az alkotmányjogi panaszt az ügy érdemében hozott jogerős döntéssel szemben terjesztette elő, így formailag a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette. Ennek ellenére az indítványozó többek között azt kifogásolja, hogy a jogorvoslati lehetőség számára nem volt biztosítva. Az Abtv. 26. § (1) bekezdés *b)* pontjának második fordulata lehetőséget nyújt a közvetetten a jogszabály ellen irányuló panasznak a benyújtására abban az esetben is, ha az indítványozó számára nincs jogorvoslati lehetőség biztosítva. Ebben a tekintetben tehát a panasz megfelel az Abtv. 26. § (1) bekezdésének *b)* pontja szerinti feltételeknek.
- [28] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybírószág az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. A befogadhatóság e két követelménye vagylagos jellegű, így az Alkotmánybírószág külön-külön vizsgálta e feltételek teljesülését. Az Alkotmánybírószág álláspontja szerint alapvető alkotmányjogi jelentőséggel bír, hogy sor kerülhet-e határozott időtartamú munkaviszony *ex lege* megszűnésére és amennyiben igen, akkor az milyen feltételek mellett tekinthető alkotmányosnak. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló munkajogi jogvitában eljáró bíróságok azért utasították el az indítványozó munkaviszony jogellenes megszüntetésére, valamint a távolléti díj megfizetésére irányuló keresetét, mert álláspontjuk szerint a Hktv. kifogásolt rendelkezésénél fogva *ex lege* megszűnt a hegybíró munkaviszonya. Ezért az alkotmányjogi panaszban állított alaptörvény-ellenesség a bírói döntést érdemben befolyásolhatta, ami felveti a bírói döntés alaptörvény-ellenességének kételyét.

IV.

- [29] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [30] 1. Az Alkotmánybírószág elsőként áttekintette a hegyközségekre és a hegybírói tisztségre vonatkozó szabályozást. Magyarországon első alkalommal a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. törvény-cikk VIII. fejezete szabályozta a szőlőművelés érdekeinek előmozdítására alakított, önkormányzati alapon működő hegyközségek működését, melynek ügyeit a hegyközségi közgyűlés és hegyközségi választmány mellett a hegyközségi hegybíró intézte. A kivételes telekkönyvi eljárások egységes szabályozása tárgyában hozott 1938. évi XXXI. törvény-cikk a hegyközség ügyeinek intézését a hegyközségi közgyűlés és választmány mellett a hegyközség elnökére bízta, végrehajtó közegként nevezve meg a hegybírót, akit a közgyűlés választott a hegyközség tagjai közül. Hegybírónak a hegyközségi közgyűlés csak olyan hegyközségi tagot választhatott, aki a szőlőművelés és gyümölcsstermelés terén szakértelmével és gyakorlati jártasságával kitűnt. Indokolt esetekben a földművelésügyi miniszter a hegyközséget szőlészeti és borászati szakiskolát végzett hegybíró alkalmazására kötelezhette [6. § (1)–(2) bekezdés].
- [31] A hegyközségek intézményének visszahelyezésére a magyar jogrendszerbe – annak az 1949. évi megszüntetését követően – a hegyközségekről szóló 1994. évi CII. törvénnyel (régii Hktv.) került sor. A régii Hktv. preambuluma szerint az Országgyűlés e törvényt a hazai szőlőművelés érdekeinek előmozdítása, a bortermelés színvonalának emelése, termékei piacképességének javítása, valamint a korszerű származás- és minőségvédelem meghonosítása célját szolgáló, s az ebben érdekeltek önigazgatásán alapuló szervezetek létrehozása érdekében alkotta meg. A régii Hktv. 3. § értelmében a hegyközség a törvény hatálya alá tartozó településen szőlészeti és borászati árutermelő tevékenységet folytatók kötelező tagsága alapján, érdekeik előmozdítására, valamint az általuk előállított termékek származás- és minőségvédelmére létrehozott köztestület.
- [32] A régii Hktv. a hegybíróknak kettős szerepet szánt: egyrészt a szervezet belső igazgatásával kapcsolatos feladatokat intézte (testületi ülések előkészítése, a névjegyzék vezetése, az alkalmazottak feletti munkáltatói jogok gyakorlása), másrészt eljár a hegyközség részére átadott közigazgatási hatósági ügyekben [17. § (1)–(2) bekezdés]. A 17. § (4) bekezdése szerint hegybíróvá csak olyan büntetlen előéletű, magyar állampolgárságú személy volt választható, aki a szőlészet és borászat területén szakmai felkészültséggel és gyakorlati jártassággal rendelkezett.
- [33] A régii Hktv. hatálya alatt a hegybíró jogállásának szabályozása többször változott.

- [34] A hegyközségről szóló 1994. évi CII. törvény módosításáról szóló 1997. évi CXXII. törvény (Módtv.1.) kiegészítette a Hktv. 21. § (2) bekezdését azzal, hogy a hegybíróra nem vonatkozik az a kizáró feltétel, miszerint nem lehet tisztségviselő, aki nem tagja a hegyközségnek.
- [35] A szőlőtermesztésről és borgazdálkodásról szóló 1997. évi CXXI. törvény, valamint a hegyközségekről szóló 1994. évi CII. törvény módosításáról szóló 2000. évi XCIX. törvény (régí Módtv.2.) a hegybírói tisztség ellátását – a Hktv. 17. § (4) bekezdésének módosításával – a közigazgatási szakvizsga meghatározott időn belül való letételéhez kötötte. A határidő elmulasztása vagy a vizsga sikertelensége a hegybírói megbízatás megszűnéséhez vezetett.
- [36] Az egyes agrár tárgyú törvények jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2003. évi LXXVII. törvény (régí Módtv.3.) ismét módosította a régí Hktv.-t és a hegybírói tisztség betöltését – a közfeladatok szakszerű ellátásának biztosítása érdekében – pályázathoz kötötte. A módosítást követően a Hktv. 17. § (4) bekezdése szerint a hegybíró pályázat alapján a választmány jelölte és a közgyűlés választotta meg. A módosított rendelkezés továbbra is tartalmazta a közigazgatási alapvizsga letételének kötelezettségét, de a határidő elmulasztása vagy a sikertelen vizsga jogkövetkezményeként a munkaviszony megszűnését állapította meg. Ezen túlmenően a Hktv. 17. §-a új (5) bekezdéssel egészült ki, amely kimondta, hogy a hegybíró a munkájáért díjazás illeti meg.
- [37] A hegyközségről szóló 1994. évi CII. törvény módosításáról szóló 2007. évi CLV. törvény (régí Módtv.4.) egyrészt a Hktv. 17. § (4) bekezdésének ismételt módosításával a hegybírói tisztség betöltésének előfeltételévé tette a legalább középfokú szakirányú képzettség meglétét, másrészt – a feladatok megfelelő ellátása érdekében – rögzítette, hogy a hegybíró legfeljebb három hegyközségnél láthat el hegybírói feladatot.
- [38] A bünygyi nyilvántartási rendszer átalakításával összefüggő törvény módosításokról szóló 2009. évi CXLIX. törvény (régí Módtv.5.) a hegyközségi tisztségviselők, így a hegybíró tekintetében a Hktv. 17. § (4) bekezdésében megállapította – a Hktv. 21. § (2) bekezdésére utalással – az adott tevékenység gyakorlásának bünygyi nyilvántartásban kezelt adatokkal igazolható feltételeit. Ezek a feltételek a büntetlen előélet, és az, hogy ne álljon az adott tevékenység folytatását kizáró foglalkozástól eltiltás hatálya alatt. A Hktv. 17. § (4) bekezdése változatlanul tartalmazta a közigazgatási alapvizsga letételének kötelezettségét, a határidő elmulasztása vagy a sikertelen vizsga jogkövetkezményeként pedig a foglalkoztatási jogviszony megszűnését állapította meg.
- [39] A régí Hktv. tehát a hegybírói tisztség szabályozását tartalmazta, és nem határozta meg teljes körűen a hegybírói feladatokat ellátó személy jogállását. A Hktv. 17. § (4) bekezdése – a régí Módtv.3. hatályba lépését követően – egy speciális szabályt tartalmazott a munkaviszony megszűnésére vonatkozóan, mégpedig arra az esetre, ha a hegybíró a közigazgatási ügyekben eljáró személyektől megkövetelt feltételt nem teljesítette.
- [40] Az új Hktv. a hegyközség köztestületként működése alapvető szabályainak érintetlenül hagyása mellett jelentős mértékben átalakította a hegybíróra vonatkozó szabályozást. A 40. § (1) bekezdése szerint a hegybíró a hegyközségben a közigazgatási hatósági ügyek vitelért felelős személy, aki tevékenységét a Hegyközségek Nemzeti Tanácsa főtítkárának szakmai irányítása alatt végzi.
- [41] A hegybíró feladatköre a korábbi szabályozáshoz képest csak a közigazgatási feladatok ellátást tartalmazza [40. § (2) bekezdés]. A hegybíró korábbi feladatainak szétválasztása eredményeképpen a közigazgatási hatáskörbe nem tartozó korábbi feladatokat a hegyközség elnöke gyakorolja (testületi ülések előkészítése, az alkalmazottak felett a munkáltatói jogkör gyakorlása). A hegyközségnek a közgyűlés és a választmány határozatainak a végrehajtásáért az elnök felel. A hegyközséget harmadik személyekkel szemben és a hatóságok előtt az elnök képviseli. Ezzel a hegyközségekben folyó hatósági munka és az érdekvédelem feladata, továbbá a feladatot végző személy elválík egymástól.
- [42] A hegybírói tisztség elnyerésének feltételei is jelentős mértékben megváltoztak. A Hktv. függetleníti a hegybíró a hegyközség tagságától és megszünteti a választhatóságát. A Hktv. 13. § (2) bekezdés a) pont szerint a hegybíró nem lehet a hegyközség tisztségviselője. A Hktv. 40. § (7) bekezdése tartalmazza a kinevezés feltételeit. A hegybírói tisztség betöltésére a pályázatot a hegyközség választmánya írja ki. A hegybíró személyére a beérkezett pályázatok értékelése alapján a Hegyközségek Nemzeti Tanácsa számára a választmány tesz javaslatot. A hegybíró a hegybírói feladatát munkaviszonyban látja el, munkáltatója a Hegyközségek Nemzeti Tanácsa, a munkáltatói jogokat a Hegyközségek Nemzeti Tanácsának főtítkára gyakorolja, aki e jogok gyakorlására – a kinevezés és felmentés kivételével – a hegyközségi tanács titkáráat is feljogosíthatja. A hegybíró kinevezése határozatlan időre szól. A hegyközség tisztségviselőivel szemben állított feltételek (cselekvőképesség, büntetlen előélet, foglalkoztatástól eltiltás hiánya) mellett a hegybírónak legalább középfokú mezőgazdasági szakirányú szakképzettséggel kell rendelkeznie, valamint le kell tennie, vagy legalábbis vállalnia kell a közigazgatási alapvizsga letételét meghatározott időn belül [Hktv. 40. § (8) bekezdés]. A határidő elmulasztása a hegybíró foglal-

koztatási jogviszonya megszűnéséhez vezet [Hktv. 40. § (9) bekezdés]. A Hktv. azt is rögzíti, hogy a hegybíró munkájáért legalább a mindenkori minimálbér kétszeresének megfelelő díjazás illeti meg [Hktv. 40. § (10) bekezdés].

- [43] A Hktv. az átmeneti rendelkezések között rendelkezik a hegybírók kinevezéséről. A Hktv. 58. § (1) bekezdése alapján a hegyközség választmányának 2013. május 1-ig kellett kiírnia a hegybírói tisztség betöltésére szóló pályázatot. A választmánynak a beérkezett pályázatokat 2013. június 15-ig értékelnie kellett, és javaslatot kellett tennie a Hegyközségek Nemzeti Tanácsa felé a hegybíró személyére.
- [44] A Hktv. kifogásolt rendelkezésének eredeti (2012. december 27-én kihirdetett) szövege szerint a Hegyközségek Nemzeti Tanácsa főtítkárának 2013. július 15-ig kellett kineveznie a hegybírókat. A hivatalban lévő hegybírók a kinevezésig gondoskodtak a hegybírók részére meghatározott feladatok ellátásáról. Megbízatusuk az új hegybíró kinevezésével szűnt volna meg.
- [45] A hegyközségek működésének szabályozásával kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2013. évi LVIII. törvény (Módtv.) 11. §-a módosította a Hktv. 58. § (2) és (3) bekezdését és egyidejűleg kiegészítette a §-t a (4) bekezdéssel. A Hktv. 58. § (2) bekezdése a hegybírók kinevezésének határidejét 2013. július 10. napjában, a hivatal betöltését pedig 2013. július 15. napjában jelölte meg, a (3) bekezdés pedig ennek megfelelően a törvény hatályba lépésekor (2013. január 1.) hivatalban lévő hegybírók megbízatusának megszűnését az új hegybírók hivatalba lépéséhez köti. Az újonnan beiktatott (4) bekezdés rögzíti, hogy az új hegybírók hivatalba lépését megelőzően hivatalban lévő hegybíró munkáltatója a hegyközség. Tehát az új hegybírók kinevezésének határideje – a törvényjavaslat indokolása szerint a zökkenőmentes átállás érdekében – 2013. július 10-re módosul (5 nappal korábbra), a hivatalba lépés időpontja pedig egységesen 2013. július 15. napja lett. A korábbi hegybíró munkáltatója az új kinevezéséig a hegyközség maradt, az új hegybírók munkáltatója pedig 2013. július 15-től a Hegyközségek Nemzeti Tanácsa.
- [46] 2. Az indítvány formálisan a Hktv. 58. § (3) bekezdésének egészét támadja, de tartalmilag csak a (3) bekezdés második mondatát kifogásolja. A kifogásolt rendelkezés az új hegybírók kinevezését szabályozó átmeneti rendelkezések között rögzíti, hogy a korábbi hegybírók megbízatusa az új hegybíró hivatalba lépésével megszűnik. A kifogásolt rendelkezés tehát nem állapítja meg kifejezetten a hegybírók foglalkoztatási jogviszonyának megszűnését, csupán a konkrét jogviszonyok alapját képező hegybírói megbízatus (munkakör) megszűnéséről szól. Míg a Hktv. 40. § (9) bekezdése a közigazgatási alapvizsga letételére meghatározott idő elmulasztása esete – a korábbi Hktv. 17. § (4) bekezdéséhez hasonlóan – kifejezetten kimondja, hogy az az újonnan kinevezett hegybíró foglalkoztatási jogviszonyának megszűnéséhez vezet, a Hktv. 58. § (3) bekezdése csupán a korábbi hegybíró megbízatusának megszűnését tartalmazza. A Hktv. 58. § (3) bekezdése tehát nem tartalmaz a munkaviszony megszűnésére vonatkozóan az Mt.-ben foglaltaktól eltérő, speciális szabályozást, amely kizárná az Mt. munkaviszony megszüntetéséről szóló rendelkezéseinek alkalmazását.
- [47] Tekintettel arra, hogy a hegybírói megbízatus, a hegybírói feladatkör (mind a közigazgatási feladatok, mind pedig az egyéb, hegyközségi feladatok) és a munkakör mint a munkaszerződés egyik kötelező tartalmi eleme kétségtelenül megszűnt, az Alkotmánybíróság megvizsgálta a hegybírói megbízatus idő előtti, törvény erejénél fogva történő megszűnésének alkotmányosságát az indítványozó által hivatkozott alaptörvényi rendelkezések alapján.
- [48] 2.1. Az indítványozó szerint a jogalkotó nem biztosított kellő időt a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez a címzeteknek (korábbi hegybírók).
- [49] Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata értelmében jogállami követelmény, hogy a jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell meghatározni, hogy kellő idő maradjon a jogszabály alkalmazására való felkészülésre. A felkészülési idő „egy jogszabály megalkotása és kihirdetése, illetve hatálybalépése, azaz normatív hatásának kifejtése között eltelt idő” [165/2011. (XII. 20.) AB határozat, ABH 2011, 478, 498.].
- [50] Az Alkotmánybíróság a jogszabályok kihirdetésével és hatálybaléptetésével kapcsolatos álláspontját az Alaptörvény hatályba lépését követően a 6/2013. (III. 1.) AB határozatban (a továbbiakban: ABh.) foglalta össze {megerősítette: 34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [58]–[59]}. Az ABh. értelmében az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogállamiságból levezetett jogbiztonság követelménye a jogszabály hatálybalépése időpontjának megállapítására vonatkozóan azt a kötelezettséget hárítja a jogalkotóra, hogy kellő időt biztosítson
- a) a jogszabály szövegének megismerésére;
 - b) a jogalkalmazó szervek számára a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez;

- c) a jogszabállyal érintett személyek és szervek számára annak eldöntéséhez, hogy miként alkalmazkodjanak a jogszabály rendelkezéseire.
- [51] Az Alkotmánybíróság már a korábbi gyakorlatában is hangsúlyozta, hogy „[a] jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges kellő idő megállapítása és biztosítása a jogalkotó felelősséggel terhelt mérlegelésének és döntésének függvénye. Az alkotmányellenesség csak a jogszabály alkalmazására való felkészülést szolgáló időtartam kirívó, a jogbiztonságot súlyosan veszélyeztető vagy sértő elmaradása, illetőleg hiánya esetén állapítható meg.” [7/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 45, 47.] A 28/1992. (IV. 30.) AB határozat szerint pedig „[a] nnak elbírálása, hogy valamely konkrét jogszabály esetében mennyi idő szükséges a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez, gazdaságpolitikai, szervezési, műszaki stb. szempontok figyelembevételét szükségessé tevő mérlegelési kérdés, vagyis nem alkotmányjogi probléma” (ABH 1992, 155, 158.). Az Alkotmánybíróság ugyanis egyrészt a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges idő pontos felmérésének lehetőségét tekintve nincs azonos helyzetben a jogalkotóval (jogszabály-előkészítővel), másrészt – mivel számszerű, mértékbeli kérdésben kell döntést hozni – a probléma alkotmányjogi szempontú értékelését nem minden esetben lehet egyértelmű és kiszámítható szempontok alapján elvégezni.
- [52] A jogszabály alkalmazására való felkészülési idő kirívó hiánya azonban alaptörvény-ellenességhez vezet. A jogbiztonságot súlyosan sérti, ha az új, illetve többletkötelezettségeket előíró jogszabályi rendelkezés kihirdetése és hatályba lépése közötti felkészülési idő elmarad vagy olyan rövid, hogy nyilvánvaló, hogy a jogszabály címzettjei jóhiszeműségük, legjobb szándékuk és igyekezetük ellenére sem – vagy csak rendkívüli erőfeszítések árán – tudnának kötelezettségeiknek eleget tenni. Ellentétes a jogállamiság elvével, ha a kellő felkészülési idő hiányából eredően a jogszabály címzettjei a megváltozott rendelkezéshez való alkalmazkodás rendkívüli nehézsége miatt nyilvánvalóan, illetve az új szabályozás megismerhetőségének hiányában valószínűsíthetően jogsértő helyzetbe kerülnek; különösen, ha emiatt joghátrányok is érik (érhetik) őket. {ABh., Indokolás [233]–[239]}.
- [53] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy a Hktv. mikor lépett hatályba, rendelkezései mikortól voltak alkalmazandók, pontosan milyen tartalmat hordoznak, és ezek kapcsán – az indítványban előadott indokolásra figyelemmel – elegendő volt-e a jogszabály megismerésére, alkalmazására való felkészülési idő.
- [54] A Hktv.-t 2012. december 27-én hirdették ki, rendelkezései pedig – néhány jelen ügy szempontjából irreleváns kivétellel – a Hktv. 62. § (1) bekezdése értelmében 2013. január 1-én léptek hatályba.
- [55] A Módtv.-t az Országgyűlés 2013. május 6-i ülésnapján fogadta el, és azt 2013. május 16-án hirdették ki, rendelkezései pedig – egy kivétellel – a Módtv. 16. § (1) bekezdése értelmében a kihirdetést követő napon, tehát 2013. május 17-én léptek hatályba.
- [56] A Hktv. 58. § (3) bekezdésének 2013. május 16-ig hatályos rendelkezése az új hegybírók kinevezéséhez, a Módtv. pedig az új hegybírók hivatalba lépéséhez kötötte a korábbi hegybírók megbízatásának megszűnését. A kifogásolt rendelkezés korábbi hegybírókra való alkalmazása szempontjából azonban csupán annak van jelentősége, hogy a korábbi hegybírók megbízatása a Hktv. eredeti és a Módtv. hatályba lépését követő szabályozása szerint is 2013. július 15. napján szűnt meg.
- [57] A jogalkotó tehát rendkívül rövid felkészülési időt biztosított, de a kifogásolt rendelkezés korábbi hegybírókra való alkalmazására csupán a Hktv. hatályba lépését követő hat hónapon túl került sor.
- [58] A Hktv. a hegybírók jogállást teljes mértékben átalakította. A hegybíró a régi Hktv. értelmében a hegyközség választott tisztségviselője volt, aki a közigazgatási hatósági ügyek vitelét, valamint a hegyközség érdekvédelmi feladatait munkaviszonyban látta el úgy, hogy a Hktv. nem nevezte meg kifejezetten sem a munkáltatót, sem a munkáltatói jogok gyakorlóját. A Hktv. megszüntette a hegybírók választhatóságát, a hegybírók kinevezését a hegyközség választmányja által kiírt pályázat alapján a hegyközségek országos szervezete (Hegyközségek Nemzeti Tanácsa) főtítkárának, mint a munkáltató jogok gyakorlójának feladatává tette. A hegybíró státuszának megváltozása abban is megnyilvánult, hogy a hegyközség érdekvédelemmel kapcsolatos feladatai átkerültek a hegyközség elnökének hatáskörébe.
- [59] A hegybíró közjogi és magánjogi jogállását érintő változások tehát nyilvánvalóan jelentősek. A változások értékelésekor a felkészülési idő vizsgálata során azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a hegyközség a Hktv. 3. § (1) bekezdése szerint egy borvidék egy vagy több településének szőlészeti és borászati termelői által e tevékenységükhöz fűződő közös érdekeik előmozdítására, valamint az általuk előállított termékek származás-, minőség- és eredetvédelmére létrehozott köztestület. Az Országgyűlés törvényhozóként a szervezetalakítás szabadsága körében alakította át a hegyközség, mint köztestület szervezetét. A hegybíró foglalkoztatási jogviszonyára vonatkozó új szabályozás pedig jelen ügy szempontjából nem releváns, hiszen a panasz tárgya a régi Hktv. alapján választott hegybíró jogállása.

- [60] A kifogásolt rendelkezés a hegybírói tisztséget betöltő személyekre nyilvánvalóan hátrányos volt, ugyanakkor a jogszabály hat hónappal későbbi időpontban határozta meg a munkakör megszűnésének a pontos időpontját (2013. július 15.). A felkészülési idő (2012. december 27-től 2013. január 1-ig) ezért összességében a jogbiztonságot súlyosan veszélyeztetőnek – tekintettel a szervezet jellegére (közjogi jogi személy) és az alkalmazás időpontjára is – nem tekinthető, mivel nem tette lehetetlenné a jogszabályi rendelkezésekhez való alkalmazkodást.
- [61] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a Hktv. 58. § (3) bekezdésének a felkészülési idő hiányára alapított sérelmét megalapozatlannak találta és az alkotmányjogi panaszt ebben a tekintetben elutasította.
- [62] 2.2. Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére is. Az indítványozó a tulajdonjog sérelmét azzal indokolta, hogy a határozott idejű jogviszony megszűnésével a jogalkotó megfosztotta az indítványozót több éves tulajdoni várományától. Ezért az Alkotmánybíróságnak jelen ügyben arra a kérdésre kellett választ adnia, hogy a tulajdonvédelem kiterjed-e a határozott idejű munkaviszony valamilyen módon történő megszűnése vagy megszüntetése folytán elmaradt munkabérre, vagy az ezt kompenzáló távolléti díjra, illetve egyéb anyagi jogi jogkövetkezmenyre.
- [63] Az Alaptörvény tulajdon védelem cikke több elkülönült szabályt ölel fel. Az első szabály általános és a tulajdon tiszteletben tartásának elvét mondja ki; a második a tulajdonról való megfosztásra terjed ki, és azt bizonyos feltételektől teszi függővé; a harmadik a tulajdon társadalmi kötöttségéről szól, és lehetővé teszi a tulajdon köz érdekében való szabályozását.
- [64] Az Alkotmánybíróság a 26/2013. (X. 4.) AB határozatában (Indokolás [161])– hivatkozással a 64/1993. (XII. 22.) AB határozatra – az alábbiak szerint foglalta össze a tulajdonhoz való alapjogra vonatkozó gyakorlatát: „az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat, és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével. Az alapjogként védett tulajdonhoz való jog tartalmát a mindenkori közjogi és (alkotmányos) magánjogi korlátokkal együtt kell érteni. Az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is. A másik oldalról nézve: ugyanezen szempontoktól függően az adott fajta közhatalmi beavatkozás alkotmányos lehetősége a tulajdonba más és más {ABH 1993, 373, 380., legutóbb idézi: 3219/2012. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [6]}”.
- [65] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XIII. cikke tekintetében továbbra is fenntartotta azt a korábbi gyakorlatát, amelynek értelmében a tulajdonhoz való alapjog a már megszerzett tulajdon, illetve kivételes esetekben a tulajdoni várományokat védi {3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [34]}.
- [66] A tulajdonjog alkotmányos védelmének a polgári jogi tulajdonon kívüli, egyéb vagyoni értékű jogokra való kiterjesztése mögött a tulajdonnak az egyén autonómia-védő funkciója áll. A 64/1993. (XII. 22.) AB határozat szerint „Amikor tehát az egyéni autonómia védelméről van szó, az alapjogi tulajdonvédelem kiterjed a tulajdon egykori ilyen szerepét átvevő vagyoni jogokra, illetve közjogi alapú jogosítványokra is (például társadalombiztosítási igényekre).” A várományokra vonatkozó alkotmánybírósági gyakorlat azt mutatja, hogy az Alkotmánybíróság egyrészt nem általánosságban a várományokra, hanem a közjogi várományokra, a társadalombiztosítási jogosultságokra vonatkozó várományokra terjesztette ki a tulajdon alapjogi védelmét, amelyek az érdekeltek ellenszolgáltatásán, azaz járulékfizetésén alapulnak [39/1999. (XII. 21.) AB határozat: „A kötelező biztosítási rendszerben az ellátások és az ellátásokhoz fűződő várományok védelme ezért fokozottan indokolt.”].
- [67] A társadalombiztosítási várományok jogszabályi várományok, vagyis a tulajdon alapjogi sérelme a jogszabályon alapuló várományok esetén merülhet fel {lásd 23/2013. (IX. 25.) AB határozat, Indokolás [74]}.
- [68] Egy későbbi határozat kivételesen a szerződésen (pénzügyi lízingen) alapuló várományt is az alkotmányos tulajdonvédelem körébe vonta azzal az indokolással, hogy a lízingbe vevő formálisan nem tulajdonos (tulajdonosként az ingatlan-nyilvántartásba nincs bejegyezve), jogait tekintve azonban a polgári tulajdonjog részjogosítványai megilletik {lásd: 15/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [26]}.
- [69] A jelen esetben sem a határozott idejű munkaviszony megszűnése vagy akár megszüntetése folytán elmaradt munkabérre, sem annak anyagi kompenzációjára nem terjed ki a tulajdonjog alkotmányos védelme.
- [70] A Hktv. ugyanis nem határozta meg, hogy a hegybírói tisztség (munkakör) milyen foglalkoztatási jogviszony keretében gyakorolható, így értelemszerűen azt sem határozhatta meg általános módon, hogy a hegybírói tisztség megszűnése a konkrét, határozott idejű munkaviszonyban milyen következményekkel jár. A jogalkotótól nem is várható el, hogy a panasszal érintett esetben előfordult sajátos körülményekre (a hegyközség öt éves határozott idejű munkaviszonyban foglalkoztatta az érintett hegybírókat) tekintettel legyen.
- [71] A határozott idejű munkaviszony megszűnése vagy megszüntetése esetén értelemszerűen nem jár a határozott időből hátralévő időre a munkabér, ha nem áll mögötte munkavégzés. A tulajdonhoz való alapjog a már megszerzett tulajdont védi, ezért a meg nem szerzett munkabérre nem terjed ki a tulajdonjog alkotmányos védelme.

- [72] Az elmaradt munkabér kompenzációjának a rendeltetése, hogy a munkakeresés időszakában, az ismételt munkavállalásig terjedő időben egyfajta anyagi jellegű támogatást nyújtson, amely a megélhetés biztosítását célozza, ennek megállapítása azonban differenciált munkajogi kezelést igényel, amelyet nem lehet közvetlenül levezetni az alkotmányos tulajdonvédelemből.
- [73] Az Mt. a munkaviszony megszüntetése esetére biztosítja ugyan az anyagi kompenzáció lehetőségét [az Mt. 79. § (2) bekezdése a határozott idejű munkaviszony azonnali hatályú felmondása anyagi jogi jogkövetkezményeként a munkavállaló számára biztosítja a tizenkét havi, vagy ha a határozott időből hátralévő idő egy évnél rövidebb, a hátralévő időre járó távolléti díjat, a határozott idejű munkaviszony felmondással való megszüntetése esetén pedig az Mt. 77. § szerinti végkielégítést], de ennek megítélése az egyedi ügy körülményeinek figyelembevételével a rendes bíróságok feladata.
- [74] Tekintettel tehát arra, hogy a tulajdonvédelem elsősorban a megszerzett tulajdont védi, a jelen esetben pedig a határozott időből hátralévő időre várható munkabér nem hozható kapcsolatba az Alaptörvényben szabályozott tulajdonhoz való joggal, az elmaradt munkabér kompenzációja pedig nem közjogi váromány, és az a foglalkoztatási jogviszonyok egyedi sajátosságai miatt nem vezethető le közvetlenül az alkotmányos tulajdonvédelemből, az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy jelen ügy és a tulajdonjog alkotmányos védelme között nincs összefüggés. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi [3176/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [24]]. Ezért az Alkotmánybíróság a tulajdonhoz való jog sérelmére alapított kérelmet is elutasította.
- [75] 2.3. Az indítványozó annak ellenére, hogy jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, hivatkozott a jogorvoslathoz való jog sérelmére is. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jogorvoslathoz való jog az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében a rendes jogorvoslatokra vonatkozik. Tárgyát tekintve a bírói, illetőleg hatósági döntésekre terjed ki, tartalma szerint pedig az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy a magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét jelenti [legutóbb összefoglalóan: 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [60]].
- [76] A Hktv. 58. § (3) bekezdése nem egyedi személyi döntést mond ki törvényi formában, nem állapítja meg ugyanis közvetlenül a hivatalban lévő konkrét hegybírók foglalkoztatási jogviszonyának megszűnését, hanem csupán a konkrét jogviszonyok alapját képező hegybírói megbízatás (munkakör) átalakítással való megszűnését mondja ki. Tekintettel arra, hogy a kifogásolt rendelkezés tartalmában nem jogalkalmazói (a munkáltatói egyoldalú jognyilatkozatot helyettesítő) aktus, a jogorvoslat lehetőségét nem zárja ki, így az érintett hegybíró jogorvoslathoz való joga nem sérült. Ezt bizonyítja, hogy a konkrét ügyben az indítványozó élt is a jogorvoslat lehetőségével.
- [77] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a jogorvoslathoz való jog sérelmére alapított indítványt is megalapozatlannak találta és elutasította.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [78] A többségi határozat rendelkező részével egyetértek és indokolásának legnagyobb részét is el tudom fogadni, azonban az Alaptörvény XXVII. cikk (7) bekezdésével (jogorvoslathoz való joggal) kapcsolatos indítványi elem elutasításának indokolását nem osztom.
- [79] Az Indokolás IV.2.3. pontja (Indokolás [75]–[77]) lényegében azt állítja, hogy az alapul szolgáló bírósági eljárás a bizonyíték arra, hogy az indítványozónak volt lehetősége jogorvoslatra.
- [80] Ezzel szemben az Indokolás III. pontja (Indokolás [28]) leírja, hogy „[a]z alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló munkajogi jogvitában eljáró bíróságok azért utasították el az indítványozó munkaviszony jogellenes megszüntetésre, valamint távolléti díj megfizetésére irányuló keresetét, mert álláspontjuk szerint a Hktv. kifogásolt rendelkezésénél fogva *ex lege* megszűnt a hegybíró munkaviszonya.”
- [81] Ha a jogviszony *ex lege* szűnt meg, akkor a formálisan rendelkezésre álló jogorvoslati eljárás (a munkaügyi bíróság előtt) eleve alkalmatlan volt a jogsérelem orvosolására, tehát tényleges jogorvoslásra nem volt mód. A jogorvoslathoz való jog állított sérelmét ehelyett az alábbiakra figyelemmel lehetett volna megítélni.
- [82] A régi Hktv. nem határozta meg, hogy a hegybírónak a tiszttségét milyen jogviszonyban kell ellátnia, így határozott idejű munkaviszony létesítését sem írta elő, ez a körülmény a vizsgált konkrét ügyben a munkáltató egyéni döntéséből következett.
- [83] A hegybíró foglalkoztatási jogviszonya során közigazgatási ügyek vitelét is ellátja, *quasi* közhivatalt visel. Így jogviszonyárának szabályozására analógiaként alkalmazhatóak az Alkotmánybíróságnak a közhivatal viseléséhez való joggal kapcsolatos megállapításai.
- [84] A 8/2011. (II. 18.) AB határozat szerint a közhivatal viseléshez való jog nem nyújt védelmet a közszolgálati jogviszonynak a közhivatallal összefüggő okból (pl.: a közhivatal megszűnése, tartalmának átalakulása, a közigazgatási szerv megszüntetése, átszervezése következtében, stb.), történő megszüntetésével szemben. A közhivatalok típusait és számát az Alaptörvény és a jogszabályok az állami feladatok, a közhatalmi tevékenység megvalósításának szükségletei szerint határozhatják meg, amelyben az erre feljogosított jogalkotók az Alaptörvény keretei között széles körű szabadsággal rendelkeznek.
- [85] A vizsgált szabályozási környezetben a hegybírónak sem az Alaptörvény, sem a törvény alapján nem volt alanyi joga tiszttségének meghatározott idejű fenntartására. Az adott helyzetben – a hegyközségi szervezetrendszer és a hegybírói jogviszony átfogó átalakítására, valamint a foglalkoztató szerv megváltozására tekintettel – nem volt tehát olyan alanyi jog, amelynek sérelme kivédése érdekében jogorvoslati lehetőséget lett volna szükséges biztosítani.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [86] A határozattal és annak indokolásával összességében egyetértek. A Hktv. 58. § (3) bekezdésének megsemmisítésére irányuló indítvány elutasítását és annak indokait maradéktalanul osztom. A bíróság ítéletének elutasítását is el tudtam fogadni arra az indokra tekintettel, amit a határozat tartalmaz. Szükségesnek tartom azonban annak kifejtését, hogy hasonlóképpen megalapozott lehetett volna az ítélet megsemmisítése is az alábbiak miatt.
- [87] A határozat szerint a Hktv. nem határozta meg, hogy a hegybírói tiszttség (munkakör) milyen foglalkoztatási jogviszony keretében gyakorolható, így értelemszerűen azt sem határozhatta meg általános módon, hogy a hegybírói tiszttség megszűnése a konkrét, határozott idejű munkaviszonyban milyen következményekkel jár. Ezeket a következményeket az Alkotmánybíróság levezethette volna a tulajdonhoz való alapjogból.
- [88] A jelen esetben a tulajdonjog esetleges sérelme egy munkaügyi jogvitában hozott bírói döntéssel szemben merülhetett fel, amelynek alapja a hegyközség és a hegybíró – aki a régi Hktv. szerint a hegyközség tiszttségviselője – közötti munkaviszony megszűnése, így az Alkotmánybíróság azt vizsgálhatta volna, hogy a tulajdonhoz való jog milyen feltételekkel érvényesülhet olyan összetett jogviszonyban, amelyben közjogi és magánjogi elemek keverednek. Ehhez a Hktv. mellett a Mt. szabályait is figyelembe lehetett volna venni.

- [89] Az Mt. különbséget tesz a munkaviszony megszűnése és megszüntetése között. A munkaviszony megszűnése azt jelenti, hogy a felek erre irányuló akaratnyilatkozata nélkül, objektív körülmények bekövetkezésével a munkaviszony automatikusan megszűnik. A munkaviszony megszüntetése esetén a fél vagy a felek megszüntetésre irányuló nyilatkozatot tesznek vagy megállapodást kötnek. A jogalkotó a munkavállaló számára abban az esetben, ha a munkáltató szünteti meg azonnali hatállyal a határozott idejű munkaviszonyt, alanyi jogot biztosít tizenkét havi, vagy ha a határozott időből hátralévő idő egy évnél rövidebb, a hátralévő időre járó távolléti díjra. A határozott idejű munkaviszony rendes felmondással történő megszüntetése esetén meghatározott mértékű végkielégítéssel, annak azonnali hatályú felmondása esetén pedig meghatározott mértékű távolléti díjjal kompenzálja a határozott időből hátralévő időre járó munkabér kiesését, amely megfelel a tulajdonjog védelmére irányuló objektív kötelezettségnek. A védelmi kötelezettség elsődleges címzettje ugyan a jogalkotó, de ez a kötelezettség csak a bíróságok jogalkalmazása révén érvényesülhet.
- [90] Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvénynek ez a rendelkezése a bíróságok számára alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie {ld. 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]}.
- [91] A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvényellenes {ld. 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [92] Az Alkotmánybíróság megállapíthatta volna, hogy a meg nem szerzett munkabér kompenzációja a határozott idejű munkaviszony esetén az alkotmányos tulajdonvédelméből fakadó objektív kötelezettség körébe tartozik, amelyet a bíróság figyelmen kívül hagyott, ennek megfelelően az ítéletet meg lehetett volna semmisíteni.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [93] Nem értek egyet a határozat rendelkező részének 1. pontjával az alábbiakban kifejtett indokok miatt.
- [94] 1. Amint ezt a határozat indokolása is rögzíti, az indítványozót az egyik hegyközség 2012. április 16-án választotta hegybíróvá öt év határozott időre. Annak ellenére, hogy a felek a létrejött munkaszerződést nem foglalták írásba, az ügyben eljáró bíróságok megállapították, hogy „mindkét fél e fennálló jogviszonyt munkaviszonynak tekintette”, és ezért a hegyközségekről szóló 1994. évi CII. törvény mellett „a felek jogviszonyára a [...] munkajogi szabályok az irányadók”.
- [95] A felek között fennálló munkaviszony tartama alatt lépett hatályba a Hktv., amely a hegyközségek működését átalakította. Ennek egyik következményeként – 2013. július 15-ei hatállyal – a törvény erejénél fogva megszűntek a Hktv. hatálybalépése előtt hivatalba lépett hegybírók megbízásai, így az indítványozó megbízatása is. Erre tekintettel az érintett hegyközség elnöke arról értesítette az indítványozót, hogy megbízatásának megszűnése miatt – figyelemmel az Mt. 63. § (1) bekezdés e) pontjában foglaltakra – megszűnt a munkaviszonya is. Az indítványozó ezt az alkotmányjogi panasz benyújtására okot adó munkaügyi per megindításával vitatta. Keresetében kifejezetten arra hivatkozott, hogy a munkaviszonya az új hegybírók kinevezésével nem szűnt meg, mert a Hktv. csupán a hegybírói megbízatás megszűnéséről rendelkezett. Álláspontja szerint a munkaviszonya valójában a hegyközség elnökének az Mt. 79. § (1) bekezdés b) pontja szerinti intézkedése folytán, vagyis azon-

nali hatályú felmondással szűnt meg, ezért kérte, hogy a bíróság kötelezze a hegyközséget 12 havi távolléti díj megfizetésére az Mt. 79. § (2) bekezdése alapján.

- [96] Az ügyben eljáró munkaügyi bíróság megállapította, hogy a Hktv. 58. §-ának az a helyes jogértelmezése, hogy az indítványozó munkaviszonya az Mt. 63. § (1) bekezdés e) pontja alapján a törvény erejénél fogva szűnt meg. Az elsőfokú bíróság rámutatott arra is, hogy „a kógens jogi szabályozás feltétlen érvényesülést kíván. Ez a szemléletű jogszabály állami beavatkozást jelent a felek magánviszonyaiba, vagyis megteremti a magán autonómia korlátait. Ebből pedig következik, hogy a bíróságnak a felperesi keresetet el kellett utasítania.” A másodfokon eljáró törvényszék megállapította, hogy az elsőfokú bíróság döntését „az ügyben releváns jogszabályi rendelkezések helyes nyelvtani és logikai értelmezésével kellően megindokolta”, ezért azt helyben hagyta. A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Ítéletében kifejtette, hogy az eljáró bíróságok jogértelmezése nem csak a nyelvtani és a logikai, hanem a teleologikus értelmezés alapján is helyes. „A jogalkotói szándék [ugyanis] arra irányult, hogy a korábbi hegyközségekről szóló törvény jogalkotási anomáliáit kiküszöbölje, és a működést új lapokra helyezze, amely érintette a hegybírói tisztséget is.”
- [97] 2. Álláspontom szerint az ügyben eljáró bíróságok a jogszabályi keretek között hozták meg döntésüket, mert valóban „a kógens jogi szabályozás feltétlen érvényesülést kíván”. Emellett azonban úgy gondolom, hogy a felek magánviszonyaiba történő állami beavatkozás lehetősége nem korlátlan, annak vannak alkotmányos garanciái, amelyekre a jogalkotónak tekintettel kellett volna lennie a Hktv. hatálybalépésével összefüggésben meghatározott jogkövetkezmények megállapításakor. Ezt hangsúlyozta az Alkotmánybíróság a 25/2015. (VII. 21.) AB határozatában is. Ebben ugyanis az Alkotmánybíróság arra mutatott rá, hogy „[a] törvényi úton történő szerződésmódosításnak (megszüntetésének), amennyire lehet, mindegyik fél méltányos érdekeit figyelembe kell vennie, vagyis az ilyen szerződésmódosításnak (megszüntetésének) is érdekegyensúlyra kell törekednie a megváltozott körülmények mellett. A jogalkotói beavatkozás felelősséggel jár, az nem okozhat a céljával nem indokolható hátrányokat. (Indokolás [67])”
- [98] Véleményem szerint az indítványozó megalapozottan hivatkozott arra, hogy a Hktv. 58. § (3) bekezdése az állami beavatkozás alkotmányos garanciáit sérti, mert a jogalkotó egy határozott idejű jogviszonyt lényegében azonnali hatállyal megszüntetett anélkül, hogy rendelkezett volna ennek anyagi kompenzációjáról. Az állami beavatkozás alkotmányos korlátait az adott ügyben az Alkotmánybíróság érdemben a kellő felkészülési idővel és a tulajdon alkotmányos védelmével összefüggésben vizsgálta. A határozatnak a tulajdonvédelemmel összefüggésben kifejtett indokaival nem értek egyet.
- [99] 3. A többségi álláspont szerint „az elmaradt munkabér kompenzációja [...] nem vezethető le közvetlenül az alkotmányos tulajdonvédelemből, [ezért] az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy jelen ügy és a tulajdonjog alkotmányos védelme között nincs összefüggés”. Álláspontom szerint ugyanakkor az Alkotmánybíróságnak a tulajdon alkotmányos védelmével összefüggő gyakorlata alapján az érdemi összefüggés mégis megállapítható.
- [100] Az Alkotmánybíróság már korai gyakorlatában eloldotta a tulajdon alkotmányos védelmét a tulajdonjog polgári jogi fogalmától. A 17/1992. (III. 30.) AB határozatban az Alkotmánybíróság elvi érveléssel mutatott rá arra, hogy „az Alkotmány [...] nemcsak a tulajdonjog, hanem az azzal összefüggő minden vagyoni jog biztosítására vonatkozik” (ABH 1992, 108.). Azt, hogy pontosan melyek azok a vagyoni jogok, amelyek a „tulajdonjoggal összefüggnek”, és így kiterjed rájuk a tulajdon alkotmányos védelme, az Alkotmánybíróság a későbbi gyakorlatában határozta meg. Eszerint az Alkotmánybíróság „a tulajdonjogot mint az egyéni cselekvési autonómia hagyományos anyagi alapját részesíti alapjogi védelemben” [64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 373, 380.]. Ennélfogva az Alkotmánybíróság gyakorlatában a tulajdon alkotmányos védelmével összefüggésben a tulajdonjog funkcionális alapú megközelítése vált meghatározóvá, vagyis „a tulajdonvédelem [...] mindazokra a vagyoni jogosultságokra [vonatkozik], amelyek funkcionálisan képesek helyettesíteni a tulajdon személyes autonómiát biztosító feladatát” [*Lábady Tamás: A tulajdonvédelem változása az Alkotmánybíróság gyakorlatában In: Bitskey Botond (szerk.): Tíz éves az Alkotmánybíróság Budapest, 2000, 164.*]
- [101] Az Alkotmánybíróság a 64/1993. (XII. 22.) AB határozaton alapuló gyakorlatát megerősítette – egyebek mellett – a 26/2013. (X. 4.) AB határozatában (Indokolás [161]).
- [102] Az Alkotmánybíróság a tulajdonnak az előbbiekre szerinti elvi alapon nyugvó alkotmányos tartalmának kibontásával kapcsolatban hangsúlyozta, hogy az „a saját vagyonnal vagy értékteremtő munkával” áll összefüggésben.

E megközelítés az Alkotmánybíróság ezt követő gyakorlatában jellemzően megjelent az egyes társadalombiztosítási igények, illetve a hatósági engedélyhez kötött tevékenységek gyakorlásával összefüggésben.

- [103] Ennek megfelelően kiemelte az Alkotmánybíróság, hogy „[a] tulajdonvédelem a társadalombiztosítás terén sem veszíti el kapcsolatát a saját vagyonnal vagy értékeremtő munkával. Ezért különböztetjük meg a saját járulékkal megfizetett »biztosítási« szolgáltatások teljesebb védelmét a segélyezési típusú juttatások csekélyebb védelmétől. A tulajdonvédelem addig terjedhet, amíg a szolgáltatás ugyanazt a funkciót látja el, amire a dologi vagyon is szolgálna, amiből az is következik, hogy ez a tulajdonsága nem szüntethető meg.” [43/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 188, 195.]
- [104] Az Alkotmánybíróság a 40/1997. (VII. 1.) AB határozatban rámutatott arra, hogy „a technikai végzettséggel rendelkező tervezők és szakértők által bevezetett és gyakorolt, rendszeres tervezői tevékenység [...] rendszeres jövedelmet biztosított számukra” (ABH 1997, 287.). A tevékenységnek pedig e rendszeres jövedelmet biztosító jellege megalapozza azt, hogy kiterjedjen rá az Alkotmány szerinti tulajdonvédelem. Eben a határozatban az Alkotmánybíróság hangsúlyozta azt a gyakorlatát is, hogy „[a]z alapjogként védett tulajdon tartalmát azonban a mindenkori közjogi és magánjogi korlátozásokkal együtt kell érteni; az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét” (ABH 1997, 287.). E szempontok szerint vizsgálta az Alkotmánybíróság azt is, hogy a közjegyzői tevékenység gyakorlásával összefüggésben bevezetett szabályok sértik-e a tulajdonhoz való jogot. Az adott ügyben pedig megállapította, hogy „[m]indazok a szempontok, amelyek a területi közjegyzői kamarák és a Magyar Országos Közjegyzői Kamara mint köztestületek létrehozását és szabályait indokolják, különösen az, hogy az ugyanazon hivatást gyakorlók önkormányzata és képvisellete jöjjön létre, azaz a szakmai kamarák zártsága és egységessége; továbbá e szakmák gyakorlásának kivételt nem tűrően meghatározott képesítéshez kötése, olyan közérdeket képviselnek, amellyel szemben a vizsgált korlátozás – a jogi szakvizsga letételének előírása – nem minősül aránytalannak.” [27/1999. (IX. 15.) AB határozat, ABH 1999, 281, 288.]
- [105] 4. Az indítványozó a peres eljárásban mindvégig arra hivatkozott, hogy a jogalkotó a Hktv. 58. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezéssel „kifejezetten elzárta attól”, hogy az Mt. 79. § (2) bekezdésében foglalt jogkövetkezményt esetében alkalmazni lehessen. Vagyis, a tizenkét havi távolléti díjra való jogosultságtól a Hktv. hivatkozott rendelkezése miatt esett el. A Kúria az indítványozónak ezen érvelésével összefüggésben arra mutatott rá, hogy „[h]elytállóan állapították meg az eljáró bíróságok, hogy az Mt. 79. § (1) bekezdés b) pontja nem kerülhetett alkalmazásra, mivel a jogviszony nem [a hegyközség] akaratából került felszámolásra”. Álláspontom szerint ebből tehát az következik, hogy az Mt. 79. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés alkalmazásának lehetőségétől az indítványozó kizárólag azért esett el, mert a jogalkotó a fennálló munkaviszony törvény erejénél fogva történő megszüntetéséről rendelkezett, és e jogviszonyokat ezért nem a hegyközségek elnökeinek kellett felszámolnia annak érdekében, hogy eleget tudjanak tenni a szervezetükre és működésükre vonatkozó új törvényi rendelkezéseknek. Az Alkotmánybíróságnak ezért a fentiekben áttekintett gyakorlatához mérten vizsgálnia kellett volna, hogy a tulajdon alkotmányos védelme kiterjed-e az Mt. 79. § (2) bekezdésében foglalt jogosultságra.
- [106] Ennek elismerését pedig véleményem szerint arra tekintettel kellett volna megállapítani, hogy az Mt. 79. § (2) bekezdése az indítványozó vonatkozásában olyan anyagi jogi jogosultságot jelent, amelynek alapja egy olyan tevékenység, amelyet az indítványozó rendszeres jövedelemszerzés céljából folytatott, és ezért e tevékenység – a tulajdon védelmének a fentiek szerinti alkotmányos tartalmára tekintettel – érdemben összefüggésbe hozható az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével. Az Alkotmánybíróságnak ezért vizsgálnia kellett volna, hogy a Hktv. 58. § (3) bekezdésében megjelenő rendelkezés az indítványozó vonatkozásában megfelel-e a tulajdonjog alkotmányos korlátozásának.
- [107] 5. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy „[a] tulajdonhoz való alapvető jog védelmében a minőségi határvonal ma már nem a tulajdon »korlátozása« és polgári jogi értelemben vett »elvonása« között húzódik. Az alkotmányossági kérdés az lett, hogy milyen esetekben kell a tulajdonosnak a közhatalmi korlátozást minden ellenszolgáltatás nélkül eltűrnie, illetve mikor tarthat igényt kártalanításra tulajdonosi jogai korlátozásáért.” [64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 373, 381.] Az Alkotmánybíróság a tulajdon mint alapjog védelméről és a tulajdon szociális kötöttségéről vallott felfogását is e határozatában fejtette ki. Ebben kimondta, hogy az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét: függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is (ABH 1993, 380.). Másrészt azt is leszögezte az Alkotmánybíróság, hogy a védelmi kör kiterjesztésével egyidejűleg a „tulajdon szociális kötöttségei a tulajdonosi autonómia messzeemenő korlátozását alkotmányosan lehetővé teszik. [...] Az állami beavatkozás alkotmányossága megítélésének

súlypontja, az alkotmánybírósági értékelés voltaképpen tere a cél és eszköz, a közérdek és a tulajdonkorlátozás arányosságának megítélése lett.” (ABH 1993, 380–382.) Az Alkotmánybíróság nem a törvényhozó választásának feltétlen szükségességét, hanem csak a közérdekre hivatkozás indokoltságát, továbbá azt vizsgálja, hogy a „közérdekű” megoldás nem sért-e valamely más alkotmányos jogot. A korlátozás arányosságára viszont az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata számos ismérvet kínál [43/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 188.; 56/1995. (IX. 15.) AB határozat, ABH 1995, 260.; 40/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 1997, 282.; 5/1998. (III. 1.) AB határozat, ABH 1998, 82.; 27/1999. (IX. 15.) AB határozat, ABH 1999, 281.; 28/2006. (VI. 21.) AB határozat, ABH 2006, 381.; 1142/B/2004. AB határozat, ABH 2007, 1794.].

- [108] Ehhez mérten egyetértek a többségi álláspont indokolásának azzal a részével, amely szerint „nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a hegyközség a Hktv. 3. § (1) bekezdése szerint egy borvidék egy vagy több településének szőlészeti és borászati termelői által e tevékenységükhöz fűződő közös érdekeik előmozdítására, valamint az általuk előállított termékek származás-, minőség- és eredetvédelmére létrehozott köztestület. Az Országgyűlés törvényhozóként a szervezetalakítás szabadsága körében alakította át a hegyközség, mint köztestület szervezetét.” Erre pedig azért volt szükség, mert „[a] hegyközségi szervezetek megalakulása óta a magyar borok piaci helyzete is igen komoly változáson esett át. A hitelesség, a termékgarancia olyan fogyasztói elvárássá nőtte ki magát, amelynek hiánya a piacra való belépésnek is komoly akadály. A termékek nyomom követhetősége, ellenőrzöttsége ma már alapkövetelmény. A hegyközségek megalakulása óta a jogi és piaci környezetben történt változások szükségessé teszik a hegyközségi rendszer átalakítását, ezzel együtt új hegyközségi törvény megalkotását.” Ennek keretében pedig újra kellett gondolni a hegybíró státuszát. A hegybíró ugyanis a régi Hktv. alapján a hegyközség választott tisztségviselője, akinek az érdekvédelem és a hatósági ügyek vitele egyaránt feladata volt. Ugyanakkor „hatósági ellenőrzést, hatósági feladatokat ellátó személyként elkerülhetetlenül érdekellentét alakul ki a hegyközség tagsága és a hegybíró között, ami kényszerűen rontja a hatósági tevékenység végzésének hatékonyságát. Szükséges ezért a hatósági ügyekben eljáró hegybíró függetleníteni a hegyközség tagságától és választhatóságát megszüntetni. A közigazgatási feladatok egységes ellátásának és színvonalának emelése érdekében a hegybírók kinevezését a nemzeti tanács titkárának feladatává kell tenni, aki így közvetlen szakmai felügyeletet tud ellátni a hegybírók felett. [...] A hegybíró státuszának megváltozása azt is jelenti, hogy a hegyközség elnöke látja el a hegyközség érdekvédelemmel kapcsolatos feladatait” (a Hktv.-hez fűzött általános indokolás).
- [109] Álláspontom szerint az előbbieken kifejtettek tekintetével a Hktv. 58. § (3) bekezdésének az a rendelkezés, amely a hegybírói megbízatást 2013. július 15-ével megszüntette, az érintettek tulajdonhoz való jogának szükséges korlátozását jelentette. Ugyanakkor az a tény, hogy a hegybírói megbízatás alapjául szolgáló jogviszonyt a jogalkotó mindenfajta anyagi kompenzáció nélkül szüntette meg, tekintet nélkül annak jellegére (munkaviszony-e) vagy tartamára (határozott idejű vagy határozatlan), az indítványozó tulajdonhoz való jogát aránytalanul korlátozta.
- [110] 6. Álláspontom szerint az adott ügyben az Alkotmánybíróságnak nem csak a korábbi gyakorlatára, hanem az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) a gyakorlatára is tekintettel kellett volna lennie. Az Alkotmánybíróság ugyanis több határozatában kifejtette, hogy „az alapjogok érvényesülésének minimális mércéjeként fogadja el a nemzetközi jogvédelmi mechanizmusok által biztosított jogvédelmi szintet {előszőr: 61/2011. (VII. 13.) AB határozat, ABH 2011, 290, 321.; megerősítette, többek között: 22/2013. AB határozat, Indokolás [16]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [111] Az EJEB az Egyezmény Első kiegészítő jegyzőkönyvében foglalt tulajdonhoz való jog (1. cikk) védelmével összefüggésben már több határozatában is kifejtette, hogy az Egyezmény hivatkozott cikkében védett „javak” nem csak az anyagi javak tulajdonlására korlátozódik, hanem magában foglal olyan vagyonelemeket, amelyek tekintetében a kérelmező érvelhet azzal: legalább „jogos várákozása” volt a vagyonelemek realizálódására {ld. *Gratzinger és Gratzingerova kontra Cseh Köztársaság* [GC] (39794/98), 2002. július 10.}. Egy olyan jogszabálymódosítás, amely egy jogos várákozást eltöröl, önmagában is „javakba” való beavatkozásnak minősül (*Maurice kontra Franciaország* [GC] (11810/03) 2006. június 21.; *Draon kontra Franciaország* [GC] (1513/03), 2005. október 6.; és *Hasani kontra Horvátország* (20844/09), 2010. szeptember 30.).
- [112] Ennek következtében a hivatkozott cikk megsértését vonhatja maga után valamely vagyonelem megszerzésére vonatkozó „jogos várákozás” elvonása. Ehhez mérten vizsgálta az EJEB az *N.K.M. kontra Magyarország* ügyben, hogy a végkielégítés keretében kifizetett összeget terhelő magasabb (a 2 millió forint feletti rész esetén 98%-os) adó tulajdontól való megfosztásnak minősül-e, arra tekintettel, hogy a végkielégítés olyan „jogos várá-

kozás”, amelyre kiterjed a tulajdonvédelem hatálya [N.K.M. kontra Magyarország (66529/11), 2013. május 14.]. Ebben a határozatban az EJEB rámutatott, hogy „a szóban forgó specifikus intézkedés abban a formában, ahogyan a kérelmező esetében alkalmazásra került, még akkor sem igazolható a Kormány által hivatkozott törvényes közérdekkel, ha célja a társadalmi igazságosság szolgálata volt. Az intézkedés érintette a jóhiszeműen eljáró kérelmezőt (és más, hasonló helyzetben lévő elbocsátott köztisztviselőt), és megfosztotta őt egy törvényben biztosított, a reintegráció speciális szociális célját szolgáló szerzett jog nagyobbik részétől”. A EJEB úgy vélte: „jóhiszeműen, a jog alapján eljáró személyek törvényre alapozott várakozásai nem hiúsíthatók meg specifikus és kényszerítő indokok nélkül. Ezért az intézkedés nem tekinthető az elérni kívánt céllal ésszerűen arányosnak.”

- [113] Ebben az ügyben az EJEB indokolása rávilágít arra is, hogy a tulajdonhoz való jog védelmének hangsúlyos a szociális kötöttsége azokban az ügyekben, amikor az olyan javakra vonatkozik, amelyek valamely munkavégzésre irányuló tevékenységből származnak, illetve arra tekintettel alapoznak meg jogos várakozást. Az EJEB indokolásában e szempontnak a hangsúlyozása az Európai Unió Alapjogi Chartájának 34. cikkével összefüggésben merült fel. Eszerint „[a]z Unió, az uniós jog, valamint a nemzeti jogszabályok és gyakorlat által megállapított szabályokkal összhangban, elismeri és tiszteletben tartja a szociális biztonsági ellátásokra és szociális szolgáltatásokra való jogosultságot, amelyek védelmet nyújtanak [...] a munkahely elvesztése esetén”.
- [114] Az EJEB az N.K.M. kontra Magyarország ügyben a Charta e cikkére kifejezetten hivatkozott, és megállapította, hogy „[a]zon személyes terhet illetően, amit a kérelmező a kifogásolt intézkedés miatt elszenvedett, a Bíróság észrevételezi, hogy a kérelmezőnek egy jelentős személyes nehézséggel – nevezetesen munkanélküliséggel – terhes időszakban kellett jelentős jövedelemtől megfosztást elszenvednie. Ebben az összefüggésben a Bíróság észrevételezi, hogy az Európai Unió Alapvető Jogok Chartája (ld. fenti 20. bekezdés) elismeri és tiszteletben tartja a foglalkoztatás elvesztése esetén védelmet nyújtó juttatásokat, továbbá hogy az Európai Bíróság szerint (ld. fenti 20. bekezdés) a végkielégítéssel elérni kívánt cél – azaz az elbocsátott munkavállalók új alkalmazáshoz segítése – törvényes foglalkoztatáspolitikai cél (ld. fenti 21. bekezdés). A Bíróság szerint nagyon is elképzelhető, hogy a kifogásolt intézkedés munkanélkülükénti elszenvedése az adórendszer olyan váratlan és gyors megváltoztatásával együtt, ami az érintettek számára szinte lehetetlenné tett bármilyen felkészülést, jelentős személyes nehézséget okozott a kérelmezőnek.”
- [115] 7. A fentiekben kifejtettek alapján álláspontom szerint az adott ügyben az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 46. § (1) bekezdése alapján jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását kellett volna megállapítania, és fel kellett volna hívnia az Országgyűlést, hogy alkossa meg a Hktv. 58. § (3) bekezdésével érintett hegybírók megszűnt munkaviszonya miatt az anyagi kompenzációjuknak a törvényi feltételeit.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László alkotmánybíró különvéleménye

- [116] 1. Egyetértek a határozatnak az indítvány kellő felkészülési idő hiányára, valamint a tulajdonjog sérelmére hivatkozással állított alaptörvény-ellenességét elutasító álláspontjával.
- [117] Ugyanakkor nézetem szerint az Alkotmánybíróságnak hivatalból kellett volna vizsgálnia, és meg kellett volna állapítania, hogy a jogalkotó mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet idézett elő azzal, hogy a közhivatali viselő, határozott időre kinevezett hegybíró foglalkoztatási jogviszonyának a határozott időtartam előtti *ex lege* történő megszűnéséhez semmilyen anyagi jogkövetkezményt nem fűzött.
- [118] 2. A határozat Indokolása IV.1. pontjában (Indokolás [30]–[45]) kifejtette, hogy a hegyközség köztestület, mivel az közfeladatot is ellát(ott). Ugyanitt utalt továbbá arra, hogy a hegybíró foglalkoztatási jogviszonya során közigazgatási ügyek vitelét is ellátta. Mindezekből megállapítható, hogy e feladata ellátása során tisztviselőként közhatalmi feladatok ellátásában vett részt: döntéseket készített elő és hozott, azaz közhivatali visel(t). Így a hegybíró foglalkoztatási jogviszonya (hasonlóan a köztisztviselőkéhez) kettős arculatú jogviszony, mivel munka-

jogi sajátosságai mellett alapvetően közjogi jellegű. [Erre vonatkozóan hasonló álláspontot képviselt az Alkotmánybíróság pl. a 710/B/2010. AB határozatában (ABH 2011, 2156.), valamint a 952/B/2007. AB határozatában (ABH 2009, 2183.).]

- [119] Az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdése – az Alkotmány 70. § (6) bekezdéséhez hasonlóan – alapjogként rögzíti a közhivatal viseléséhez való jogot. Mivel az Alaptörvény XXIII. cikkének (8) bekezdése az Alkotmány 70. § (6) bekezdésével azonos módon határozza meg a magyar állampolgároknak azt a jogát, hogy rátermettségüknek, képzettségüknek és szakmai tudásuknak megfelelően közhivatalt viseljenek, az Alkotmánybíróság az Alkotmány 70. § (6) bekezdésének értelmezésével kapcsolatban kialakított gyakorlatát az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdésébe foglalt alapjog értelmezésével kapcsolatosan a továbbiakban is irányadónak tekinti [erre vonatkozóan lásd a 3074/2013. (III. 14.) AB határozatot, Indokolás [22]]. Eszerint a közhivatal viseléséhez való jog tartalmába nemcsak annak elnyerése [a törvényhozó minden állampolgár számára egyenlő feltételekkel köteles biztosítani a közhivatalhoz való hozzáférés lehetőségét, mely azonban nem jelenti azt, hogy az Alkotmányból folyó alanyi joga lenne mindenkinek meghatározott közhivatal betöltéséhez (962/B/1992. AB határozat, ABH 1995, 627, 629.)], tartozik bele, hanem a közhivatal viselése is, melyre egyaránt kiterjed az alkotmányos védelem [Pl. 8/2011. (II. 18.) AB határozat, ABH 2011, 78.].
- [120] Ahogy a közhivatal viselését az állampolgár rátermettségével, képzettségével és szakmai tudásával összefüggő feltételekhez kell kötnie a jogalkotónak [52/2009. (IV. 30.) AB határozat, ABH 2009, 396, 401–404.], úgy megszüntetése a közhivatalt betöltő tisztségviselő személye okán is csak ilyen indokokkal lehetséges. Azonban a törvényhozó széles körű szabadsága a felmentésre vonatkozó okok szabályozásában csakis az Alkotmány/Alaptörvény keretei között történhet, de az nem terjedhet odáig, hogy a munkáltatói jogkör gyakorlójának szabad és korlátlan döntési jogkört adjon a közhivatalt betöltő tisztségviselő felmentésére [lásd: 8/2011. (II. 18.) AB határozat].
- [121] Az Alkotmánybíróság utóbbi határozatában hangsúlyozta, hogy a közhivatal viseléshez való jog nem nyújt védelmet (jelen esetben a tágabb értelemben vett közszolgálati) jogviszonynak a közhivatallal összefüggő okból (pl.: a közhivatal megszűnése, tartalmának átalakulása, a közigazgatási szerv megszüntetése, átszervezése következtében, stb.), történő megszüntetésével (jelen esetben megszűnésével) szemben (ABH 2011, 181.).
- [122] Mivel a jogalkotó jelen esetben a közhivatalt viselő hegybírókat a határozott idejű kinevezésük lejárta előtt *ex lege* fosztotta meg e közhivatal viselési joguktól, – ezen alapjoguk korlátozására tekintettel – az alapjogkorlátozás alaptörvény-ellenessége megállapításának vizsgálata során el kellett volna végeznie az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti szükségességi-arányossági tesztet. Eszerint „alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható”.
- [123] E kialakult gyakorlat alapján – az alkotmányos érték védelme, a jogállamiság megfelelő indokul szolgálhat a szervezet-átalakítás szükségességére, nevezetesen, hogy a hegybírók ezt követően csakis közfeladatot lássanak el, továbbá ezen tisztség betöltését ezt követően meghatározott végzettséghez kössék. A jogalkotó által kívánt cél (a tisztán közhivatali feladatok ellátása mint szervezet-átalakítás szükségességéhez nem fér kétség) fontosságát tehát nem vitatom.
- [124] Ugyanakkor álláspontom szerint az, hogy a közhivatalt ellátó tisztségviselőket a határozott időre történő kinevezésük ellenére a határozott idő lejártát megelőzően, mindenféle anyagi kompenzáció nélkül mentették fel a közhivatalukból, nézetem szerint aránytalannak tekinthető. (Különös tekintettel arra, hogy amennyiben a munkáltató érdekkörében felmerült okból szűnt volna meg a jogviszonyuk, megillethette volna őket ilyen kompenzáció.)
- [125] Ezzel összefüggésben hangsúlyozom, nem felejtethetjük el azt sem, hogy itt az állam Janus-arcú. Mint közhatalommal rendelkező, állami feladatot ellátó szerv ugyanis végső soron ő határozta meg, befolyásolta a munkáltató és a munkavállaló jogviszonyának tartalmát, majd (mindezek ellenére) jogalkotóként úgy viselkedett az *ex lege* megszűnés során, mintha tisztán magánjogi jogviszony alanyai lennének a felek, és ez alapján elszámolhatnának egymással. Vagyis az állam jelen esetben nem volt tekintettel arra, hogy a munkavállaló közhivatalt látott el; egyúttal nem vette figyelembe az alapjogi teszt arányossági követelményeit sem.
- [126] Ez utóbbi megköveteli, hogy az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjog-sérelem súlya megfelelő arányban legyenek egymással. A törvényhozó ugyanis a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. Alaptörvény-ellenes a jog tartalmának korlátozása, ha az

kényszerítő ok nélkül, önkényesen történik, vagy ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalan. Álláspontom szerint azzal, hogy jelen esetben a törvényhozó semmiféle anyagi kompenzációt nem biztosított, az alapjog-korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalanak tekinthető.

- [127] Mindezekre tekintettel – álláspontom szerint – jelen ügyben az indítvány elutasítása mellett az Alkotmánybíróságnak – élve az Abtv. 46. §-ában eredő hatáskörével – hivatalból meg kellett volna állapítania, hogy a jogalkotó a Hktv. 58. § (3) bekezdése megalkotásakor mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet idézett elő: azzal, hogy a határozott időtartamra kinevezett, közfeladatot ellátó hegybírók jogviszonyának idő előtti megszűnésekor semmiféle anyagi kompenzációt nem nyújtott a közhivataluk idő előtti elvesztése esetére, sértve ezzel a hegybírók Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdése szerinti közhivatal viseléséhez való jogát, és ezért – az Abtv. 46. § (1) bekezdésében foglaltakra tekintettel – fel kellett volna hívni az Országgyűlést (megfelelő határidő kitűzése mellett) e jogalkotói feladatának teljesítésére.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

- [128] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [129] Álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak az indítvány elutasítása mellett, az alább kifejtett érvekre tekintettel, az Abtv. 46. § (1)–(2) bekezdése alapján – hivatalból eljárva – meg kellett volna állapítania a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennálltát.
- [130] Nézetem szerint önmagában nem az okoz alaptörvény-ellenes helyzetet, hogy a jogalkotó a hegyközségekre vonatkozó szabályok átalakítása körében törvényben rendelkezett a korábbi szabályok szerint keletkezett hegybírói megbízatások megszűnéséről, azaz jogszabály erejénél fogva történő megszüntetéséről. A szabályozás azáltal eredményezett az Alaptörvény szabályaival, szellemiségével össze nem egyeztethető helyzetet, hogy – mint az a konkrét ügy alapján is megállapítható – az újabb szabályozás nem rendezte a korábban jogszerűen létrejött foglalkoztatási jogviszonyok megszűnésének anyagi következményeit. Ezáltal a jogalkotó nem hozott meg a jogbiztonság szempontjából szükséges olyan részletszabályokat, amelyek lehetővé tennék, hogy a korábbi hegybírói megbízatások *ex lege* megszűnése esetén az érintettek a foglalkoztatásra irányuló jogviszonyuk típusától függetlenül megfelelő ellentételezésben részesülhessenek. A szerződő felek magánjogi jogviszonyaiba a jogalkotás eszközeivel történő beavatkozás, azaz a *pacta sunt servanda* elvének áttörése esetén, amennyiben a jogalkotó nem gondoskodik megfelelő szabályok megalkotásával arról, hogy a felek jogos, illetve méltányolható érdekei, a jogviszony fennálltából eredő jogszerű várakozásai ellehetetlenüléséből adódóan őket ért hiátus megfelelő ellentételezésre, kompenzációra kerüljön, alappal merülhet fel a jogbiztonság sérelmének kérdése. Mint azt a 25/2015. (VII. 21.) AB határozathoz fűzött párhuzamos indokolásomban is kifejtettem, „A *pacta sunt servanda* elve azonban nem öncél; mögötte a szerződéssel kölcsönösen elfogadott, és ezáltal jogi kötelekké (*iuris vinculum*) emelt anyagi és személyi érdekek érvényesülésének biztosítása áll. A *pacta sunt servanda* elvének sérelme és ezáltal a jogbiztonság sérelme valóságosan ezeknek az érdekeknek a sérülésében testesül meg. A jogbiztonság érvényesülésének általánosságban fontos követelménye, hogy a jogi szabályozás változásai nem tehetik tervezhetetlenné az életviszonyok alakítását, nem lehetnek kiszámíthatatlanok.” (Indokolás [80]). Az említett határozathoz hasonlóan jelen ügyben is megállapítható, hogy a *pacta sunt servanda* elvének sérelméből következő jogállamiság sérelme nem kizárólag a vonatkozó jogszabályi rendelkezések megsemmisítésével orvosolhatók, arra az érintett szerződésekkel biztosított, azokból származó (és azok által védett) jogi érdekek teljeskörű reparációjával is sor kerülhet (Lásd hasonlóan: 25/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [81]). Mivel

erre a jelen ügyben véleményem szerint nem került sor (amint az látható, az indítványozó esetében az Mt. szabályai és a bírói jogérvényesítés lehetősége sem biztosítottak erre érdemben lehetőséget), a törvényi szabályozás nem felel meg az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság követelményének.

- [131] Az Abtv. 46. § (1) bekezdése szerint: „Ha az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásban a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását állapítja meg, a mulasztást elkövető szervet – határidő megjelölésével – felhívja feladatának teljesítésére”. A (2) bekezdés c) pontja alapján a jogalkotói feladat elmulasztásának minősül, ha a jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető lényeges tartalma hiányos. Álláspontom szerint a jelen esetben ez utóbbi helyzet áll fenn.
- [132] Mivel az alkotmányjogi panaszok befogadását követően az indítvány érdemi elbírálásának mikéntje és a mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításának lehetősége az Abtv. idézett rendelkezése alapján elválik egymástól, a mulasztás az indítvány érdemben történő elutasítása esetén is megállapítható. Nézetem szerint az Alkotmánybíróságnak a fenti indokok alapján jelen ügy kapcsán is így kellett volna eljárnia és meg kellett volna állapítania, hogy a Hkt. 58. § (3) bekezdésével kapcsolatban mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség áll fenn, és – megfelelő határidő kitzűzésével – fel kellett volna hívnia az Országgyűlést arra, hogy jogalkotási feladatának tegyen eleget.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1355/2014.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3210/2015. (XI. 10.) AB VÉGZÉSE

jogszabály alaptörvény-ellenességének utólagos vizsgálatára irányuló eljárás megszüntetéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály Alaptörvénnyel való összhangjának utólagos vizsgálata tárgyában – *dr. Kiss László, dr. Lévy Miklós és dr. Stumpf István* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kormányzati Ellenőrzési Hivatalról szóló 355/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet 12/A. § (1) bekezdésének „közvetlen jogi érdek fennállásának igazolása nélkül” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az alapvető jogok biztosa (a továbbiakban: indítványozó) az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 2. § (3) bekezdésében foglalt jogkörében eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 24. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybírósághoz fordult, és indítványozta a Kormányzati Ellenőrzési Hivatalról szóló 355/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 12/A. § (1) bekezdés „közvetlen jogi érdek fennállásának igazolása nélkül” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó az Alaptörvény több rendelkezésével is ellentétben állónak találta az R. 12/A. § (1) bekezdésének kifogásolt szövegrészét, így az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével (jogállamiság elve), az I. cikk (3) bekezdésével (alapvető jogok alkotmányos korlátozásának követelménye), a II. cikkével (emberi méltósághoz való jog), valamint a XVIII. cikk [az indítvány tartalma alapján helyesen: XXVIII. cikk] (1) bekezdésével (perbeli önrendelkezéshez való jog)].

- [2] 1.1. Az indítványozó szerint az R. kifogásolt szabályozása a perbeli önrendelkezési jog korlátozását eredményezi, ilyen alapjogi korlátozásra azonban csak törvényben lett volna lehetősége a jogalkotónak. Az indítványozó kifejtette, hogy az R. 12/A. § (1) bekezdésének kifogásolt szövegrésze – azzal, hogy közvetlen jogi érdekelttség igazolása nélkül teszi lehetővé semmiség megállapítása iránti kereset előterjesztését – túlterjeszkedik a polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: a régi Ptk.) szabályrendszerén és az erre épülő bírósági joggyakorlaton. Az indítványozó kifejtette, hogy a Ptk. 134. § (1) bekezdéséből nem vezethető le olyan következtetés (jogértelmezés), hogy a mások által kötött szerződés semmisségének megállapítása iránt kívülálló harmadik személy minden további feltétel – így a közvetlen jogi érdek igazolása – nélkül érdemi elbírálást igénylő módon keresetet indíthasson. Ezt támogatja az indítványozó szerint az állandó bírósági joggyakorlat, az „élő jog” is, amely az említett perindításhoz megköveteli a jogi érdekeltséget („bárki” alatt csak a szerződő feleken kívüli jogi érdekelttséggel rendelkező harmadik személy értendő). Az indítványozó kifejtette, hogy az önrendelkezési jog korlátozása a támadott R.-ben nem a feltétlenül szükséges mértékben történt és nem arányos az elérni kívánt céllal sem. A Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (a továbbiakban: KEHI) közvetlen jogi érdek fennállása nélküli keresetindítási joga alapvető jog lényeges tartalmát korlátozza; az emberi méltósághoz való jog szerves részét képező önrendelkezési jog olyan korlátozását jelenti, amely alkotmányosan megengedhetetlen. Az indítványozó hivatkozott az Alkotmánybíróság 9/1992. (I. 30.) AB határozatára is, amelyben az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy a polgári per rendelkezési jogra vonatkozó alapelvének sérelme egyben az önrendelkezés alkotmányos jogának sérelmét jelenti, amely a jogállamiság alkotmányos elvével is összeegyeztethetetlen. A felhívott alkotmánybírósági határozat indokolásából az indítványozó kiemelte azt, hogy az önrendelkezési jog fontos tartalmi eleme a cselekvési szabadság, amely jogot biztosít az egyén számára arra, hogy alanyi jogait bíróság előtt érvényesítse, vagy attól tartózkodjon. Az indítványozó az említett határozat indokolására hivatkozással kifejtette, hogy alkotmányosan indokolt kivételektől eltekintve senkinek nincs joga arra, hogy más jogát – a jogosult akaratától függetlenül – bíróság elé vigye. Az indítványozó az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény (a továbbiakban: Üt.) 27. § (5) bekezdésének c) pontjára hivatkozással párhuzamba állította az ügyész keresetindítási jogát a KEHI támadott szabályozásban foglalt keresetindítási jogával, és kifejtette azt, hogy a két perindítási hatáskör – egy fontos kivételtől eltekintve – a lényegi tartalmát érintően azonos. Az Üt. szemben az R. kifogásolt szabályozásával garanciális szabályokat tartalmaz az ügyész perindítási jogosultságával összefüggésben: a perindítási jogosultságot az ügyész csak törvényi felhatalmazás alapján gyakorolhatja, illetve a perbeli fellépése során köteles tiszteletben tartani a felek rendelkezési jogát. Az indítványozó szerint a KEHI keresetindítási joga nem szükséges és nem elkerülhetetlenül korlátozza az önrendelkezési jogot, mivel az ügyészség már rendelkezik ilyen perindítási hatáskörrel, amely megfelelő alkotmányos garanciákkal van biztosítva. A KEHI keresetindítási jogában megjelenő alapjogi korlátozás az indítványozó szerint arányosnak sem tekinthető, mivel teljes mértékben figyelmen kívül hagyja a felek önrendelkezési jogát. A kifejtettekre tekintettel az R. 12/A. § (1) bekezdésének kifogásolt szövegrésze az indítványozó véleménye szerint ellentétes az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésével és II. cikkével.
- [3] 1.2. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésével is ellentétesnek ítélte az R. kifogásolt szabályozását. Álláspontja szerint a bírósághoz fordulás alapjoga a jogvitában érdekelt félnek alkotmányos jogot biztosít arra, hogy az ügyét bíróság elé vigye. E szabadságjog – más szabadságjogokhoz hasonlóan – magában foglalja ugyanakkor annak a szabadságát is, hogy az egyén e jogával ne éljen. Az olyan szabályozás, amely a közvetlen érdekelt (ún. materiális fél) akaratától függetlenül, sőt azzal akár ellentétesen is, általában teszi lehetővé más számára a bírósági út igénybe vételét, a jogok és kötelezettségek bíróság elé vitelét, sérti a felhívott alapjogot; közvetlen jogi érdek nélkül annak aránytalan korlátozását eredményezi.
- [4] 1.3. Az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének (a jogállamiság részét képező jogbiztonság alap-törvényi követelménye) sérelmét abban látta, hogy az R. támadott szabályozása diszkrecionális jogot biztosít a KEHI számára a perindításra, a perindítás „szabad belátáson alapul”, annak mellőzését a KEHI nem köteles indokolni. A közvetlen jogi érdekelttség igazolása nélküli perindítási jog mérlegelési szempontjai meghatározatlanok. Ez és a törvényi garanciák hiánya a jogbiztonság sérelmére vezet.
- [5] 2. Az Alaptörvénnyel való összhang utólagos vizsgálata (utólagos absztrakt normakontroll eljárás) során az Alkotmánybíróság az Abtv. 24. § (1) bekezdésében foglalt hatáskörében eljárva az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés e) pontja alapján felülvizsgálja a jogszabályoknak az Alaptörvénnyel való összhangját. Az Alkotmánybí-

róság az Abtv. 51. § (1) bekezdése alapján az arra jogosult indítványa alapján jár el. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a vizsgált ügyben az indítvány az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének e) pontjában meghatározott jogosulttól, az alapvető jogok biztosától érkezett az Alkotmánybíróságra, és hogy az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglaltaknak megfelelő határozott kérelmet tartalmaz.

- [6] 2.1. Az Alkotmánybíróság eljárása során ugyanakkor hivatalból észlelte azt, hogy az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 67. §-át a törvényalkotó az indítvány benyújtását követően, 2012. december 15. napjával módosította. Az említett módosítást követően az Áht. 67. §-ának a jelölése 67. § (1) bekezdésre módosult, és a 67. § kiegészült további (2), (3) és (4) bekezdésekkel. A törvényalkotó az indítványozó által támadott R. 12/A. § (1) bekezdésében szereplő rendelkezést – azonos tartalommal – beemelte az Áht. módosított 67. § (2) bekezdésébe. Az alapvető jogok biztosja sem az indítványában, sem ezt követően az Alkotmánybíróság eljárása alatt nem kezdeményezte az Áht. 67. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az Alkotmánybíróság az indítványban nem támadott Áht. 67. § (2) bekezdésében foglalt törvényi rendelkezés alkotmányossági vizsgálatára – erre irányuló határozott indítványi kérelem hiányában, az Abtv. 52. § (2) bekezdésében foglaltakra tekintettel – nem térhet át. Az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy a jogalkotó az Áht. említett módosítását követően az R. támadott szabályozását nem helyezte hatályon kívül, az az indítvány elbírálásának az időpontjában is változatlan tartalommal hatályban van.
- [7] 2.2. Az Alkotmánybíróságnak a megváltozott jogi szabályozási környezetre tekintettel állást kellett foglalnia abban az eljárási kérdésben, hogy az indítványozó által az R. 12/A. § (1) bekezdésének kifogásolt szövegrészével összefüggésben megfogalmazott alkotmányossági kérdések – figyelemmel az indítványhoz kötöttség törvényi követelményére, továbbá arra is, hogy a megváltozott szabályozási környezet ellenére az indítványozó nem terjesztette ki az indítványát az Áht. 67. § (2) bekezdésében foglalt törvényi szabályozásra – érdemi (tartalmi) elbírálásra kerülhetnek-e. Az Alkotmánybíróság a vizsgált esetben úgy ítélte meg, hogy a megváltozott szabályozási környezetben az indítványozó által az indítványban felvetett alkotmányossági kérdések az eredeti formájukban már nem válaszolhatóak meg; az Áht. 67. § (2) bekezdésében foglalt törvényi rendelkezés alkotmányossági vizsgálatát – erre irányuló indítvány hiányában – az Alkotmánybíróság hivatalból nem végezheti el. Azzal, hogy a törvényalkotó az Áht. 2012. december 15-én hatályba lépett hivatkozott módosításával [Áht. módosított 67. § (2) bekezdése] törvényi jogforrási szintre emelte az R. 12/A. § (1) bekezdésében foglalt támadott szabályozást (ennek részeként az indítványozó által kifogásolt szövegrészt) okafogyottá vált az indítvány azon alkotmányossági kifogása, hogy az állított alapjogi korlátozást törvéynél alacsonyabb jogforrási szintű jogszabály tartalmazza. A vizsgált esetben – az indítvány elbírálásának az időpontjában – megállapítható, hogy a hatályban lévő R. 12/A. § (1) bekezdésének (ennek részeként az indítványozó által kifogásolt szövegrésznek) a tartalma szó szerint megegyezik az Áht. módosított 67. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezéssel, ezért a „jogforrási szint” elégtelenségét állító indítványi elem – a megváltozott szabályozási környezetre tekintettel – az eredeti formájában már nem bírálható el, mert nem veti fel az eredetileg megfogalmazott alkotmányossági problémát.
- [8] 2.3. A megváltozott jogi szabályozásra figyelemmel – az indítvány elbírálásának az időpontjában – az önrendelkezési jog, közelebbről a negatív perbeli önrendelkezési jog, valamint a jogállamiság részét képező jogbiztonság sérelmét állító indítványi elemek sem bírálhatóak el érdemben az indítvány tartalma alapján az Áht. módosított 67. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés figyelmen kívül hagyásával. Azt a kérdést, hogy az R. támadott szabályozása ténylegesen kiszámíthatatlanná teszi-e a KEHI kifogásolt perindítási jogát, valóban hiányoznak-e a jogszabályi garanciák és a perindítás során mérlegelendő jogszabályi szempontok, csak az R. és a módosított Áht. szabályozásának az együttes és egymásra tekintettel történő vizsgálatával lehet eldönteni. Ugyanígy a negatív perbeli önrendelkezési jog állított alaptörvény-ellenes korlátozásának a kérdése sem függetleníthető az Áht. módosított 67. § (2) bekezdésében foglalt törvényi rendelkezés lététől és tartalmától.
- [9] A kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Abtv. 59. §-a és az Ügyrend 67. § (1) bekezdésének e) pontja alapján az indítvány tárgyában az eljárást megszüntette.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László alkotmánybíró különvéleménye

- [10] Nem értek egyet a végzés rendelkező részével. Álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak az indítványt érdemben kellett volna vizsgálnia és az R. 12/A. § (1) bekezdés „közvetlen jogi érdek fennállásának igazolása nélkül” szövegrésze alaptörvény-ellenességét meg kellett volna állapítania és a szövegrészt meg kellett volna semmisítenie.
- [11] 1. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerint az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Álláspontom szerint az R. 12/A. § (1) bekezdésében alapvető jogok biztosa által vizsgálni kért szabályozás törvényhozási tárgykörbe tartozó szabályozást tartalmaz.
- [12] Az R. 12/A. § (1) bekezdésének rendelkezésében meghatározott szerződéssel érintett szerződő fél rendelkezési joga az alkotmányos önrendelkezési jog egyik aspektusa, eljárásjogi vonatkozása, amely az egyén autonómiáját érinti, illetőleg azzal kapcsolatos. Ennek az önrendelkezési jognak a speciális vetülete az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből következő perbeli önrendelkezési jog. „Az Alaptörvény T) cikke alapján a kormányrendelet jogszabály, amelyet az Alaptörvény 15. § (3) bekezdésének megfelelően a Kormány, feladatkörében eljárva, törvényben nem szabályozott tárgykörben, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján alkot meg. A Kormány – ez utóbbi körben – a törvények végrehajtását biztosítja, és ehhez – hatáskörében eljárva – rendeletet bocsáthat ki. Fontos azonban, hogy törvény végrehajtásáról szóló rendelet sem szabályozhat törvényhozási tárgyat (mint ahogy az eredeti jogalkotás feladat- és hatáskörben megalkotott sem), a törvények végrehajtására vonatkozó rendeletalkotási eljárás ugyanis alkotmányos jogállamban nem helyettesítheti a törvényalkotást. A nyilvános parlamenti deliberációt és az alkotmányos előírásokat tiszteletben tartó törvényalkotási eljárás ugyanis olyan formalizált eljárás, amelyben a mindenkori parlamenti kisebbséget védő szabályoknak is érvényesülniük kell. Csak egy ilyen, többlépcsős és részletekbe menő nyilvános vita során dönthet a törvényhozó hatalom alapvető jogok alkotmányos korlátozásáról. [A törvényalkotási eljárás garanciális elemeiről lásd a 4/2006. (II. 15.) AB határozatot, a 12/2006. (IV. 24.) AB határozatot és a 164/2011. (XII. 20.) AB határozatot.] Ezért követeli meg az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése, hogy az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítsa meg.” {32/2012. (VII. 4.) AB határozat, Indokolás [58]}.
- [13] A KEHI számára az R. 12/A. § (1) bekezdésében meghatározott „közvetlen jogi érdek fennállásának igazolása nélkül” szerinti – a KEHI saját hatáskörében eljárva megismert szerződés semmisségének megállapítása és az érvénytelenség következményeinek alkalmazása iránti – keresetindítási jog a szerződő fél akaratától, önrendelkezésétől független jog, amelynek gyakorlása a szerződő felek közös akaratnyilatkozatával létrejött szerződéses jogviszonyok szerződő felek akaratától független megváltoztatását eredményezheti. Ezért határozott álláspontom szerint a KEHI e keresetindítási joga a szerződő felek önrendelkezési jogának lényeges korlátozását jelenti.
- [14] Az önrendelkezési jog mint alapjog korlátozásának meg kell felelnie az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglalt tesztnek, miszerint: „Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg.” Az alapvető jogok biztosa által kifogásolt rendelkezés az önrendelkezési jog, illetve a perbeli önrendelkezési jog korlátozását tartalmazza, és e normatív korlátozás nem felel meg az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglaltaknak, mivel erre a jogalkotónak kizárólag törvényben lett volna lehetősége, azonban az nem

törvényi, hanem kormányrendeleti szabályozással történt. Ezért az Alkotmánybíróságnak a törvényhozási tárgykörbe tartozó szabályozás miatt az R. 12/A. § (1) bekezdés „közvetlen jogi érdek fennállásának igazolása nélkül” szövegrészének alaptörvény-ellenességét meg kellett volna állapítania és meg kellett volna semmisítenie.

- [15] 2. Az Alkotmánybíróság eljárása alatt az Áht. – KEHI-ről szóló – 67. §-át a törvényalkotó az indítvány benyújtását követően, 2012. december 15. napjával módosította. A módosítást megelőzően az Áht. 67. §-a úgy rendelkezett, hogy a kormányzati ellenőrzési szerv az ellenőrzései során feltárt, a kormányzati ellenőrzési szerv által ellenőrzött, az államháztartás központi alrendszerébe tartozó költségvetési szervet és a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű nemzeti vagyongazdálkodási szervet, állami tulajdonban álló, valamint az állam többségi befolyása alatt lévő gazdasági társaságot megillető, az ellenőrzés tárgyával kapcsolatos polgári jogviszonyból fakadó jog, követelés, egyéb polgári jogi igény érvényesítése iránt, valamint a költségvetési támogatás visszafizetése érdekében a jogosult nevében és helyett a bíróságok és más hatóságok, valamint harmadik személyek előtt külön meghatalmazás nélkül eljárhat. A módosítást követően az Áht. 67. § rendelkezésének jelölése 67. § (1) bekezdésre módosult és a 67. § kiegészült további (2), (3) és (4) bekezdéssel egészítette ki. A 67. § (2) bekezdése alapján az (1) bekezdésben foglaltakon túlmenően a kormányzati ellenőrzési szerv (KEHI) saját nevében közvetlen jogi érdek fennállásának igazolása nélkül keresetet indíthat a hatáskörében eljárva megismert szerződés vagy a szerződés egyes rendelkezései semmisségének megállapítása iránt.
- [16] Ebből következően az R. 12/A. § (1) bekezdésében foglalt szabályozást az Áht. fenti módosítását követően, 2012. december 15. napjától az Áht. 67. § (2) bekezdése is tartalmazza.
- [17] A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 3. §-a szerint: „[...] A szabályozás nem lehet indokolatlanul párhuzamos és többszintű. A jogszabályban nem ismételt meg az Alaptörvény vagy olyan jogszabály rendelkezése, amellyel a jogszabály az Alaptörvény alapján nem lehet ellentétes.” Ebből következően az R. 12/A. § (1) bekezdése rendelkezésének az Áht. 67. § (2) bekezdésébe történő beemelésével egyidejűleg a jogalkotónak a Jat. fent hivatkozott rendelkezése alapján deregulációs kötelezettsége keletkezett és az R. 12/A. § (1) bekezdését hatályon kívül kellett volna helyeznie.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

- [18] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró különvéleménye

- [19] Nem értek egyet az indítvány tárgyában az eljárás megszüntetésével. Álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak az indítványt érdemben el kellett volna bírálnia.
- [20] Az indítvány tárgyában az eljárás megszüntetésére az Abtv. 59. §-a és az Ügyrend 67. § (2) bekezdésének e) pontja alapján került sor. Az Ügyrend 67. § (2) bekezdése sorolja fel az eljárás megszüntetésére vezető okokat, s e felsorolásban az utolsó az e) pont, amely szerint okafogyottá válik az indítvány, ha „az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn, illetve az indítvány egyéb okból tárgytalanná vált”.
- [21] Az eljárást lezáró végzés a megváltozott jogi környezetre helyezi a hangsúlyt az eljárás megszüntetésénél. Hivatkozik arra, hogy a törvényalkotó az R. támadott 12/A. § (1) bekezdésében szereplő rendelkezést – azonos tartalommal – beemelte az Áht. módosított 67. § (2) bekezdésébe. Majd arra hivatkozik a végzés, hogy emiatt az indítványban felvetett alkotmányossági kérdések az eredeti formájukban már nem válaszolhatók meg, nem bírálhatók el érdemben az indítvány eredeti tartalma alapján az Áht. módosított 67. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés figyelmén kívül hagyásával.

- [22] Álláspontom szerint az R. 12/A. § (1) bekezdésében szereplő rendelkezés érintetlenül hagyása mellett e támadott rendelkezésnek az Áht. módosított 67. § (2) bekezdésébe való beemelése nem ad alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság okafogyottnak minősítse az R. 12/A. § (1) bekezdésében foglalt támadott rendelkezés Alaptörvénnyel való összhangjának utólagos vizsgálatára irányuló indítványt és megszüntesse az eljárást.
- [23] A többségi indokolás is leírja, hogy az indítványozó a perbeli önrendelkezési jog korlátozásának alaptörvényellenességét nem csak formai alapon állította, ti. hogy arra csak törvényben lett volna lehetősége a jogalkotónak, hanem tartalmi alapon amiatt is, hogy „az önrendelkezési jog korlátozása a támadott R.-ben nem a feltétlenül szükséges mértékben történt és nem arányos az elérni kívánt céllal”. Ezt az indítványi elemet a megszüntető végzés többségi indokolása figyelmen kívül hagyja.
- [24] Az Ügyrendnek a végzés által hivatkozott 67. § (2) bekezdés e) pontja, az abban szereplő eljárás megszüntetési okok ezáltal nem következtek be. Nem állapítható meg, hogy tárgytalanná vált volna az indítvány, hiszen az R. 12/A. § (1) bekezdésében szereplő támadott rendelkezés változatlanul fennáll; a tartalmi alaptörvény-elleneséget állító indítványi elem pedig elbírálatlanul maradt. Arra sem lehet hivatkozni, hogy az eljárás folytatására okot adó körülmény már ne állna fenn: az R. 12/A. § (1) bekezdésében szereplő rendelkezés érintetlenül hagyása mellett e támadott rendelkezésnek az Áht. módosított 67. § (2) bekezdésébe való beiktatása nem értékelhető úgy, hogy ezáltal megszűnt volna az eljárás folytatásának oka. Mi több, a perbeli önrendelkezési jog tartalmi korlátozásának megítélése érdekében az Alkotmánybíróság szoros összefüggés okán akár az Áht. 67. § (2) bekezdésére is kiterjeszthette volna a vizsgálatot.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: II/3464/2012.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3211/2015. (XI. 10.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a Budapesti II. és III. kerületi Bíróság 1.P.III.22.192/2013/7. számú és a Fővárosi Törvényszék 44.Pf.639.206/2014/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.
2. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 388. §-a és 389. §-a, továbbá a lakossági távhőszolgáltatási díjakról, az áralkalmazási és díjfizetési feltételekről, valamint a távhőszolgáltatási díjakról szóló 84/2005. (II. 16.) Főv. Kgy. rendelet 5. § (3) és (4) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. §-a és 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 388. §-a és 389. §-a, valamint a lakossági távhőszolgáltatási díjakról, az áralkalmazási és díjfizetési feltételekről, valamint a távhőszolgáltatási díjakról szóló 84/2005. (II. 16.) Főv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 5. § (3) és (4) bekezdése, illetve a Budapesti II. és III. kerületi Bíróság 1.P.III.22.192/2013/7. számú és a Fővárosi Törvényszék 44.Pf.639.206/2014/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozta. Az indítványozó mindemellett a jogerős ítélet végrehajtásának felfüggesztését, illetve alkotmányos követelmény megállapítását is kezdeményezte.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az indítványozó alperesként járt el. Az iratokból kitűnően a felperes tényállítása értelmében a közüzemi díj megfizetése iránti per tárgya a 2011. január 6. és 2013. május 8. közötti időszakban keletkezett 314 456 Forint tartozás. Az indítványozó korábban vitatta a távhőszolgáltató által megállapított hődíjat, a szétosztási arányokat, tartozást halmozott fel, az alapul fekvő ügyben pedig ezt érvényesítették vele szemben. A felperes a szolgáltatóval kötött engedményezési szerződés alapján járt el a hátralék érvényesítése érdekében. A perben az indítványozó arra hivatkozott, hogy a társasház az általa fel nem használt vízmennyiség után állapította meg a fizetési kötelezettséget, emellett törvénybe ütköző módon a társasház Szervezeti és Működési Szabályzata (a továbbiakban: SzMSz) sem rögzítette a távhőszolgáltatási díj vonatkozásában az alkalmazott számítási módot. A bíróság a kisértékű perek szabályai szerint járt el, helyt adva a felperes keresetének, kötelezve az indítványozót a hátralék késedelmi kamatokkal növelt összegének megfizetésére. Az ítélet indokolása értelmében a társasház mint felhasználó és a távhőszolgáltató közötti Általános Közüzemi Szerződés rendelkezései értelmében az elszámolással kapcsolatos viták rendezése a lakóközösség tagjai mint díjfizetők és a közös képviselő egymás közötti feladata, így az indítványozó által felhívott körülmények ebben az eljárásban nem voltak vizsgálhatóak. Az indítványozó fellebbezéssel élt az ítélet ellen, kifogásolva, hogy nem volt lehetősége bizonyításra, továbbá a társasház és a szolgáltató perbe hívására, illetve kifejtette, hogy a közös képviselő nem rendelkezett jogosultsággal a szerződés megkötésére. Ismételten hivatkozott arra, hogy nem fogyasztotta el azt a vízmennyiséget, amelynek melegítése után díjfizetési kötelezettséggel terhelték. A Fővárosi Törvényszék a 44.Pf.639.206/2014/5. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság nem sértett eljárási szabályokat, a perbehívás jogszabályi feltételei pedig nem teljesültek. A közös képviselő a társasházi törvény rendelkezése szerint járt el, a számlákat a díjfizető mellékletben meghatározottak szerint állították ki, a szétosztási arányok pedig a felperessel szemben nem vitathatóak.
- [3] 3. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában foglaltak szerint a támadott ítéletek sértik az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való jogát, illetve a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jogát. Álláspontja szerint jogalap nélkül került sor tulajdonának elvonására, a bíróság pedig nem vizsgálta érdemben az ügyét, ellenkérelmében foglaltakra nem reagált és nem tette lehetővé számára álláspontjának bizonyítását. A Pp. kifogásolt szabályai a jogalap tekintetében nem biztosítják a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog érvényre jutását, illetve a tulajdon védelmét, továbbá ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó jogbiztonsághoz való joggal. A főtitkár hiánypótlási felhívását követően az indítványozó mindemellett hivatkozott arra is, hogy a Rendelet szabályozása azt a cselekvési szabadságát korlátozza, hogy a tulajdona elvonásának megakadályozására alkalmas szerződést köthessen a szolgáltatóval, e körben pedig alapjogsérelme közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be. Hangsúlyozta továbbá, hogy az ügyében eljáró bíróságok nem vették figyelembe, hogy nemcsak a jogalapot, hanem az összecszerúséget is vitatja.

II.

[4] Az Alaptörvény alkotmányjogi panasszal érintett rendelkezései:

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

[5] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[6] 1. Az Abtv. 56. § értelmében az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Alkotmánybíróság Ügyrendje 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban jár el az ügyben. A tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.

[7] 1.1. Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) és (2) bekezdésére, illetve 27. §-ára is hivatkozott.

[8] Az egyedi ügyben érintettség tekintetében megállapítható, hogy az indítványozó alperesként az ítéletek által érintett személynek minősül, továbbá érintettsége megállapítható a Pp. vonatkozásában is, ugyanis ügyében alkalmazták a kisértékű perekre vonatkozó speciális rendelkezéseket.

[9] 1.2. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül, a 26. § (2) bekezdésében meghatározott esetben az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznyolcvan napon belül lehet írásban benyújtani.

[10] Tekintettel arra, hogy a Rendelet, amely kapcsán az indítványozó az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti eljárást kezdeményezett, 2012. október 1-jétől hatálytalan, így a panasz e része egyértelműen elkésett. Nincs lehetőség a Rendelet támadott szakaszának vizsgálatára az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján sem, ugyanis nem minősül a jelen esetben a bírósági eljárásban alkalmazott jogszabálynak. A Rendelet 5. § (3) bekezdése szerint, ha a felhasználó a távhőszolgáltatási díj díjfizetők közötti szétosztását kéri, illetőleg a (2) bekezdés szerint írásbeli nyilatkozatot nem tesz, a hőközpontban mért fogyasztás hődíját a felhasználó (képviselője) és a távhőszolgáltató közötti megállapodásban foglalt szétosztási arányoknak megfelelően, megállapodás hiányában az épületben lévő épületrészek légtérfogata (légm³) arányában kell a díjfizetőknek megfizetni. A (4) bekezdés kimondja, hogy a (3) bekezdés esetén a felhasználó képviselője kezdeményezheti a távhőszolgáltatónál a hődíj szétosztási arányainak megváltoztatását, a távhőszolgáltató a módosított (új) arányok szerinti szétosztást legkésőbb a bejelentés hónapját követő második hónaptól kezdődően teljesíti. A Rendelet 5. § (3) és (4) bekezdése a távhőszolgáltatási díj díjfizetők közötti szétosztására tartalmaz szabályokat, e kérdést pedig a bíróság az Általános Közüzemi Szerződésben foglaltak szerint nem vizsgálhatta a konkrét perben. Ebből fakadóan egyszersmind – jelen eljárásban – az indítványozó közvetlen érintettsége sem áll fenn a Rendelet vonatkozásában. A hődíj szétosztási arányai meghatározásának módja a felhasználó és a szolgáltató közötti megállapodásból, vagy a jogszabályból ered. A jelen esetben a hődíj szétosztási arányai meghatározásának módja közvetlenül nem a Rendeletből, hanem az Általános Közüzemi Szerződésben foglaltakból eredt a bírósági határozatok értelmében. Az iratokból megállapíthatóan az Általános Közüzemi Szerződést a társasház tulajdonosi közösség erre felhatalmazott képviselője írta alá.

[11] Az indítványozó a másodfokú ítéletet 2015. március 17-én vette át, alkotmányjogi panaszát 2015. május 15-én, személyesen nyújtotta be az elsőfokú bíróságnál, így az határidőben előterjesztettnek minősül. A másodfokú ítélet az ügy érdemében hozott ítéletnek minősül, amellyel szemben fellebbezésnek helye nincs, így az indítványozó kimerítette a számára biztosított jogorvoslati lehetőségeket. Az Abtv. 52. § (1) bekezdésének megfelelően

az indítvány az ítéletek vonatkozásában határozott kérelmet is tartalmazott, ugyanis megjelölte az Alaptörvényben biztosított jog sérelmét és indokolást arra nézve, miért sérültek a megjelölt alapjogok ügyében.

- [12] Nem tartalmaz az indítvány ugyanakkor határozott kérelmet a Pp. 388–389. §-ai vonatkozásában. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja szerint a kérelem akkor határozott, ha egyértelműen megjelöli az indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntésben alkalmazott jogszabály miért ellentétes az Alaptörvénnyel. Az indítványozó ugyanakkor arra hivatkozott, hogy a per során nem volt lehetőség a jogalap vizsgálatára, érdemi alkotmányjogi érvelést nem terjesztett elő. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a befogadhatóság további vizsgálatát a két támadott ítéletre szűkítette le.
- [13] 2. A támadott ítéletek vonatkozásában az indítványozó az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való jogára, illetve a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jogára hivatkozott.
- [14] A tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog követelménye többek között azt az elvárást is magában foglalja, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]} Erre tekintettel jelen ügyben ki kell emelni, hogy az indítványozó vélt jogsérelmét alapvetően az okozza, hogy a társasház közös képviselőjével áll vitában a távhődíj elszámolási módja miatt. A távhőszolgáltató a közös képviselő mint a felhasználók képviselője bejelentése alapján állítja ki a számlákat, az ezzel kapcsolatos vitás kérdéseket ebből fakadóan alapvetően a közös képviselővel kell rendezni, ez jelenik meg az Általános Közüzemi Szerződés fent hivatkozott rendelkezésében is. Nem arról van tehát szó, hogy az indítványozónak semmilyen lehetősége sincs vélt vagy valós igényének bizonyítására, hanem arról, hogy az közvetlenül nem a közüzemi díjtartozás megfizetése iránti per tárgya. Az eljáró bíróságok a per adta lehetőségek keretein belül a per adatai, az ítéletek értelmében kimerítették az indítványozó kereseti kérelmében foglaltakat, vizsgálták a közös képviselő eljárási jogosultságát, azt, hogy a számla kiállítása megfelelően történt-e, a csatolt iratok elegendőek-e a követelés megalapozására, illetve választ adtak a perbehívással, illetve a szakértő kirendelésével kapcsolatos indítványokra, mindez pedig kiderül az ítéletek indokolásából. Erre tekintettel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés nem merült fel az ügyben. Ugyanez igaz a tulajdonhoz való jog vonatkozásában is, az alkotmányos értelemben vett tulajdonvédelmet illetően alapjogsérelem támadott ítéletekkel összefüggésben nem keletkezhetett. Ahogyan arra az Alkotmánybíróság többször is rámutatott, az „alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat, és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével” {26/2013. (X. 4.) AB határozat, Indoklás [161]} Önmagában az, hogy az indítványozónak meg kell fizetnie egy szolgáltatás ellenértékét, szükségszerűen következik a jogviszony kötelmi jellegéből, és így nem jelentheti a tulajdonhoz való jog sérelmét, nem eredményez az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésbe hozható helyzetet.
- [15] 3. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság a bírói ítéletek alaptörvény-ellenességét állító indítványt elutasította, az indítvány egyéb részei tekintetében pedig megállapította, hogy azok egyrészt nem felelnek meg az Abtv. 30. § (1) bekezdésének, illetve az 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglalt feltételeknek, ezért azokat az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. október 27.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1597/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3212/2015. (XI. 10.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a Tatabányai Törvényszék 13.P.20.721/2012/93. végzése és a Győri Ítélőtábla Pkf.I.25.931/2014/2. végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény XXVIII. cikke (1) és (7) bekezdése tekintetében elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Tatabányai Törvényszék 13.P.20.721/2012/93. végzése és a Győri Ítélőtábla Pkf.I.25.931/2014/2. végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény XXIV. cikke tekintetében visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozók képviselőjében eljáró ügyvéd az Alkotmánybírósághoz fordult alkotmányjogi panaszával.
- [2] Az indítványozók a Tatabányai Törvényszék előtt 13.P.20.721/2012. szám alatt folyt perben született 93. sorszámú kiegészítő végzést, valamint az ezt helyben hagyó Győri Ítélőtábla által hozott Pkf.I.25.931/2014/2. végzés alkotmányjogi panasz keretében történő megvizsgálását és „hatályon kívül helyezését” kérték.
- [3] Az alkotmányjogi panasszal támadott elsőfokú határozat kiegészítette a Tatabányai Törvényszék 77. sorszámú, a pert megszüntető végzését a perköltségviselés tekintetében és összesen bruttó 12 000 000 Ft perköltség egyetemleges megfizetésére kötelezte a felpereseket az alperes felé. A fellebbezés folytán eljáró Győri Ítélőtábla jogerős végzésével megváltoztatta a támadott végzést, és az indítványozó felpereseket személyesen, az elsőfokú végzéshez képest csekélyebb, de összességében még mindig mintegy 5 000 000 Ft-nyi összegben marasztalta az alpereseket a megszüntetett per költségeiben.
- [4] Az indítványozók előadták, hogy a perben a bíróság már az eljárás kezdetétől birtokában volt annak a választottbírói kikötést tartalmazó okiratnak, amely alapján a pert számos tárgyalást követően – a tanács összetételében beállt változást követően bírósági titkár, tárgyaláson kívül – megszüntette. Ezt a (77. sorszámú) permegszüntető végzést fellebbezés folytán a Győri Ítélőtábla szintén helyben hagyta, majd a Tatabányai Törvényszék ezt követően hozta támadott kiegészítő végzését a perköltség tárgyában.
- [5] Az indítványozók álláspontja szerint a perköltség tárgyában hozott elsőfokú kiegészítő, valamint az azt megváltoztató, de a felperesi indítványozókat perköltségben marasztaló végzés sérti az Alaptörvény XXIV. és XXVIII. cikkét, a bírósághoz fordulás jogát, illetve a tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő jogot, tekintettel a reájuk „mért tetemes perköltségre”. Felhozzák továbbá az indítványozók a jogorvoslathoz való jogot is.
- [6] Az indítványozók „ismerve a felek közötti parázs viszonyt”, a támadott határozatok végrehajtásának felfüggesztése iránt is kérelmet terjesztettek elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 61. § (1) bekezdése alapján, mivel a „végrehajtási eljárás [...] tetemes költséget, felesleges kiadást jelentene”.

II.

- [7] 1. Az Alkotmánybíróság az indítványozóknak a hiánypótlási felhívás folytán kiegészített indítványát megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatósága feltételeinek fennállása szempontjából, és megállapította, hogy az indítványozók érintettsége az ügyben fennállt, tekintettel arra, hogy a perben félként részt vettek.
- [8] Az indítványozók a Győri Ítélőtábla Pkf.I.25.931/2014/2. számú végzését támadták, amely megváltoztatta a Tatabányai Törvényszék 13.P.20.721/2012/93. végzését. Az indítványozók jogi képviselője a támadott végzést

2015. január 22-én vette kézhez, az alkotmányjogi panaszt az Abtv.-ben előírt hatvan napos határidőt megtartva, 2015. március 23-án terjesztette elő. Az indítványozók a jogerős végzés megsemmisítését kérték alkotmányjogi panaszukban [Abtv. 27. §], valamint hivatkoztak az Alaptörvény XXIV. és XXVIII. cikkeire.

- [9] 2.1. Az indítványozók által részletes indokolás nélkül hivatkozott Alaptörvény XXIV. cikke a hatósági eljárásokra vonatkozóan fogalmazza meg a tisztességes eljárás követelményét, a bíróság hatáskörébe tartozó jogorvoslati eljárás során ezért ezen alapjoggal összefüggő sérelme az indítványozónak elvileg sem keletkezhetett {3179/2013. (X. 9.) AB végzés, Indokolás [6]}. Az indítvány az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése tekintetében tehát nem elégti ki az Abtv. 27. §-ában előírt feltételt.
- [10] 2.2. A perköltség eltulzott mértékére vonatkozó érvelés kapcsán: az Alkotmánybíróság 3002/2013. (I. 15.) AB végzésében úgy foglalt állást, hogy a perköltség összegének mérlegelése a bíróságok hatáskörébe tartozó kérdés, annak „ugyanis nincs alkotmányossági mércéje, hogy a [perköltség-] fizetési kötelezettség a peres felekre milyen mértékű terhet ró.” {3002/2013. (I. 15.) AB végzés, Indokolás [12]}
- [11] Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján az ítéleteknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálata során van jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére, nincs hatásköre azonban a rendes bíróságok jogalkalmazásának felülbírálatára, így a bizonyítékok felülmérlegelésére, a tényállás megállapítására vagy a jogvitát lezáró határozat kizárólag szakjogi tartalmú kritikájára.
- [12] Az Alkotmánybíróság e gyakorlata alapján jelen ügyben nem talált olyan körülményt, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességgént lehetne értékelni, ezért a perköltség eltulzott mértékére vonatkozó érvelés tekintetében az alkotmányjogi panaszt visszautasította.
- [13] 3. Az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság az alábbiak szerint befogadhatónak találta.
- [14] 3.1. Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Jelen kiegészítő végzést helyben hagyó végzés kapcsán úgy ítélte meg az Alkotmánybíróság, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét veti fel annak kérdése, amely szerint a bíróság által hivatalból észlelendő körülmény – t.i. a bírói útra tartozás hiánya – miatt okozott költségek mennyiben terhelendők a végső soron pervesztesnek bizonyult félre. Mivel a perköltségben marasztalásra nézve a támadott kiegészítő végzés véglegesen zárja le az indítványozó jogvitáját (Abtv. 27. §) és mert az általa állított alaptörvény-ellenesség a bíróság döntését érdemben befolyásolhatja (Abtv. 29. §) – hiszen alaptörvény-ellenesség megállapítása esetén marasztalására mód nem volna –, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a továbbiakban érdemben vizsgálta.

III.

- [15] Az alkotmányjogi panasz tartalma szerint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot, valamint annak részeként a bírósághoz fordulás jogát biztosító, az Alaptörvény XXVIII. cikkének megsértését állította. Sérelmezte továbbá a jogorvoslatihoz való jog megsértését is.
- [16] 1. A bírósághoz fordulás joga az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből ered, a tisztességes eljárás egyik rész-eleme {3215/2014. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [11]–[13]}. A bírósághoz fordulás jogából az a kötelezettség hárul az államra, hogy a jogviták elbírálására bírói utat biztosítson [59/1993. (XI. 29.) AB határozat, ABH 1993, 353.]. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a bírósági úthoz, a bíróság általi döntéshez való jognak szerves része az eljárás minősége: ez adja a bírósághoz fordulás értelmét [35/2002. (VII. 19.) AB határozat ABH 2002, 199, 211.]. Az eljárás tisztességességének önmagában nem elégséges feltétele a bírósági út igénybevételenek lehetővé tétele, az csak akkor biztosított, ha a bíróság érdemben reagál (dönt) a perben előterjesztett kérelmekre [26/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [62]}. A bírósághoz fordulás jogának sérelme megállapítható akkor is, ha a jogi szabályozás ugyan biztosít bírói utat, de valójában nincs tere a bírói mérlegelésnek. A bírói mérlegelés törvényi szabályainak hiánya kiüresíti a bírósághoz fordulás jogát. A szabályozásnak megfe-

lelő szempontot és mércét kell tartalmaznia, hogy a bíróság a döntés jogszerűségét ez alapján vizsgálhassa [39/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 1997, 263.].

- [17] Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az indítványozók bírósághoz fordulásra vonatkozó alapvető joga már csak azért sem sérülhetett, mert az általuk is aláírt választottbírósági kikötés ellenére maguk a rendes bírósághoz fordultak, amely ügyükkel foglalkozott és abban érdemi döntés csak azért nem született, mert maguk az indítványozók rendelkeztek korábbi nyilatkozatukkal akként, hogy a rendes bíróság helyett választottbíróság eljárását kívánják. Nem sértheti a bírósághoz fordulás jogát, ha maga a fél – törvényadta kereteken belül – a rendes bírósági út kizárását kívánva választottbíróságnak veti alá magát, s az állami bíróság a kereset tárgyalása során ezt a körülményt észlelve saját hatáskörének hiányát állapítja meg. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt ezért a bírósághoz fordulás joga tekintetében elutasította.
- [18] 2. Az indítványozók alkotmányjogi panasza sérelmezi, hogy a bíróság, bár rendelkezésére állt az az okirati bizonyíték, ami miatt a pert később megszüntette, ezt nem észlelte és a per érdemi tárgyalásába bocsátkozott. Több tárgyalást követően azonban az alperes választottbírósági kikötésre vonatkozó kifogását elbírálva, mégis megszüntette a pert tárgyaláson kívül. Véleménye szerint a bíróságnak ezt az okot már a keresetlevél megvizsgálása körében észlelnie kellett volna és a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kellett volna utasítania. Mivel ezt nem tette, minden ezt követő költség a bíróság érdekkörében felmerült költségnek tekinthető, így az államot terheli. Az ezzel ellentétes döntés tisztességtelen – állítják az indítványozók.
- [19] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint egy eljárás tisztességességét mindig esetről esetre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembe vételével, ettől függetlenül ugyanakkor nevesíteni lehet számos olyan követelményt, amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön {3195/2015. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [23]}. Polgári peres eljárásban így a tisztességes bírósági tárgyalás követelményének része a bírósághoz fordulás joga {3215/2014. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [11]–[13]}, a tárgyalás igazságosságának biztosítása {36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]}, a tárgyalás nyilvánosága és a bírósági döntés nyilvános kihirdetése {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]}, a törvény által létrehozott bíróság {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]–[34]} független és pártatlan eljárása {21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [58]}, illetve a perek ésszerű időn belül való befejezése {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [38]}, az indokolt bírói döntéshez fűződő jog {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [28]} Mindeddig nem vizsgálta az Alkotmánybíróság azt a kérdést, hogy az eljárás tisztességtelenségére vezet-e, ha a bíróság az általa hivatalból vizsgálandó körülményt az eljárás folyamán nem azonnal, hanem később észleli, ennek pedig költségvonzatai végső soron az ezzel összefüggésben pervesztes felet terhelik.
- [20] Elsőként arra kell rámutatni, hogy az indítványozók maguk is hozzájárultak a kifogásolt helyzethez azáltal, hogy keresetüket – a választottbírósági kikötés ellenére is – rendes bíróság előtt érvényesítették. Érvényes választottbírósági kikötés esetén a bírósági út helyett ezen az úton van helye igényérvényesítésnek (vö. a választottbíróságról szóló 1994. évi LXXI. törvény 3. §-ával), a felek konszenzusukkal az állami (rendes) bíróságok előtt ezt a vitát elvonják. A rendes bíróság a bírói út hiánya miatt a Pp. 130. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja, ha már a tárgyalás megkezdése előtt ismeretes számára az adott követelés bírósági úton való érvényesíthetlensége, így a választottbíróság hatáskörének fennállása. Jelen esetben erről a bíróság az alperes kifogása alapján szerzett tudomást. Kétségtelen, hogy erről való tudomásszerzést követően, ennek ellenére az ügyet érdemben tárgyalta és bizonyítást folytatott le – amire megvan a jogosultsága, sőt kötelezettsége, ha saját hatáskörét fennállóknak tekinti. A Pp. jelenlegi rendszerében – szemben pl. az 1911. évi I. tc. rendjével – nem előfeltétele az ügy érdemi tárgyalásának, hogy a bíróság a perakadályokról azt megelőzően (jogerősen) döntsön; ezzel szemben az 1911. évi I. tc. 178–193. §-ai, különösen is 181. §-a szerint „A pergátló kifogások nyomban és a per érdemétől elkülönítve tárgyalandók és ítélettel döntendők fel.” A ma hatályos egységes tárgyalási rendben a bíróság a perelőfeltételek végleges lezárása előtt az ügy érdemének tárgyalásába bocsátkozhat [ld. így a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 140. § (2) bekezdés első mondatának második fordulatát].
- [21] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a jelenlegi jogszabályi környezetben nem eredményezi önmagában az eljárás tisztességtelenségét, ha a bíróság – akár hatásköre tárgyában való döntés nélkül, akár arról való implicit állásfoglalásként – az érdemi tárgyalást megkezdi. Ez akár elő is mozdíthatja azt, hogy egy ügyben időszerű döntés szülessen, ésszerű időn belül záruljon le az ügy. Ha azonban az eljárás folyamán észleli a bíróság, hogy a hatásköre hiányzik, ezt az eljárás folyamán hivatalból veszi figyelembe, a jogkövetkezményeit levonni köteles [vö. a Pp. 28. §-ával és 157. §-ával]. Így ha azt észleli, hogy már az eljárás kezdetén sem volt hatásköre, s emiatt a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kellett volna utasítania, úgy az elsőfokú bíró-

ságnak [Pp. 157. § a) pont], mint a másodfokú bíróságnak (Pp. 251. §) a pert meg kell szüntetnie. Az Alkotmánybíróság rámutat: éppen az sérthetné az eljárás tisztességességének követelményét, ha a bíróságok arról való meggyőződésük ellenére hoznak döntést, hogy az adott ügy mégsem tartozik az ő hatáskörükbe. Az a körülmény pedig, hogy ilyen esetekben a feleknek költségeik keletkezhetnek, amelyek vagy saját terhükön maradnak, vagy a pervesztesnek bizonyuló felet kötelezik annak megtérítésére, szükségképpen jár együtt az- zal a lehetőséggel, ezért nem tisztességtelen, hogy a bíróság – éppen a felek időszerű ítélkezéshez való alap- joga biztosítása érdekében – az ügy érdemének tárgyalásába bocsátkozhat.

- [22] Az indítványozók arra hivatkoznak, hogy a per megszüntetéséről szóló döntést – amely a perköltség tárgyában hozott döntés előzménye, ezért nem az alkotmányjogi panasz közvetlen tárgya – tanácsváltozást követően bírósági titkár, tárgyaláson kívül hozta meg. Mivel e végzés nem az alkotmányjogi panasz közvetlen tárgya, azt az Alkotmánybíróság már csak az alkotmányjogi panasz előterjesztésére nyitva álló határidő lejárta miatt sem tudná felülvizsgálni, csak arra mutat rá az Alkotmánybíróság, hogy önmagában a tanács összetételének változása érintheti az ott hozandó döntést – ha az újonnan belépő bíró jogi álláspontja nem tökéletesen azo- nos az előző bíróéval. Ez az igazságszolgáltatási folyamat szükségszerű velejárója azonban elvileg, szélsőséges esetektől eltekintve nem eredményezi az eljárás tisztességtelenségét. Az ezzel ellentétes következtetés esetén *ad absurdum* tisztességtelenségre vezetne, ha a bíró halála miatt az ügyben – vélhetően – eltérő döntés szüle- tik, mint a bíró halála nélkül született volna.
- [23] Az indítványozók arra is hivatkoznak, hogy e költségeket a bíróság érdekkörében felmerülő költségként kellene figyelembe venni. A bírósági gyakorlat szerint „[a] bíróság érdekkörében felmerült ok miatti költségek közé azok tartoznak, amelyek a bíróság mint intézmény működésének zavarával, rendellenességével, illetve adminisztrációs hibákkal kapcsolatosak (például téves idézés, időpont elírás, kézbesítési zavarok, a tárgyalás hivatalbóli elhalasz- tásának esetei, betegség vagy más akadályoztatás stb.). Nem tartoznak azonban a perköltség körébe azok a kiadá- sok, amelyek a bíró érdemi munkájának esetleges hibáival kapcsolatban merülnek fel (például az eljáró bíró téves tájékoztatása, szükségtelen tanú meghallgatások, felesleges bizonyítás miatti indokolatlan tárgyalás elhalasztás stb.). Az ilyen esetek a bírósági jogkörben okozott kár körébe esnek, és nem várható el, hogy maga az eljáró bíró – az eljárás folyamán hozott saját végzéssel – döntsön a fél által állított téves eljárása miatt a költségigény állam általi viseléséről.” [BDT 2006.1336] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint e bírósági jogértelmezés felülvizsgá- lata túlmutatna az Alkotmánybíróság hatáskörén és önálló, alkotmányossági kérdést fel nem vető, egyszerű jogér- telmezést jelentene, amitől az Alkotmánybíróság elzárkózik. {3007/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [19]}
- [24] Mindezek miatt az Alkotmánybíróság érdemben elutasította az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogra vonatkozó részzeit.
- [25] 3. A jogorvoslathoz való jog tekintetében az indítványozók azt sérelmezik, hogy nem volt lehetőségük – annak kizártsága okán – felülvizsgálati kérelemmel fordulni a Kúriához. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a felülvizsgálat, mint rendkívüli perorvoslat kívül esik a jogorvoslathoz való jog védelmi körén {3124/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [42]}. E vonatkozásban ezért a jogorvoslathoz való jog sérelme alappal nem vethető fel, így az alkotmányjogi panasz e körben is alaptalan.
- [26] Fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz részben érdemi vizsgálat- ra alkalmatlan – e részeiben visszautasította –, részben pedig alaptalan – e részeiben az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/893/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3213/2015. (XI. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint fülvizsgálati bíróság Mfv.III.10.302/2014/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján az alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján 2015. május 8-án alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Kúria mint felülvizsgálati bíróság 2014. február 2-án kelt és a részére 2015. március 4-én kézbesített Mfv.III.10.302/2014/4. számú ítélete ellen, amely hatályaiban fenntartotta a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 1.M.607/2013/4. számú ítéletét.
- [2] Az indítványozó a bírói döntések alaptörvény-ellenességét állította, és azok, valamint a közigazgatási eljárás során meghozott határozatok megsemmisítését kezdeményezte arra hivatkozással, hogy azok sértik az Alaptörvény XVII. cikk (3) bekezdésében és a XIX. cikkében foglalt jogait.
- [3] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló peres eljárásban megállapított tényállás szerint az indítványozó 2013. március 1. napján kérelmet terjesztett elő a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Nyugdíjbiztosítási Igazgatóságánál korhatár előtti ellátás megállapítása iránt. A nyugdíjbiztosítási igazgatóság a 2013. július 17. napján kelt IX-L-506/3894-16/2013. számú határozatával az indítványozó (felperes) kérelmét elutasította azzal az indokollással, hogy az igénylő a korhatár előtti ellátás igénybevételéhez szükséges életkort nem töltötte be. Az indítványozó által beszámítani kért időt nem ismerte el karkedvezményre jogosító időként, mivel a betöltött munkaköre a karkedvezményre jogosító munkakörök jegyzékében nem szerepelt. Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság Hatósági Főosztálya az elsőfokú határozatot a 2013. szeptember 9-én kelt ONYF-055/03031-20/2013. számú határozatával helybenhagyta.
- [4] Az indítványozó társadalombiztosítási határozat felülvizsgálata iránt benyújtott keresete alapján eljáró Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 2014. február 19-én kelt 1.M.607/2013/4. számú ítéletével a keresetet elutasította. Rámutatott, hogy a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) perrel érintett időszak szempontjából irányadó, 2011. december 31. napjáig hatályos 8. § (1) bekezdése szerint, aki a szervezet fokozott igénybevételével járó, továbbá az egészségre különösen ártalmas munkát végez, karkedvezményben részesül. A karkedvezményre – 2012. december 31. napjáig – a 2006. december 31-én hatályos rendelkezések szerinti munkakörök (munkahelyek) jogosítottak. A Tny. végrehajtásáról szóló 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 2006. december 31. napjáig hatályos 2. §-ának (1) bekezdése szerint a karkedvezményre jogosító munkakörök (munkahelyek) jegyzékét az 1. számú melléklet tartalmazta. A Korm. rendelet 2. § (5) bekezdése azt is kimondta, hogy a karkedvezményre jogosító munkakörök (munkahelyek) jegyzékében felsorolt munkaköri meghatározásokat kiterjesztően értelmezni nem lehet. Az abban használt meghatározástól eltérő megjelölésű munkakört csak akkor lehet karkedvezményre jogosító munkakörnek tekinteni, ha az eltérő megjelölés a jegyzékben felsorolt munkakörnek szűkített meghatározása, vagy az eltérés csak az elnevezésben mutatkozik, maga a munkakör – a munkaköri leírásból megállapíthatóan – a jegyzékben felsorolt munkakörrel azonos.
- [5] A bíróság döntését azzal indokolta, hogy az indítványozó (felperes) által ellátott munkakör nem szerepelt a Korm. rendelet 1. számú mellékletében és az sem nyert igazolást, hogy veszélyes, az emberi szervezetre gyakorolt fokozott terheléssel járó munkakört töltött volna be.

- [6] Az indítványozó (felperes) felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, amelyben azt kifogásolta, hogy a munkaügyi bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy a társadalombiztosítási szervek a tényállást nem tárták fel kellő körültekintéssel, az általa megjelölt körülményeket, a köztudomású tényeket figyelmen kívül hagyták, és emiatt megalapozatlan következtetésre jutottak. A Kúria ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta azzal az indokolással, hogy a felperes nem tudott megjelölni olyan, a Korm. rendeletben szereplő munkakört, amely az általa betöltött valamely munkakörrel – megnevezésében vagy akár tartalmában – megegyezik, ezért a jogosultság tisztázása érdekében további bizonyítás elrendelésére nem volt ok. A Kúria kiemelte, hogy a bíróság helyesen mutatott rá arra is, hogy a felperes által köztudomású tényként felhozottak a kedvezményre való jogosultságot nem alapozzák meg.
- [7] Az indítványozó szerint a jogosultság megállapítása szempontjából nem a munkakör megnevezésének, hanem a ténylegesen ellátott munkakörnek van jelentősége. Ezért a hatóságoknak, illetve a bíróságnak a felperes által ellátott munkakörök egészségre ártalmasságát alátámasztó köztudomású tényeket értékelniük kellett volna, és ennek megfelelően további bizonyítást kellett volna lefolytatni arra vonatkozóan, hogy a felperes által betöltött munkakör a jogszabályban felsorolt munkakörökkel azonos megítélés alá esik-e. Az indítványozó szerint a hatóságok és a bíróságok határozataik meghozatala során a tényállást nem tárták fel kellő körültekintéssel, valamint a bizonyítási eljárás lefolytatását követően a bizonyítékokat nem megfelelően értékelték, illetve az alkalmazandó jogszabályokat tévesen, illetve Alaptörvénybe ütközően értelmezték.
- [8] Az indítványozó kifejtette, hogy a kifogásolt bírósági döntések azért sértik az Alaptörvény XVII. cikk (3) bekezdésében, valamint a XIX. cikkében biztosított jogait, mivel „jogértelmezésükkel” megfosztják az indítványozót „a számára jogszabály által kordedvezmény formájában biztosított védelemtől, szociális biztonságtól, illetve az általa évtizedeken keresztül egészséget súlyosan veszélyeztető környezetben történő munkavégzésért járó jogos ellentételezéstől.”
- [9] 2. Az Abtv. 56. § értelmében az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [10] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [11] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a kifogásolt bírói döntésekben foglalt jogértelmezés alaptörvény-ellenességét állította ugyan, de azzal érvelt, hogy a bíróság határozata meghozatala során nem tárta fel kellő körültekintéssel a tényállást, a bizonyítási eljárás lefolytatását követően a bizonyítékokat nem megfelelően értékelték, illetve az alkalmazandó jogszabályt tévesen értelmezte.
- [12] Az indítványozó – a hivatkozott érvelése alapján – valójában a bíróság ítéletének felülmérlegelését kívánja elérni. A tényállás feltárása, a bizonyítékok mérlegelése és ennek alapján a következtetések levonása a rendes bíróságok feladata, amely önmagában alkotmányossági kérdést nem vet fel.
- [13] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza állandó gyakorlatát, mely szerint „Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja fogalmazza meg, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. A bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik a testület hatáskörébe. [...] A bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz azonban nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslással (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem eszközének. Miként az Alaptörvény és az Abtv. fent idézett rendelkezéseiből is kitűnik, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban azonban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak.” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]; megerősítette: 3114/2015. (VI. 23.) AB végzés, Indokolás [19]}

- [14] Tekintettel tehát arra, hogy az indítványozó nem fejtett ki olyan indokokat, amelyek a bírói döntés alaptörvényellenességét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetnének fel, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) alapján visszautasította.

Budapest, 2015. október 27.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1282/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3214/2015. (XI. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 9. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az ügyvéd által képviselt magánszemély indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, melyben kérte, hogy Alkotmánybíróság állapítsa meg a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi törvény) 9. § (2) bekezdésének alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt, mivel sérti az Alaptörvény XIII. cikkét (tulajdonhoz való jog), továbbá a B) cikk (1) bekezdését (jogállami klauzula).
- [2] Az indítvány szerint a támadott rendelkezés nem teszi lehetővé, hogy az átalakulással létrejött jogi személy tulajdonába kerüljön a jogelőd által a korábban hatályos termőföldről szóló törvény szerint jogszerűen megszerzett föld. A Földforgalmi törvény nem rendelkezik arról, hogy ebben az esetben ki szerzi meg a szervezeti formaváltást végrehajtó jogi személy földtulajdonát, mintegy kényszerértékesítést ír elő. A Földforgalmi törvény elővásárlási jogra vonatkozó szabályai azt eredményezik, hogy a gazdálkodásban érintett átalakuló szervezet tagjai legfeljebb esélyt kapnak arra, de garanciát nem, hogy tulajdonosaivá váljanak ezeknek a földeknek, és azt a társaság használatában adják, amely föld az átalakuló szervezet gazdasági alapját is képezte. A földforgalmi törvény nem rendelkezik továbbá arról sem, hogy a tulajdonjog elvesztéséért a szervezeti átalakulást végrehajtó jogi személy milyen kártalanításban részesül, így sem a tulajdon állagát, sem annak értékét nem biztosítja a törvény, amikor kizárja a jogutód tulajdonszerzését.
- [3] Az alkotmányjogi panasz szerint a vitatott rendelkezés sérti a Ptk. 3:39. § (1) bekezdésében foglaltakat is, amely szerint: „[Átalakulás] (1) Jogi személy más típusú jogi személlyé történő átalakulása esetén az átalakuló jogi

személy meg szűnik, jogai és kötelezettségei az átalakulással keletkező jogi személyre mint általános jogutódra szállnak át." A Földforgalmi törvény azt az általános jogelvet, amely szerint a jogutódra szállnak mindazok a jogok és kötelezettségek, amelyek a jogelődöt megillették, föld esetében nem ismeri el, a földet kiveszi azok közül a javak közül, amelyek a jogutódra szállhatnak.

- [4] A panasz utal arra is, hogy az átalakulási mérleg olyan adatokat tartalmaz, amelyeket már nem lehet korrigálni, mivel a vagyonmérleget utólag nem lehet önellenőrzéssel helyesbíteni. A jogutód gazdasági társaság tehát vagyonvesztést szenved el, mert a hatályos szabályok szerint a jogelőd tulajdonát képező földvagyon nem szerezhette meg, emiatt azt ki kell vezetnie a könyveiből. Ezt a vagyonvesztést senki nem téríti meg a társaságnak. A kifejtett indokok miatt a földforgalmi törvény 9. § (2) bekezdése tehát ellentétes az Alaptörvény XIII. cikkében foglaltakkal, sérül a jogutód tulajdonhoz való joga.
- [5] A panasz szerint a Földforgalmi törvény 9. § (2) bekezdése nem felel meg a jogalkotásról szóló 2010. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 2. § (1) bekezdésében foglaltaknak sem, amely szerint: „A jogszabálynak a címzettek számára egyértelműen értelmezhető szabályozási tartalommal kell rendelkeznie.” A szabályozatlanság hiánya (nem rendelkezik a jogalkotó, hogy mi lesz a sorsa pl. átalakulás esetén a jogelőd tulajdonában lévő földnek, ha az átalakulás a jogelőd előtt nem hajt végre kényszerértékesítést) azt eredményezi, hogy nem lehet tudni, mi lesz a sorsa annak a földeknek, amelyet a jogutód nevére nem ír át a földhivatal, azok kinek a tulajdonába kerülnek, illetve ki használhatja azt. A jogszabály nem rendelkezik arról sem, hogy lehet-e számítani valamilyen anyagi ellentételezésre a föld elvesztése miatt. Mindez – a jogszabály által előidézett bizonytalan jogi helyzet – azt eredményezi, hogy a Földforgalmi törvény vitatott rendelkezése nem felel meg a jogalkotás alapvető követelményeinek, sérül a jogállamiság elve.
- [6] A panaszban a hiánypótlási felhívást követő kiegészítésében az is szerepel, hogy a Földforgalmi törvény nem rendelkezik arról sem, hogy a tulajdonjog elvesztéséért a szervezeti átalakulást végrehajtó jogi személy milyen kártalanításban részesül, így sem a tulajdon állagát, sem annak értékét nem biztosítja a törvény, amikor kizárja a jogutód tulajdonszerzését. Utalt arra, hogy a rendelkezésben szereplő szervezeti változás általában a jogi személyek saját elhatározásán múlik, azonban erre jogszabály is kötelezheti a társaságokat, például valamelyik gazdasági társasági forma megszüntetésével. Ebben az esetben a jogi személy tulajdonvesztését az állam egymaga, például új társasági formák kötelező előírásával, jogalkotói aktusával is elő tudja idézni. Jogi személy más típusú jogi személlyé történő átalakulása esetén az átalakuló jogi személy megszűnik, jogai és kötelezettségei az átalakulással keletkező jogi személyre, mint általános jogutódra szállnak át. A Földforgalmi törvény azt az általános jogelvet, amely szerint a jogutódra szállnak mindazok a jogok és kötelezettségek, amelyek a jogelődöt megillették, termőföld esetében nem ismeri el, a termőföldet kiveszi azon a javak közül, amelyek a jogutódra szállhatnak. A termőföld jogutódlással történő tulajdonszerzését a Földforgalmi törvény akadályozta meg akkor, amikor annak rendelkezései nem voltak hatályban.
- [7] Az iratokból megállapíthatóan a jogelőd mezőgazdasági szövetkezet közgyűlése 2013. december 6. napján úgy határozott, hogy a szövetkezet gazdasági társasággá alakul. Az illetékes törvényszék 2014. április 9. napján jegyezte be a jogutódot a cégnyilvántartásba. 2014. április 10. napján a mezőgazdasági szövetkezet jogelőd, valamint a gazdasági társaság jogutód között létrejött, a jogutódlás következtében beálló tulajdonjog-változásról készült szerződés rögzítette, hogy a jogelőd tulajdonában lévő termőföldek a jogutód tulajdonába kerülnek. A jogutód tulajdonjog bejegyzési kérelmét a járási földhivatal elutasította. A megyei kormányhivatal földhivatala a határozatot helyben hagyta, a Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 4.K.27.270/2014/12. sorszámu ítéletében a jogutód keresetét elutasította. A jogutód gazdasági társaságnak a jogerős ítéletet 2014. március 24-én kézbesítették.
- [8] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz törvényben előírt, tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. §-ok szerinti feltételeket.
- [9] Alkotmányjogi panaszban az Alaptörvényben biztosított jog sérelmére lehet hivatkozni. A panaszban az a rész, amely az Alaptörvény B) cikkének sérelmét állítja a Jat. 2. § (1) bekezdése tükrében, továbbá a támadott szabály és a Ptk. 3:39. § (1) bekezdése ellentétét állító rész ennek a követelménynek nem felel meg.
- [10] A panasz ugyanakkor hivatkozik az Alaptörvény tulajdonvédelemről szóló szabályára is. Az Alkotmánybíróság a tulajdonhoz való alapvető jogot illetően mérlegelési jogkörben vizsgálta az alkotmányjogi panasz törvényben előírt, tartalmi feltételeit, különösen az érintettséget, valamint azt, hogy a jelen panasz alapján megállapítható-e alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés (Abtv. 29. §) fennállása.

- [11] 3. Mind a 2015. május 22-én érkezett alkotmányjogi panasz, mind annak a 2015. augusztus 18-án érkezett egészítése úgy szól, hogy a magánszemély a jogi képviselője útján terjeszt elő alkotmányjogi panaszt. A panaszra okot adó ügyben a bírósági ítélet felperese a jogutód gazdasági társaság, alperese az illetékes megyei kormányhivatal földhivatala. A közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indult per tárgya a járási földhivatal tulajdonjog bejegyzési kérelmet elutasító határozatát helybenhagyó határozat volt. Mindezekre figyelemmel megállapítható, hogy a magánszemély az alkotmányjogi panasz befogadásához szükséges, az Abtv-ben előírt érintettséggel a jelen esetben nem rendelkezik.
- [12] A csatolt iratokból kitűnően a magánszemély a gazdasági társaság ügyvezetőjeként hatalmazott meg ügyvédet alkotmányjogi panasz indítvány elkészítésére, benyújtására és a képviselőre. Az alkotmányjogi panasz és a meghatalmazás szövege közötti ellentmondást a jelen esetben hiánypótlás útján nem kell feloldani, mert az alkotmányjogi panasz más, hiánypótlással elháríthatatlan okból is, az alábbiak miatt befogadhatatlan.
- [13] 4. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírői döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [14] A támadott jogszabályt alkalmazó bírósági ítélet felperese a jogutód gazdasági társaság. Ennek a gazdasági társaságnak az ügyvezetője az alkotmányjogi panaszt benyújtó magánszemély. A bíróság által felülbírált közigazgatási határozat a társaság tulajdonjog bejegyzési kérelmét utasította el, vagyis a társaság tulajdonszerzését akadályozta meg. A szerződést az első fokú közigazgatási hatósághoz 2014. július 11. napján nyújtották be. Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inytv.) 44. § (1) bekezdése szerint a beadványokat az ingatlanügyi hatósághoz történő előterjesztések időpontjában hatályos jogszabályok szerint kell intézni.
- [15] A Földforgalmi törvényt a Magyar Közlönyben 2013. június 30. napján hirdették ki. A Földforgalmi törvény 2013. december 15. napján lépett hatályba azzal, hogy az egyes rendelkezései több lépcsőben léptek hatályba. A Földforgalmi törvény 69. § (3) bekezdése szerint a 8. §, a 18–22. § és a 68. § 2014. március 1-jén lépett hatályba, míg a 69. § (4) bekezdése értelmében a törvény 6. és 7. §, a 9–15. §, a 16. § (1) és (4) bekezdése, a 17. §, és a 23–37. § 2014. május 1-jén léptek hatályba.
- [16] A Földforgalmi törvény 9. §-ához fűzött indokolás szerint „a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény (a továbbiakban: Tft.) hatályba lépését megelőzően egy rövid átmeneti időszakban jogi személyek számára lehetőség nyílt termőföld tulajdonjog szerzésre. E módon mintegy 140 ezer hektár földterület áll napjainkban gazdasági társaságok tulajdonában. A fent említett szempontok biztosítása érdekében indokolt annak rögzítése, hogy különválással, kiválással, egyesüléssel (beolvadással, összeolvadással), szervezeti formaváltozással (szervezeti átalakulás) létrejött jogi személy – a bevett egyház, vagy annak belső egyházi jogi személye kivételével – a jogelődje által a termőföldről szóló törvény szerint, vagy a termőföldről szóló törvény hatálybalépését megelőzően megszerzett tulajdonát képező föld tulajdonjogát nem szerezheti meg, azaz a szervezeti- vagy formaváltással egyidejűleg a földet értékesítenie kell vagy az marad a jogelőd tulajdonában.”
- [17] A 26/2013. (X. 4.) AB határozat úgy értelmezte a tulajdon védelméhez való jogot, hogy a magántulajdon jogának védelme – az Alkotmánybíróság eddigi helyes és követendő gyakorlata szerint [64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 373.; 10/2001. (IV. 12.) AB határozat, ABH 2001, 123., illetve 819/B/2006. AB határozat, ABH 2007, 2038, 2041.] – csak a már megszerzett tulajdont védi (Indokolás [193]).
- [18] Az államnak nincs kötelezettsége arra, hogy a magánszemélyt tulajdonszerzéshez vagy tulajdon élvezetéhez segítse [35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 201.; 936/D/1997. AB határozat, ABH 1999, 615, 619.]. A tulajdon jogi fogalmát és tartalmát általában nem közvetlenül az Alaptörvény, hanem más jogi normák határozzák meg. Az Alaptörvény által védett jogok körét és tartalmát ugyanakkor az Alaptörvény alapján kell megállapítani. Ez az ellentmondás nehézséget jelent a tulajdonként védett jogosítványok meghatározásakor. Az ellentmondás úgy oldható fel, hogy az Alaptörvény tulajdonhoz való alapjogként a jogszabályok által meghatározott tartalommal elismert, konkrét időpontban fennálló konkrét jogosítványokat védi: a törvényhozás a tulajdonhoz való alapvető jog alapján általában köteles tiszteletben tartani azokat a jogosultságokat, amelyek az alkotmányos értelemben vett tulajdonhoz való alapvető jog összetevői [25/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [55]]. Megállapítható, hogy a jogutód gazdasági társaságot illetően a Földforgalmi törvény 9. § (2) bekezdése a jogszabályok által meghatározott tartalommal elismert, konkrét időpontban fennálló konkrét jogosítványokat nem vont el, ezért a jelen ügyben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés nem merül fel.
- [19] Megállapítható az is, hogy a jogelőd gazdasági társaság, vagyis a törölt cég vagyona, a jogszabályok által meghatározott tartalommal elismert, konkrét időpontban fennálló konkrét jogosítványaira vonatkozóan – arra az esetre is kiterjedően, amikor esetleg a cég törlését követően olyan vagyontárgy kerül elő, amelynek a törölt

cég volt a tulajdonosa – a jogszabályok megfelelő, az alkotmányos értelemben vett tulajdonvédelmet szintén nem érintő rendezési eljárást tartalmaznak. A jelen ügyben a panasznak azt a részét illetően, amely az Alaptörvény XIII. cikke sérelmére hivatkozik, az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételek nem állnak fenn.

[20] Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság a panaszt – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és c) pontja alapján – visszautasította.

Budapest, 2015. október 27.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1661/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3215/2015. (XI. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény 1. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján előterjesztett – alkotmányjogi panaszában a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: Elszámolási tv.) 1. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kifejtettek szerint a támadott rendelkezés sérti az Alaptörvény M) cikkét. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azt sérelmezte, hogy az Elszámolási tv. hatálya az általa mint egyéni vállalkozó által megkötött deviza alapú kölcsönszerződésre nem terjed ki, ezért a jogszabály számára nem nyújt jogvédelmet.
- [2] Az Alkotmánybíróság főtíkára az Abtv. 55. § (3) bekezdése alapján hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, mivel alkotmányjogi panasz – alapjogsérelmét alátámasztó indokolás hiánya miatt – nem tartalmazott határozott kérelmet. Az indítványozó a főtíkári tájékoztatást követően alkotmányjogi panaszát kiegészítette.
- [3] Az indítványozó a későbbiekben alkotmányjogi panaszát ismételten kiegészítette. Az indítványozó újabb beadványában az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdésének, a XIII. cikk (1) bekezdésének, valamint a XV. cikk (1) és (2) bekezdésének sérelmére hivatkozott, ugyanakkor utalt az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésére, az 1. cikk (2) bekezdés a) és b) pontjaira, továbbá a 25. cikk (1) bekezdésére. Az indítványozó jogsérelmének lényegét továbbra is abban látta, hogy a jogalkotó vonatkozásában nem rendelte el az Elszámolási tv. alkalmazását.

- [4] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében először azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz eleget tesz-e a befogadhatóság feltételeinek.
- [5] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz formai kritériumoknak való megfelelését vizsgálta. E körben áttekintette, hogy az indítvány határidőben érkezett-e [Abtv. 30. §-a], illetve, hogy tartalmaz-e határozott kérelmet [Abtv. 52. § (1b) bekezdése].
- [6] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében – az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti – alkotmányjogi panaszt az alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezés hatálybalépésétől számított száznolcvan napon belül kell írásban benyújtani.
- [7] A támadott jogszabályi rendelkezés 2014. november 1-jén lépett hatályba. A csatolt iratok alapján az indítványozó alkotmányjogi panaszát határidőben terjesztette elő.
- [8] Az alkotmányjogi panasznak az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó kérelme – az Alkotmánybíróság főtítkárának hiánypótlási felhívása ellenére – csak részben felel meg Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglaltaknak. Az indítványozó beadványában megjelölte azt a törvényi rendelkezést, amely az Alkotmánybíróság hatáskörét megállapítja, kifejezetten kérte konkrét jogszabályi rendelkezés megsemmisítését, továbbá hivatkozott az Alaptörvény megsértett rendelkezésére. Az indítványozó ugyanakkor sem eredeti, sem újabb beadványaiban nem terjesztett elő Alaptörvényben biztosított joga sérelmét alátámasztó, alkotmányjogilag értékelhető indokolást az Elszámolási tv. támadott rendelkezésével összefüggésben. Az Alkotmánybíróság számos esetben, többek között a 34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212] pontjában rámutatott, hogy: „[i]ndokolás hiányában a kérelem nem felel meg határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség”.
- [9] Az Alkotmánybíróság továbbá megjegyzi a következőket. Az alkotmányjogi panasz jogintézményének célja valamely, az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének orvoslása. Az Alkotmánybíróságnak következetes a gyakorlata a tekintetben is, hogy alkotmányjogi panaszt – bizonyos kivételekkel – csak valamely Alaptörvényben biztosított jog megsértése esetén lehet előterjeszteni. Az Alkotmánybíróság például a 3121/2015. (VII. 9.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) Indokolás [89] pontjában elvi érveléssel kimondta, hogy: „mindazok az indítványi elemek, melyek nem Alaptörvényben biztosított jog sérelmét állítják, hanem valamely államcél vagy egyéb alaptörvényi rendelkezés megsértésének megállapítására irányulnak, alkotmányjogi panasz keretében nem bírálhatók el”. Az indítványozó mind eredeti, mind újabb beadványaiban hivatkozott az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésének, az M) cikkének, az 1. cikk (2) bekezdés a) és b) pontjának, valamint a 25. cikk (1) bekezdésének sérelmére is, azonban ezen – az Alaptörvény Alapvetés, illetve az Állam című részeiben található – rendelkezések nem tekinthetők az Alaptörvényben biztosított jognak, így azokra alapított alkotmányjogi panasz benyújtására az indítványozónak nincs lehetősége.
- [10] Az Alkotmánybíróság rámutat arra is, hogy az indítványozó jogsérelmét hangsúlyosan jogalkotói mulasztás miatt látja megalapozottnak. Az Abtv. 46. § (1) bekezdése alapján azonban az Alkotmánybíróság jogalkotó által előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását csak hatáskörei gyakorlása során – jogkövetkezményként, hivatalból – állapít meg. A mulasztás megállapítása tehát nem indítványozható az Abtv. fenti rendelkezésének értelmében.
- [11] 3. Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panasz – az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelem hiánya miatt – az Abtv.-ben előírt formai feltételeknek nem felel meg, ezért annak befogadását az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. október 27.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1194/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3216/2015. (XI. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény 3. §-a, 4. §-a és 5. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján előterjesztett – alkotmányjogi panaszában a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: Elszámolási tv.) 3–5. §-ai alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kifejtettek szerint a támadott rendelkezések sértik az Alaptörvény M) cikkét, az R) cikk (1) és (2) bekezdését, a T) cikk (3) bekezdését, valamint az V. cikkében, illetve a XX. cikk (1) bekezdésében biztosított jogát. Az indítványozó szerint a támadott rendelkezések alaptörvény-ellenességének lényege, hogy a jogalkotó nem lépett fel kellő mértékben a pénzügyi intézmények – általa kifejtett – jogsértő magatartásával szemben.
- [2] Az Alkotmánybíróság főtákará az Abtv. 55. § (3) bekezdése alapján hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, mivel alkotmányjogi panasz – alapjogsérelmét alátámasztó indokolás hiánya miatt – nem tartalmazott határozott kérelmet. Az indítványozó a főtákarai tájékoztatást követően alkotmányjogi panaszát fenntartotta, illetve kiegészítette.
- [3] Az indítványozó a későbbiekben alkotmányjogi panaszát ismételten kiegészítette. Újabb beadványában az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének, valamint a XXII. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozott, ugyanakkor utalt a C) cikk (1) bekezdésére, az 1. cikk (2) bekezdés a) és b) pontjára, a 25. cikk (1) bekezdésére, a (2) bekezdés a)–d) pontjaira, továbbá a (3) bekezdésére is. Az indítványozó arra hivatkozott, hogy az Elszámolási tv. 3. § (1) bekezdése és a 4. § (1) bekezdése túlfizetésnek minősíti a – a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Tv.) szerint – semmis árfolyamrés, illetve a szintén semmis egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötések alkalmazása miatt a pénzügyi intézmény javára fizetett összeget. Sérelmezi, hogy az 5. § (3) bekezdése értelmében a túlfizetésnek minősített összeget a polgári jog általános szabályainak megfelelően elsősorban a költségre, azután a kamatra és végül a tőketartozásra kell elszámolni. Az indítványozó szerint e jogalkotói megoldás korlátozza az adósok jogos pénzvagyona feletti rendelkezési jogát. Kifejti, hogy a jogalkotó az Alaptörvény XXII. cikk (1) bekezdését megsértve járt el, mikor túlfizetésnek minősítette a pénzügyi intézmények által a Tv. szerint semmis kikötések alapján felszámított összegeket. Az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésével, az 1. cikk (2) bekezdés a) és b) pontjával, valamint a 25. cikkével összefüggésben előadja, hogy a jogalkotónak lehetősége lett volna a probléma teljes körű rendezésére.
- [4] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében először azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz eleget tesz-e a befogadhatóság feltételeinek.
- [5] 2.1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz *formai* kritériumoknak való megfelelését vizsgálta. E körben áttekintette, hogy az indítvány határidőben érkezett-e [Abtv. 30. §-a], illetve, hogy tartalmaz-e határozott kérelmet [Abtv. 52. § (1b) bekezdése].

- [6] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében – az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti – alkotmányjogi panaszt az alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezés hatálybalépésétől számított száznyolcvan napon belül kell írásban benyújtani.
- [7] A támadott jogszabályi rendelkezések – az alábbiak kivételével – 2014. november 1-jén léptek hatályba. Az Elszámlási tv. 4. § (4) bekezdését, továbbá az 5. § (2), (3), (8) és (9) bekezdéseit módosította a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló – már nem hatályos – 2014. évi LXXVIII. törvény. A módosított rendelkezések 2014. december 6-án léptek hatályba. A csatolt iratok alapján az indítványozó alkotmányjogi panaszát 2015. április 9-én, az előbbiekhöz képest határidőben terjesztette elő.
- [8] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó beadványai – az Alkotmánybíróság főtitkárának hiánypótlásai felhívása ellenére – csak részben felel meg Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglaltaknak. Az indítványozó beadványaiban megjelölte azt a törvényi rendelkezést, amely az Alkotmánybíróság hatáskörét megállapítja, kifejezetten kérte konkrét jogszabályi rendelkezések megsemmisítését, továbbá hivatkozott az Alaptörvény megsértett rendelkezéseire. Az indítványozó ugyanakkor nem terjesztett elő alkotmányjogilag értékelhető, jogsérelmét alátámasztó indokolást az Elszámlási Tv. 3. § (2)–(3) bekezdései, a 4. § (2)–(6) bekezdései, az 5. § (1), (2), továbbá a (4)–(9) bekezdései vonatkozásában, illetve az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésének, az M) cikkének, az R) cikk (1) és (2) bekezdésének, a T) cikk (3) bekezdésének, az V. cikkének, a XX. cikk (1) bekezdésének, a XXII. cikk (1) bekezdésének, az 1. cikk (2) bekezdés a) és b) pontjának, a 25. cikk (1) bekezdésének, a (2) bekezdés a)–d) pontjainak, továbbá a (3) bekezdésének sérelmével összefüggésben. Az Alkotmánybíróság számos esetben, többek között a 34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212] pontjában rámutatott, hogy: „[i]ndokolás hiányában a kérelem nem felel meg határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség”.
- [9] Az Alkotmánybíróság továbbá megjegyzi a következőket. Az alkotmányjogi panasz jogintézményének célja valamely, az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének orvoslása. Az Alkotmánybíróságnak következetes a gyakorlata a tekintetben is, hogy alkotmányjogi panaszt – bizonyos kivételekkel – csak valamely Alaptörvényben biztosított jog megsértése esetén lehet előterjeszteni. Az Alkotmánybíróság például a 3121/2015. (VII. 9.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) Indokolás [89] pontjában elvi élel kimondta, hogy: „mindazok az indítványi elemek, melyek nem Alaptörvényben biztosított jog sérelmét állítják, hanem valamely államcél vagy egyéb alaptörvényi rendelkezés megsértésének megállapítására irányulnak, alkotmányjogi panasz keretében nem bírálhatók el”. Az indítványozó mind eredeti, mind újabb beadványaiban hangsúlyosan hivatkozott az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésének, az M) cikkének, az R) cikk (1) és (2) bekezdéseinek, a T) cikk (3) bekezdésének, az 1. cikk (2) bekezdés a) és b) pontjának, a 25. cikk (1) bekezdésének, a (2) bekezdés a)–d) pontjainak, továbbá a (3) bekezdésének sérelmére, azonban ezen – az Alaptörvény Alapvetés, illetve az Állam című részeiben található – rendelkezések nem tekinthetők az Alaptörvényben biztosított jognak, így azokra alapított alkotmányjogi panasz benyújtására az indítványozónak nincs lehetősége.
- [10] 2.2. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta meg, hogy az indítványozó kérelme – az előzőekre tekintettel immáron csak az Elszámlási tv. 3. § (1) bekezdése, a 4. § (1) bekezdése, az 5. § (3) bekezdése, illetve az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában – a tartalmi követelményeknek megfelel-e.
- [11] Az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján alkotmányjogi panasz előterjesztésére akkor van lehetőség, ha alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.
- [12] Az Alkotmánybíróság tehát az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz esetén tartalmi szempontból azt ellenőrizte, hogy az indítványozó az alaptörvény-ellenes jogszabály hatályosulása folytán közvetlenül érintett-e, jogorvoslati lehetőségeit kimerítette-e, illetve hogy olyan alaptörvényi rendelkezés sérelmére hivatkozott-e, amely a saját, az Alaptörvényben biztosított jogának tekinthető.
- [13] Az érintettség tekintetében figyelembe kell venni, hogy „[a] kivételes panasz esetében, mivel az közvetlenül a norma ellen irányul, különös jelentősége van az érintettség vizsgálatának, hiszen a panaszos alapjogában való személyes, közvetlen és aktuális sérelme különbözteti meg a kivételes panaszt az utólagos normakontroll korábbi, bárki által kezdeményezhető változattól. [Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (régj Abtv.) 20. § (2) bekezdés]” {3105/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]}. Az indítványozó – mint deviza alapú kölcsönszerződés adóstársa – személyes érintettsége a becsatolt dokumentumok alapján megállapítható.

- [14] Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz feltétele az is, hogy az alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezések által előidézett jogsérelem bírói jogalkalmazás nélkül közvetlenül, azok alkalmazása, vagy hatályosulása folytán következzen be. Az Elszámolási tv. 3. § (1) bekezdése, a 4. § (1) bekezdése, valamint az 5. § (3) bekezdése megállapíthatóan közvetlenül, jogalkalmazói aktus közbejötté nélkül hatályosult az indítványozó tekintetében.
- [15] 2.3. Az Alkotmánybíróság végezetül azt vizsgálta meg, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszában előterjesztettek – az Abtv. 29. §-ára figyelemmel – felvetnek-e alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést.
- [16] A támadott rendelkezések meghatározzák, hogy a Tv. 3. § (1) bekezdése, illetve a 4. § (2) bekezdése szerint semmis szerződési feltételek alkalmazása miatt folyósított pénzüsszegnek az Elszámolási tv.-ben meghatározott módon történt átszámítását követően fennmaradó részét túlfizetesként kell elszámolni a fogyasztó javára. A tényleges elszámolás módjáról az Elszámolási tv. 5. § (3) bekezdése rendelkezik, amely szerint a túlfizetést a polgári jog általános szabályainak (Ptk. 6:46. §, illetve a Polgári Törvénykönyvről szóló – már nem hatályos – 1959. évi IV. törvény 293. §) megfelelően elsősorban a költségre, azután a kamatra és végül a tőketartozásra kell elszámolni.
- [17] Az Elszámolási tv. 5. § (3) bekezdésének alkotmányosságát – a visszaható hatályú jogalkotás tilalmára hivatkozás miatt – már vizsgálta az Alkotmánybíróság. Az Abh. Indokolás [117] pontjában kifejtette, hogy „[a]z Elszámolási Tv. támadott szabályai technikai jellegű rendelkezések, arról szólnak, hogy a pénzügyi intézmény és a fogyasztók közötti pénzmozgások milyen módon kerüljenek elszámolásra. Az a tény, hogy a jogalkotó egy, az általános szabálytól eltérő rendelkezéssel egy speciális, de egyébként a jogrendszerben nem eleve ismeretlen megoldást alkalmaz, nem teszi azt alaptörvény-ellenessé. A fogyasztó által megfizetett összeg minősítésének meghatározása, jelen esetben annak megváltoztatása nem minősül visszaható hatályú jogalkotásnak, ugyanis nem teszi a jogviszonyban szereplő egyik fél helyzetét sem terhesebbé. Ugyanakkor egy amúgy is bonyolult és összetett jogviszony megoldása amiatt, hogy a jogalkotó egyes részletszabályokban változtatásokat hajtott végre, önmagában még nem válik alaptörvény-ellenessé. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.”
- [18] Az Elszámolási tv. támadott rendelkezései – mint ahogyan arra az Abh. Indokolás [117] pontja az 5. § (3) bekezdésével összefüggésben rámutatott – technikai jellegű szabályok. Azok célja a fogyasztó és a pénzügyi intézmény közötti – a Tv. szerinti semmis szerződéses feltételek alkalmazása okán történő – elszámolás módjának meghatározása. A jogalkotó az Elszámolási tv.-nyel az érintettek, így az indítványozó érdekében határozta meg azokat a konkrét előírásokat, amelyeket a pénzügyi intézmények alkalmazni kötelesek éppen annak érdekében, hogy a fogyasztók jogos igényeiket érvényesíteni tudják. Az túlfizetésnek minősített pénzüsszeg ugyanis vitathatatlanul a jogosult – így az indítványozó – tulajdonát képezi. Az Elszámolási tv. ugyanakkor ennek visszatérítését technikai jelleggel, egy még fennálló szerződés rendezése céljából szabályozza a polgári jog általános szabályainak megfelelően. Az indítványozó által felhozott érvek mindezek miatt nem vetnek fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést.
- [19] 3. Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panasz egyrészt nem felel meg – az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelem hiánya miatt – az Abtv.-ben előírt formai feltételeknek, illetve nem vet fel az Abtv. 29. §-a szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, ezért annak befogadását az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) és *h*) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2015. október 27.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/990/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3217/2015. (XI. 10.) AB VÉGZÉSE

bírói kezdeményezés visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (Fétv.) 105. § (2) bekezdésének a Fétv. 126. § (1) bekezdésének a) pontját 2013. december 15. napjával hatályba léptető szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezést visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Kecskeméti Járásbíróság (6001 Kecskemét, Pf. 143.) indítványozó adásvételi szerződés hatálytalanságának megállapítása iránt indított perben – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 25. § (1) bekezdése és az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja alapján – kezdeményezte a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel (Földforgalmi tv.) összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (Fétv.) 105. § (2) bekezdésének a Fétv. 126. § (1) bekezdésének a) pontját 2013. december 15. napjával hatályba léptető szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítását, továbbá annak kimondását, hogy a fent hivatkozott rendelkezés az előtte 8.P.20.663/2014. szám alatt folyamatban lévő perben nem alkalmazható. A bíróság az Alkotmánybíróság eljárásának befejezésig a per tárgyalását felfüggesztette.
- [2] Az indítvány szerint a II. rendű alperes vételi ajánlatot tett az I. rendű alperes tulajdonában álló ingatlanokra, az ajánlatot a polgármesteri hivatal hirdetőtábláján kifüggesztették. A felperes a vételi ajánlatot teljes körben elfogadó nyilatkozatot tett. Ezek után az I. r. alperes a perbeli ingatlanokat adásvételi szerződéssel a II. rendű alperes részére értékesítette a vételi ajánlat szerinti tartalommal annak feltüntetésével, hogy a ajánlattevő II. rendű alperesi vevő és az elővásárlási jogot gyakorló felperes helyben lakó őstermelőkként egy sorban jogosultak az elővásárlási jogot gyakorolni, amely esetben az I. rendű alperesi eladó választhat, aki a II. rendű alperest választotta. A felperes keresetlevelében a szabályszerűen gyakorolt elővásárlási jogára hivatkozással a perbeli ingatlanokra az alperesek által megkötött adásvételi szerződés hatálytalanságának megállapítását és annak megállapítását is kérte, hogy a perbeli ingatlanokra a II. rendű alperes vételi ajánlatát teljes körűen elfogadó nyilatkozata alapján az adásvételi szerződés közte és az I. rendű alperesi eladó között jött létre, amelynek alapján kérte a tulajdonjoga ingatlan-nyilvántartásban való bejegyzését is.
- [3] Elővásárlási jogát a perben még alkalmazandó, a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény (Tft.) 10. § (1) bekezdés *d*) pontjára (helyben lakó) és a Tft. 10. § (2) bekezdés *b*) pontjára (nyilvántartási számmal rendelkező őstermelő) alapította. Előadta, hogy a Földforgalmi tv. 5. § 9. pontja szerinti helyben lakónak minősül, mert életvitelszerű lakóhelye legalább 3 éve az ingatlanok fekvése szerinti településen van, míg a II. rendű alperesi ajánlattevő másik településen lakik, nem minősül helyben lakónak, ezért elővásárlási joggal sem rendelkezik.
- [4] A II. rendű alperes a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint az elővásárlási jog gyakorlása szempontjából még a Tft. rendelkezéseit kell alkalmazni, azonban a Tft. lépcsőzetes hatályon kívül helyezése során az elővásárlási jogra vonatkozó rendelkezések hatályon kívül helyezését megelőzően idő előtt hatályon kívül helyezték az e vonatkozásban még jelentőséggel bíró törvényi értelmező rendelkezéseket, ugyanakkor az új Földforgalmi tv. fogalom-meghatározásai sem alkalmazhatóak. A jogalkotónak nem lehetett célja, hogy olyan jelentős társadalmi érdek esetében, mint a termőföldek tulajdonjoga, ha csak átmeneti időszakra is jogbizonytalanságot teremtsen, hiszen a fogalom-meghatározások mind a korábbi Tft-ben, mind az új Földforgalmi tv-ben egyértelműen szerepeltek. Véleménye szerint a használati viszonyokra vonatkozó rendelkezések korábbi hatályon kívül helyezésekor a törvényi fogalom-meghatározásokat indokolatlanul helyezték hatályon kívül mindenre kiterjedően, azokat a jogbiztonság fenntartása érdekében az elővásárlási jog gyakorlása szempontjából az átmeneti időszakban még hatályban kellett volna tartani. Álláspontja szerint a jogalkotó szándéka szerinti értelmezés az,

hogy a Tft. 3. §-ában írt fogalom-meghatározások az átmeneti időszakban is alkalmazhatóak az elővásárlási jog gyakorlása szempontjából. Ennek alapján a Tft. 3. § m) pontjában írt fogalom-meghatározás szerint ő is helyben lakó (mivel az ingatlanok fekvése szerinti település és a lakóhelye közötti távolság 15 km-en belüli) és a felleccsel egy sorban jogosult az elővásárlási jogot gyakorolni, amely esetben az I. r. alperesi eladó választ, aki őt választotta, amely miatt a kereset alaptalan.

- [5] A per ideje alatt a Járási Földhivatal a II. rendű alperes tulajdonjog bejegyzése iránti kérelmét 2014. május 6. napján kelt 37335/6/2014. számú határozatával elutasította azzal az indoklással, hogy a vételi ajánlat megtételekor (2013. december 18.) már nem volt hatályban a Tft. 10. §-ában meghatározott helyben lakói státuszra vonatkozó törvényi magyarázat, a Földforgalmi tv. 5. § 9. pontja szerint pedig a II. rendű alperes az ingatlanok fekvési helye szerinti településtől eltérő más település lakosaként az ingatlanok vonatkozásában nem minősül helyben lakónak, ezért nincs elővásárlási joga. A II. rendű alperes fellebbezése folytán eljáró Megyei Kormányhivatal Földhivatala 2014. június 30. napján kelt 20248/2/2014. számú határozatával az elsőfokú határozatot lényegében az indoklás helyességére utalással helybenhagyta.
- [6] A jogerős földhivatali határozatok ellen a II. rendű alperes keresetlevelet terjesztett elő a Kecskeméti Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előtt, amely bíróság 2014. október 7. napján kelt 16.K.27.327/2014/6. számú ítéletével a keresetet elutasította. Indoklása szerint az ajánlat közlése idején tehát nem volt hatályban értelmező rendelkezés, ezért a helyben lakó fogalmát a nyelvtani értelmezés szerint kell megítélni, amely szerint helyben lakó az, akinek a lakóhelye azon a településen van, amelynek a közigazgatási területén a jogügylet tárgyát képező termőföld fekszik. Ezért a II. rendű alperes tulajdonjog bejegyzése iránti kérelmének elutasítása jogszerű volt.
- [7] A II. rendű alperes 2015. január 7. napján kelt beadványában az Alkotmánybíróság előtt alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a rendelkező részben írt jogszabályhely vonatkozásában. Ennek egy példányát a II. rendű alperes tájékoztatásul a peres aktába is becsatolta. A II. rendű alperes emellett indítványozta, hogy a bíróság maga is kezdeményezze az Alkotmánybíróság eljárását, kérte a per tárgyalásának erre figyelemmel való felfüggesztését.
- [8] A II. rendű alperes felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria a közigazgatási perben született jogerős ítéletet 2015. március 4. napján kelt Kfv.III.37.068/2015/5. számú ítéletével hatályában fenntartotta.
- [9] 2. A bírói kezdeményezés szerint az adásvételi szerződés hatálytalanságának megállapítása iránt indított perben a per eldöntése szempontjából jelentősége van annak, hogy a helyben lakó fogalmát a jogszabály meghatározta-e, illetve miként határozta meg.
- [10] Az indítvány lényeges tartalma szerint a kérdéses időszakban, 2013. december 15. napja és a 2014. február 28. napja között nem volt hatályban a helyben lakó fogalmát magyarázó jogszabályszoveg. Ez olyan jogbizonytalanságot eredményez, amely sérti Magyarország Alaptörvénye B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiságból levezetett jogbiztonság elvét. Az elővásárlási jog tartalmát a fogalom-meghatározások teszik teljessé és egyértelművé. A jogszabály-szerkesztési pontatlanság indokolatlan különbséget tesz a 2013. december 15. napja előtt és a 2013. december 15. napja és 2014. február 28. napja közötti időben termőföldre közölt vételi ajánlatokkal kapcsolatban gyakorolható elővásárlási jogok tényleges tartalma között, holott az elővásárlási jog mindkét időszakban egyaránt a Tft. 10. §-a alapján gyakorolható. A jogalkalmazók számára az átmeneti időszakban nem marad más lehetőség, mint a fogalom nyelvtani értelmezése, amelynek eredménye eltér az átmeneti időszak előtti törvényi fogalom-meghatározástól. Az elővásárlási jog gyakorlása a tulajdonjog megszerzésének egyik módja. A tulajdonhoz (és a tulajdonjog megszerzéséhez) való jog az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerinti alapjog, amelyet az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdése szerint mindenkinek egyenlően, bármely megkülönböztetés, vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül kell biztosítani, amely a fenti körben nem érvényesül.
- [11] Az indítványozó szerint a bíróságnak a perben olyan jogszabályokat kell alkalmaznia, amelyek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe, a XIII. cikk (1) bekezdésébe, a XV. cikk (1) és (2) bekezdéseibe ütköznek, ezért a bíróság az Abtv. 25. § (1) bekezdése és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 155/B. § (1) bekezdése alapján a rendelkező részben feltüntetett jogszabályhely alaptörvény-ellenességének megállapítását kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál.
- [12] 3. A 3058/2015. (III. 31.) AB végzés [11]–[23] pontjai foglalták össze a bírói kezdeményezéssel kapcsolatban az Alaptörvényből és Abtv.-ből eredő követelményeket.

- [13] Az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta, hogy a bírói kezdeményezés ezeknek a követelményeknek megfelelő-e.
- [14] A jelen esetben a bírói kezdeményezés kifejezett kérelmet tartalmaz a jogszabály, jogszabályi rendelkezés megsemmisítésére, illetve az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára [Abtv. 52. § (1) bekezdés (1b) bekezdés f) pont]. A bírói kezdeményezés a Fétv. 105. § (2) bekezdése vizsgálatára irányul, e jogszabályi rendelkezés vonatkozásában állítja az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, a XIII. cikk (1) bekezdése és a XV. cikk (1) és (2) bekezdése sérelmét.
- [15] Az indítvány határozott, pontos indokolást tartalmaz arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.
- [16] Bár az indítványozó formálisan nem kérte mulasztás megállapítását, az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy az Abtv. 46. § (1) és (2) bekezdése a jogalkotói mulasztás megállapítását az Alkotmánybíróság által hatáskörei gyakorlása során hivatalból alkalmazható jogkövetkezményként szabályozza, így annak indítványozására senki nem jogosult.
- [17] Nem alkalmas az indítvány érdemi elbírálásra, ha nem tartalmaz világos kérelmet (petitum) az alkalmazandó jogkövetkezményre, vagy olyan jogkövetkezmény alkalmazását kéri – mulasztással előidézett alaptörvényesség fennállásának megállapítása – amelynek kezdeményezésére nem jogosult, mivel a mulasztás megállapítása az Alkotmánybíróság mérlegelésén alapuló lehetséges jogkövetkezmény [3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [20]].
- [18] Az indítvány formálisan a Fétv. 105. § (2) bekezdésének a Fétv. 126. § (1) bekezdése a) pontját hatályba léptető szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítását kezdeményezte.
- [19] A Fétv. 126. § (1) bekezdése a) pontja tartalmi szempontból a Tft. 1–3. §-ait helyezte hatályon kívül.
- [20] A Fétv. 105. § (2) bekezdése a Fétv. 126. § (1) bekezdése a) pontjának a hatályba lépését határozza meg, vagyis arról szól, hogy a Tft. 1–3. §-ai milyen időponttól kezdve veszítik hatályukat.
- [21] E rendelkezések alaptörvény-ellenessé nyilvánítása és megsemmisítése, vagy alkalmazási tilalom elrendelése azt az indítványban felvetett jogalkalmazási kérdést, hogy 2013. december 15. napja és a 2014. február 28. napja közötti átmeneti időszakra nézve nincs hatályban a helyben lakó fogalmát magyarázó jogszabályszöveg, nem oldaná meg. A Tft. 1–3. §-ai hatályon kívül helyezett jogszabálynak minősülnek.
- [22] 2013. december 16-tól a Fétv. 126. §. (1) bekezdése a) pontja a jogalkotásról 2010. évi CXXX. törvény 12. §-a alapján hatályát veszítette.
- [23] Hatályon kívül helyezett jogszabály nem éled fel, ha a hatályon kívül helyező jogszabályt egy harmadik jogszabály hatályon kívül helyezte. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata alapján ugyanez vonatkozik a jogszabály megsemmisítésének következményére is: a módosító jogszabály megsemmisítésével a hatályon kívül helyezett jogszabály automatikusan nem éled fel, mivel valamely jogszabályi rendelkezés újbóli hatályba helyezése a jogalkotó kizárólagos hatáskörébe tartozik {legutóbb: 26/2014. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [24] 4. Az indítványozó a jogszabálynak a „helyben lakó” szövegrésze hosszabb kifejtését hiányolja, az indítvány a tartalma szerint a fentiek alapján alaptörvény-ellenes mulasztás megállapításra irányul. Ez bírói kezdeményezésben nem indítványozható.
- [25] Az Alkotmánybíróságnak 2012. január 1-jétől nincs külön hatásköre mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség önálló vizsgálatára. Ezért az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezést visszautasította.

Budapest, 2015. október 27.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/2860/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3218/2015. (XI. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta az alábbi

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 43.P.636.824/2014/7. számú ítélete, valamint a Pesti Központi Kerületi Bíróság 9.P.50.919/2010/111. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozók – jogi képviselőjük útján – közösen előterjesztett beadványukban az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal éltek a Fővárosi Törvényszék 43.P.636.824/2014/7. számú ítélete, valamint a Pesti Központi Kerületi Bíróság 9.P.50.919/2010/111. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban előadták, hogy a Fővárosi Önkormányzat forgalomszervezés keretében az Üllői útról – annak telítettsége miatt – az azzal párhuzamos Budapest, XIX. kerületi Derkovits utcára terhelte a forgalmat. A forgalom megtöbbszöröződése az indítványozó és szomszédai ingatlanaiban több szakértő által megállapítottan kárt okozott, egyrészt az „eladhatósági lehetőségük”, forgalmi értékük csökkent, másrészt a házak állaga is sérült (repedések keletkeztek a falakon). Lakossági bejelentés alapján az alperesek elismerték a kárt és vállalták, hogy elterelő utat építenek, amely azonban nem történt meg.
- [3] Az indítványozók ezért keresettel éltek, amelyet – álláspontjuk szerint – a szakértői vélemények ellenére az eljáró bíróságok elutasítottak, egyrészt elévülésre hivatkozással, másrészt azért, mert nem találtak ok-okozati összefüggést a kár keletkezése és az alperesek tevékenysége között. A bíróságok szerint – hangsúlyozták az indítványozók – nem volt releváns bizonyíték az alperesek elismerése a károkozás tekintetében (pedig emiatt vállalták az elkerülő út építését), továbbá az sem, hogy az alperesek a Derkovits utcára szakaszonként forgalomlassító, ún. new jersey elemeket és közlekedési lámpát helyeztek el.
- [4] Az indítványozók a jogerős bírósági ítélet végrehajtásának felfüggesztésére vonatkozó kérelmet terjesztettek elő, melyet a bíróság elutasított.
- [5] A bíróság tájékoztatása szerint az ügyben rendkívüli perorvoslatot nem terjesztettek elő.
- [6] Az indítványozók álláspontja szerint a bíróságok által hozott ítéletek Alaptörvénybe ütköznek. Az indítványozók megjelölték a B) cikk (1) bekezdését a jogállamiság elvének sérelmére vonatkozóan, felhívták az Alaptörvény V. cikk (2) bekezdését [helyesen V. cikk, melynek nincs (2) bekezdése], miszerint mindenkinek joga van a tulajdona ellen intézett jogtalan támadás elhárításához. Beadványukban megjelölték az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését, miszerint a hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket meghozni, és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogra vonatkozóan, valamint utaltak arra, hogy a bíróságok által hozott ítéletek az Alkotmánybíróság 173/D/2005. számú határozatában foglaltakat is sértik.
- [7] A főtítkárra hiánypótlásra hívta fel az indítványozókat beadványuk indokolását illetően. A hiánypótlásra felhívást követően az indítványozók megismételték első beadványuknak az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseire vonatkozó részét.
- [8] Az Alkotmánybíróság megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényi feltételeit.
- [9] Az Abtv. 27. §-a értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozók az alapul szolgáló per felperesei, az első fokú bíróság által hozott ítélet ellen fellebbezéssel éltek, jogorvoslati lehetőségüket kimerítették.

- [10] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. A Fővárosi Törvényszék 43.P.636.824/2014/7. számú ítéletének kézbesítése – a tértivevény tanúsága szerint – 2015. április 30. napján történt, az alkotmányjogi panaszt 2015. június 1-jén érkezették az első fokon eljáró Pesti Központi Kerületi Bíróságon. Az alkotmányjogi panasz előterjesztésére a törvényes határidőn belül került sor.
- [11] Az Abtv. 52. §-a értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban megjelölték a megsemmisíteni kért bírói ítéleteket, és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit. Beadványukban előadták, hogy a bírói döntések miatt ellentétesek az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel.
- [12] Az indítványozók álláspontja szerint a sérelmezett bírósági ítéletek sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, miszerint a jogállamiság alapelve a jogbiztonság, amely a jogállami intézmények – köztük a bíróságok – működésének és döntéseinek kiszámíthatóságát, előreláthatóságát, továbbá a jogszabályok jogi állami céljai szerinti alkalmazását jelenti. Az indítványozók szerint a bíróság döntése ellentétes az alkotmányos alapelvel, mert döntése ellentétes a jogbiztonsággal. Szerintük a jogbiztonság elve megköveteli azt, hogy a károkozót a kár megtérítésére kötelezzék, azonban ez a jelen ügy alapjául szolgáló perben elmaradt.
- [13] Az Alaptörvény B) cikkében megfogalmazott jogállamiság és jogbiztonság alkotmányos követelményére hivatkozásnak az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint csak kivételes esetekben – a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetében – van helye {3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [171]}. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése nem jogot, hanem olyan jogelvet tartalmaz, amelynek egyedi érintett vonatkozásában fennálló sérelme önmagában nem valósulhat meg, így arra alkotmányjogi panasz nem alapítható. {3315/2014. (XI. 21.) AB végzés, Indokolás [11]} Alkotmányjogi panasz esetében az Alaptörvény B) cikkére mindezek alapján nem lehet alappal hivatkozni, mert az nem alapjogi rendelkezés {3195/2015. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [14] Az indítványozók ezen túlmenően hivatkoztak az Alaptörvény V. cikk (2) bekezdésére [helyesen V. cikk, melynek nincs (2) bekezdése], ami alapján szerintük mindenkinek joga van a tulajdona ellen intézett jogtalan támadás elhárítására, azonban esetükben, mivel a bíróság nem állapított meg kártérítést, megsértette a felhívott alaptörvényi rendelkezést. Sérelmezték még az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését, miszerint a hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket meghozni. Azonban szerintük az ítéletek azzal sértik a fenti rendelkezést, hogy bár rendelkezésre álltak azok a jogszabályok, amelyek az I. és II. rendű alperesek felelősségét állapítják meg, a bíróságok azokat figyelmen kívül hagyták és nem kellően értékelték a becsatolt bizonyítékokat. Valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét is állították az indítványozók, mivel szerintük a bíróság nem vont le okszerű következtetéseket, és tisztességtelen a bíróságok eljárása azért is, mert a bizonyítékok ellenére döntött, illetve figyelmen kívül hagyott egyes bizonyítékokat. Sérelmezték továbbá, hogy az eljáró bíróságok a károkozás tekintetében elévülést állapítottak meg.
- [15] Az indítványozók utaltak továbbá az Alkotmánybíróság 175/D/2005. határozatára (helyesen az indítványban először szereplő 173/D/2005. AB határozat), melyet álláspontjuk szerint közvetlenül sért a kifogásolt bírósági eljárás azzal, hogy a kár megállapítására vonatkozó szakvélemény, továbbá a károkozók kárelismerése ellenére nem kötelezte a károkozót a kár megtérítésére.
- [16] A fentieket összegezve az indítványozók valójában nem a bíróságok sérelmezett ítéleteinek alkotmányosságát vizsgálatát kérték, hanem azt kívánták elérni, hogy a tényállás megállapítása, a tények és bizonyítékok értékelése, valamint az abból levont következtetések tekintetében elfoglalt bírói álláspontot változtassa meg az Alkotmánybíróság. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdése, valamint az Abtv. 27. §-a alapján azonban az Alkotmánybíróságnak nem feladata a konkrét jogvitákban való ítélezés, kizárólag arra van hatásköre, hogy alkotmányossági szempontból vizsgálja felül az eléje tárt bírói döntést, és kiküszöbölje az azt érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. {3315/2014. (XI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]; 3014/2015. (I. 27.) AB végzés, Indokolás [14]; 3029/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [16]; 3027/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [20]; 3168/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [13]; 3091/2013. (IV. 19.) AB végzés, Indokolás [12]}.
- [17] Tekintettel arra, hogy jelen ügyben nem merült fel olyan, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, mely az alkotmányjogi panasz befogadását indokolta volna, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadását az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdése alapján, az Alkotmánybíróság Ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat 30. § (2) bekezdés a) pontjára figyelemmel visszautasította.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1482/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3219/2015. (XI. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pkf.V.25.002/2014/2. számú végzése és a Győri Ítéltábla Gf.II.20.188/2014/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére, valamint a Tatabányai Törvényszék 9.G.40.006/2013/38. számú részítélete jogerőre emelkedése alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozó ügyvéd (a továbbiakban: indítványozó) alkotmányjogi panasz indítványt terjesztett elő, amelyet 2015. május 29-én nyújtott be az első fokon eljáró bíróságon, a Tatabányai Törvényszéken. Az indítvány az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján, a Kúria Pkf.V.25.002/2014/2. számú végzése, a Győri Ítéltábla Gf.II.20.188/2014/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére, valamint a Tatabányai Törvényszék 9.G.40.006/2013/38. számú részítélete jogerőre emelkedése alaptörvény-ellenességének megállapítására irányult.
- [2] Az indítványozó állította, hogy a Kúria mint másodfokú bíróság támadott végzése – és azzal összefüggésben az általa hivatkozottak szerint a Győri Ítéltábla végzése, valamint a Tatabányai Törvényszék részítéletének jogerőre emelkedése –, sérti Esztergom Város Önkormányzatának az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogát, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jogát. Állította továbbá az indítványozó – mint a perben eljáró jogi képviselő – az Alaptörvény II. cikke szerinti emberi méltósághoz, továbbá a XIX. cikk (1) bekezdésében szabályozott szociális biztonsághoz és a XX. cikk (1) bekezdésében biztosított testi lelki egészséghez való jogának sérelmét is. Az indítványozó kérte továbbá, hogy amennyiben a Tatabányai Törvényszék mint elsőfokú bíróság az alkotmányjogi panaszra tekintettel, kérésére, a hivatkozott számú részítéletének végrehajtását nem függeszti fel, úgy az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 359/C. § (2) bekezdése alapján hívja fel nevezett bíróságot a 9.G.40.006/2013/38. számú részítélete végrehajtásának felfüggesztésére.
- [3] A panasszal érintett ügy alapja az volt, hogy a Kúria mint másodfokú bíróság helybenhagyta a Győri Ítéltábla azon végzését, amely elutasította az indítványozó által a perben képviselt Esztergom Város Önkormányzata igazolási kérelmét és a Tatabányai Törvényszék részítélete elleni fellebbezését.
- [4] Az indítványozó az indítványt saját nevében terjesztette elő, Esztergom Város Önkormányzatának az alkotmányjogi panasz eljárásban történő képviseletére vonatkozó meghatalmazását nem csatolta.
- [5] Az Alkotmánybíróság főtárgya 2015. június 25-én kelt levelében tájékoztatta az indítványozót arról, hogy az Abtv. 52. § (4) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz eljárás feltételeinek fennállását az indítványozó-

nak kell igazolnia. Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybírósághoz megküldött dokumentumok alapján nem volt megállapítható az indítványozó közvetlen érintettsége, illetve indítványozói jogosultsága, a főtktár felhívta az indítványozó figyelmét az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének rendelkezéseire, továbbá arra, hogy az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata alapján közhatalmi jogosítványokkal felruházott állami szervnek nincs az államhatalommal szemben garanciákat jelentő olyan alkotmányos joga, amely feljogosítja alkotmányjogi panasz előterjesztésére.

- [6] Az indítványozó 2015. július 31-én érkezett beadványában a főtktári levélre válaszolva közölte, hogy annak tartalmával nem ért egyet. Személyes érintettségét továbbra sem igazolta, ugyanakkor kifejtette, hogy személyiségi jogainak peresítésére – az igazolási kérelem alaptalan és jogsértő elutasítása folytán – nincs is többé lehetősége, így az Abtv. 27. §-ban rögzített, a jogorvoslati lehetőségek kimerítésére vonatkozó feltételnek megfelelt. Az önkormányzat indítványozói legitimációjával kapcsolatban előadta, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló sérelmezett döntésben az érintett önkormányzat nem mint közhatalmat gyakorló állami szerv, hanem mint polgári jogi jogalanyisággal rendelkező helyi önkormányzat járt el, a helyi ügyek intézése körében. Értelmezése szerint e körben megilleti az önkormányzatot a tisztességes eljáráshoz és jogorvoslathoz való jog megsértése miatti alkotmányos jogvédelem, így jogosult alkotmányjogi panasz benyújtására.
- [7] Az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal akkor fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [8] Az indítványból – amely a tisztességes eljáráshoz való jog és a jogorvoslathoz való jog vonatkozásában Esztergom Város Önkormányzata ugyanezen tárgyban, ugyancsak 2015. május hó 29-én benyújtott alkotmányjogi panaszának átirata –, a kiegészítés ellenére sem volt megállapítható, hogy az indítványozó érintett személyként vagy nevezett önkormányzat képviselőjeként nyújtotta azt be. Az indítványozó a panaszt ugyanis magánszemélyként terjesztette elő, abban azonban olyan döntés felülvizsgálatát kérte az Alkotmánybíróságtól, amely nem az indítványozóra, hanem Esztergom Város Önkormányzatára nézve állapított meg kötelezettséget.
- [9] Amennyiben tehát az indítványozó az indítványt az ügyben érintett szervezet nevében terjesztette elő, úgy nem tett eleget az Ügyrend 27. § (1)–(3) bekezdéseiben előírt, a jogi képviselet ellátására vonatkozó rendelkezéseknek, ezért az Ügyrend 30. § (2) bekezdés c) pontjának második fordulata alapján az indítvány érdemi elbírálására e vonatkozásban nem kerülhet sor.
- [10] Az indítványozó emberi méltóságához, szociális biztonságához, illetve a testi-lelki egészséghez való jogának sérelmével kapcsolatos panaszról pedig azt állapította meg az Alkotmánybíróság, hogy a támadott bírói döntések tárgya az igazolási kérelem mérlegelése, és nem az indítványozó által sérülni vélt személyiségi jogokkal kapcsolatos döntés volt, így érintettség hiányában az Abtv. 27. §-a, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés c) pontjának első fordulata alapján az indítvány érdemi elbírálására e vonatkozásban sincs lehetőség.
- [11] Figyelemmel egyrészt az indítványozói jogosultság, másrészt az érintettség nyilvánvaló hiányára, az Alkotmánybíróság a befogadás további feltételeinek vizsgálatát mellőzte és az alkotmányjogi panasz visszautasításáról döntött.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1774/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3220/2015. (XI. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.II.38.156/2014/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselőjük útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó előadta, hogy a Tolna Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatala a TOD/25/25-3/2014. számú határozatával az ingatlanukon megépített bővítés elbontását rendelte el. A közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatára keresetet nyújtottak be a Szekszárdi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz, amely a keresetet a 4.K.27.041/2014/10. számú ítéletében elutasította. Az indítványozók jogi képviselőjük útján felülvizsgálati kérelemmel fordultak a Kúriához. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a Kfv. II.38.156/2014/8. számú ítéletében (a továbbiakban: Ítélet) a Szekszárdi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 4.K.27.041/2014/10. számú ítéletét hatályában fenntartotta. Ezt követően fordultak az indítványozók alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz az Abtv. 26. § (1) bekezdésére hivatkozással kérve a bírői döntés alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [3] Az indítványozók álláspontja szerint az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabályi alkalmazás történt. A bírósági eljárás során született döntésekre az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának közvetlen kihatása volt. Az indítványozók álláspontja szerint a lefolytatott – közigazgatási és bírósági – eljárások során a feljelentő magánszemély által, állítását bizonyítandó bizonyítékként becsatolt videofelvétel az eljárásban nem lett volna figyelembe vehető, mivel a feljelentő nem az eredeti felvételt bocsátotta a hatóságok rendelkezésére, hanem arról ismeretlen körülmények között készült ún. másolatot CD formátumban. Az eljáró bíróságok a másolati jelleg vonatkozásában az indítványozók kifogásait nem fogadták el, és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 191. § (1) bekezdését figyelmen kívül hagyva nem vették figyelembe a bizonyíték felhasználásakor azt a körülményt sem, miszerint a másolati bizonyíték felhasználásához az indítványozók nem adták hozzájárulásukat. Az indítványukban hivatkoztak az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése és 28. cikke sérelmére.
- [4] Az Alkotmánybíróság főtárgyára teljes körű hiánypótlásra hívta fel az indítványozókat, mivel az indítvány nem tartalmazott az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelmet, az indítványozók nem jelölték meg azt az alapjogot, amely ellentétes a sérelmezett jogszabályi rendelkezésekkel és bírői döntésekkel, az alkotmányjogi panasz nem tartalmazta az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, a konkrétan vizsgálandó jogszabályi rendelkezést vagy bírői döntést, az alapjogsérelmet alátámasztó indokolást, továbbá nem csatolták az érvényes, eredeti aláírással ellátott, az Alkotmánybíróság előtti eljárásban való képviseletre vonatkozó ügyvédi meghatalmazást.
- [5] Az indítványozók a hiánypótlási felhívásnak jogi képviselőjük útján határidőben eleget tettek és a felhívásra tett indítvány-kiegészítésükben az Ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését az Abtv. 27. §-a alapján kérték.
- [6] Az indítványozók – indítvány-kiegészítésében pontosított – álláspontja szerint az Ítélet megsértette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének tisztességes eljáráshoz fűződő jogra vonatkozó rendelkezéseit, amikor az eljáró bíróságok a Pp. 191. § (1) bekezdésében előírtakkal szemben nem kötelezték a feljelentőt arra, hogy az eredeti video-felvételt tárja a bíróság elé és álláspontjuk szerint a Pp. hivatkozott rendelkezésének megsértésével hiányosan lefolytatott bizonyítási eljárás(ok) és ennek nyomán meghozott döntés nem meríti ki a tisztességes eljárás fogalmát.
- [7] Az indítványozók jogi képviselője a hiánypótlás során becsatolta az ügyvédi meghatalmazását.

- [8] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. Az Abtv. 56. § (3) bekezdése értelmében a befogadás visszautasítása esetén az Alkotmánybíróság rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [9] 2.1. Az Alkotmánybíróság elsőként az alkotmányjogi panasz formai megfelelőségét vizsgálta.
- [10] Az Abtv. 27. §-a értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [11] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók az Abtv. 27. §-a, valamint az 51. § (1) bekezdése szerinti jogosultnak tekinthetők, az indítványozók az egyedi ügyben érintett személyek és a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségüket kimerítették.
- [12] 2.2. Az Alkotmánybíróság ezt követően az alkotmányjogi panasz Abtv. 27. §-ában, illetve 29–31. §-aiban foglalt tartalmi befogadhatósági feltételeknek való megfelelőségét vizsgálta.
- [13] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók az ítéletet 2015. május 18-án vették át és az alkotmányjogi panaszát 2015. június 22-én adták postára, így az alkotmányjogi panasz határidőben érkezett.
- [14] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az alkotmányjogi panasznak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha az alkotmányjogi panasz tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *a*) pont]; az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pont]; az Alkotmánybíróság által vizsgálandó jogszabályi rendelkezéseket vagy bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *c*) pont]; az Alaptörvény megsértettnek állított rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *d*) pont]; indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezések, bírói döntés miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e*) pont]; valamint kifejezett kérelmet a jogszabályi rendelkezés vagy a bírói döntés megsemmisítésére, illetve az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *f*) pont].
- [15] Az indítványozók panaszukban megjelölték azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az alkotmányjogi panasz elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [az Abtv. 27. §-a], továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést (az ítélet) és jogszabályi rendelkezést [a Pp. 191. § (1) bekezdése], valamint az Alaptörvény megsértettnek állított rendelkezését [az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] és a panasz kifejezett kérelmet tartalmaz az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára (az ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése).
- [16] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróságnak kizárólag a bírói döntés alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van jogköre, amelynek célja a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölése.
- [17] Azt indítványozók az ítélet kapcsán az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírói eljáráshoz való jogának sérelmét állították. Panaszukban nem a bíróság által alkalmazott jogszabályi rendelkezés [a Pp. 191. § (1) bekezdése] alaptörvény-ellenességét állították, hanem a bírósági eljárás során felhasznált videofelvétel bizonyítékként való mérlegelése kapcsán a bíróság eljárását tartották törvényellenesnek és ebből következően alaptörvény-ellenesnek. Az ítélet indokolása rögzíti, hogy a videofelvétel tartalma, az egyértelműen beazonosítható – az E.ON által 2003. augusztus 31-én felállított – villanyoszlop léte bír bizonyító erővel, melyhez képest irreleváns, hogy a kópia eredeti vagy másolat, ennek folytán nincs ok arra, hogy a videofelvétel a bizonyítékok közül kirekesztésre kerüljön. Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján a bírósági döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van jogköre. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a „jogszabályokat a bíróságok értelmezik,

az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel nem orvosolható” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Alkotmányjogi panaszt csak Alaptörvényben biztosított jog sérelmére lehet alapítani.

- [18] Az indítványozó által az ítélet kapcsán felvetett jogértelmezési és joggyakorlati aggályok azonban nem alkotmányossági kérdések. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételnek, mivel az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatosan az sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, sem bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet nem vetett fel, ezért az alkotmányjogi panasz nem befogadható.
- [19] 3. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósági vizsgálatának eredményeként így arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadhatósági feltételnek. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadhatósági akadály miatt az Alkotmánybíróság Ügyrendje 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében előírtakra is, visszautasította.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2116/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3221/2015. (XI. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az országgyűlési képviselők választása kampányköltségeinek átláthatóvá tételéről szóló 2013. évi LXXXVII. törvény 3. § (1) bekezdés a)–d) pontjai, az 5. § (1) bekezdése, a 8. § (1)–(4) bekezdései, az országgyűlési képviselők kampányköltségeinek támogatásáról szóló 69/2013. (XII. 29.) NGM rendelet 3. § a) pontja, valamint a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 7.K.27.170/2014/15. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1.1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) és (2) bekezdése, továbbá 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Indítványozta az országgyűlési képviselők választása kampányköltségeinek átláthatóvá tételéről szóló 2013. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: Törvény) 3. § (1) bekezdés a)–d) pontjai, az 5. § (1) bekezdése, a 8. § (1)–(4) be-

- kezdései, az országgyűlési képviselők kampányköltségeinek támogatásáról szóló 69/2013. (XII. 29.) NGM rendelet (a továbbiakban: NGMr.) 3. § a) pontja, valamint a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 7.K.27.170/2014/15. számú ítélete megsemmisítését, mert véleménye szerint a kifogásolt jogszabályi rendelkezések és annak alapján a bírósági döntés sérti az Alaptörvény 15. cikk (2) és (4) bekezdését, s ebből következően a 23. cikk (1) bekezdését. Az Alaptörvény felhívott rendelkezéseibe való ütközés indokát tételesen nem fejtette ki.
- [3] A támadott rendelkezések egy része a kampányfinanszírozási támogatás elszámolásáról, a visszafizetési kötelezettség teljesítéséről szól, a többi pedig kifejezetten a pártok, pártjelöltek kampányfinanszírozásával foglalkozik. Általánosságban azt fejtette ki, hogy az általa kifogásolt szabályozás anyagi értelemben hátrányos rá nézve, mert a független jelölteket diszkriminálja a pártok által támogatott jelöltekkel szemben.
- [4] 1.2. Az Alkotmánybíróság főtítkára hiánypótlásra szólította fel az indítványozót a jogszabályi rendelkezés és bírói döntés alaptörvény-ellenességének indokolása tekintetében. Az indítvány-kiegészítés már a helyes (római számos) alaptörvényi rendelkezéseket tartalmazza, azok beidézésével egyértelművé vált, hogy a diszkriminációt tilalmazó, valamint az esélyegyenlőség megvalósítását célul kitűző rendelkezéseket véli sérülni az indítványozó, továbbá úgy látja, hogy a szabályozás ellentétes a választójoggal is.
- [5] 1.3. Az ügy előzményéhez tartozik, hogy a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az indítványozó mint felperes kereseti kérelmét elutasította. Az ítélet indokolásában a bíróság utal arra, hogy az indítványozót az országgyűlési képviselők általános választásán jelöltként vették nyilvántartásba, majd röviddel ezután a jelölt kezdeményezésére a perben alperes Magyar Államkincstár 2014. március 10. napján 1 000 000 Ft összegű kampányfinanszírozási támogatást bocsátott rendelkezésére.
- [6] A választást követően a Magyar Államkincstár BP-63-21/1922/2014. számú határozatával megállapította, hogy az indítványozó nem szerezte meg az egyéni választókerületben leadott érvényes szavazatok legalább 2%-át, erre tekintettel 588 422 Ft szabályszerűen felhasznált, valamint a nem szabályszerűen felhasznált 260 615 Ft támogatás kétszeresének megfelelő 521 230 Ft-ot, összesen 1 109 652 Ft összeg visszafizetését írta elő.
- [7] Az indítványozó az államkincstári határozattal szemben keresetet nyújtott be a bírósághoz. Keresetében részletezte saját kampányfinanszírozási támogatása felhasználásának technikai körülményeit, majd az első tárgyalást követően hivatkozott az alperesi eljárás akadályozó jellegére, végezetül általánosságban utalt a kampányfinanszírozás visszásságainak sajtóbeli értékelésére. Indítványozta továbbá, hogy a bíróság keresse meg az Alkotmánybíróságot, de ennek a bíróság nem adott helyt.
- [8] A bíróság a keresetet elutasító döntését azzal indokolta, hogy az ügyben eljáró közigazgatási szervnek az elszámolási jogviszony körében kellett a vonatkozó rendelkezések alkalmazásával döntést hoznia; összefüggésekre, így a pártokra vonatkozó rendelkezésekre nem lehetett tekintettel. A bíróság ebből következően csak az elszámolással kapcsolatos hatósági eljárás törvényességét vizsgálhatta. Ennek megfelelően a Törvény 8. § (3) és (4) bekezdését, az indítványozó által nem támadott 2. § (6) bekezdését, valamint az NGMr. indítványozó által ugyancsak nem támadott 4. § (2) bekezdését alkalmazta.
- [9] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerint tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. Ennek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek.
- [10] 2.1. Az Abtv. 26. § (2) bekezdésére alapított alkotmányjogi panaszról az Alkotmánybíróság megállapította, hogy ilyen indítvány benyújtására az ügyben nincs lehetőség. A kivételes panasz előterjesztése ugyanis csak akkor lehetséges, ha az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következik be a jogsérelem, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás. Ezen törvényi feltételek egyike sem teljesült a vizsgált ügyben, ezért az erre alapított alkotmányjogi panasz nem befogadható.
- [11] 2.2. Az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panasszal kapcsolatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a felhívott jogszabályi rendelkezések közül a bíróság a Törvény 3. § (1) bekezdését, az 5. § (1) bekezdését, valamint az NGMr. 3. § a) pontját nem alkalmazta, és azok egyébként sem hozhatók összefüggésbe az indítványozó személyével és független jelölti mivoltával. Az alkotmányjogi panasz tehát e tekintetben

azért nem fogadható be, mert egyedi normakontroll csak abban a jogszabályi körben kezdeményezhető, amelyeket a bíróság alkalmazott, és ennek révén következik be a panaszos Alaptörvényben biztosított jogának sérelme.

- [12] 2.3. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése és a 27. §-a előírásainak megfelelő alkotmányjogi panaszelemekkel kapcsolatban az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapította meg.
- [13] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az (1b) bekezdés meghatározza, hogy mikor határozott a kérelem, azaz megfelel-e a formai követelményeknek. Az eljáró tanács megállapította, hogy az indítvány tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá az indítványozó jogosultságát megalapozó rendelkezést.
- [14] Az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság által vizsgálandó jogszabályi rendelkezéseket és a bírósági döntést. Az indítvány kifejezett kérelmet tartalmaz a jogszabályi rendelkezés és a bírói döntés megsemmisítésére, illetve az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára. Az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 30. § (1) bekezdésében foglalt hatvan napos határidőn belül nyújtották be.
- [15] A befogadásról való döntéskor az indítvány tartalmi vizsgálata során az Alkotmánybíróság különösen az Abtv. 26–27. § szerinti érintettségét, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket vizsgálja. Az eljáró tanács megállapította, hogy az indítványt az Abtv. 26. § (1) bekezdése és a 27. §-a szerinti benyújtásra jogosult és érintett személy nyújtotta be jogorvoslati joga kimerítését követően.
- [16] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [17] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt utal a 3001/2015. (I. 12.) AB határozatra, amelyben a kampányfinanszírozással kapcsolatban megállapította, hogy a szabályozásbeli eltérés a független és a valamely párt által támogatott jelöltek között, egyrészt nem sérti a választójogot, másrészt nincs alkotmányjogilag értékelhető összefüggésben az Alaptörvény által tilalmazott hátrányos megkülönböztetéssel. {Indokolás [28], [30], [31]} A 3176/2015. (IX. 23.) AB határozatban pedig azt rögzítette, hogy az esélyegyenlőség megteremtésével sem hozható összefüggésbe a kampányfinanszírozási szabályozás {Indokolás [32]}.
- [18] Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján az ítéleteknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van jogköre, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség esetén. A bírói döntés irányának, önmagában a bírósági joggyakorlat tartalmának (annak, hogy a rendes bíróságok egy-egy tényt miként értékelték), valamint a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára azonban nem rendelkezik hatáskörrel.
- [19] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem tartalmaz az Abtv. 29. §-ában előírt olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely érdemi alkotmánybírósági eljárásra okot adhatna. Az Alkotmánybíróság nem észlelt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet sem. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz vizsgálatának eredményeként megállapította, hogy az nem felel meg az Abtv. 29. §-ában támasztott követelménynek, ezért nem fogadható be.
- [20] 3. A fentiekben kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (2)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdéseiben foglaltak szerint eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) és *h*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/698/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3222/2015. (XI. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság Pfv.III.20.535/2014/9. számú közbenső ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.III.20.535/2014/9. számú közbenső ítélete ellen terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt 2015. február 12-én, a Szolnoki Járásbíróság mint elsőfokú bíróság útján az Alkotmánybírósághoz. Az alkotmányjogi panasz az Alkotmánybíróságra 2015. március 30-án érkezett be. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság főtítkárának felhívására 2015. május 13-án kiegészítette. A panaszbeadvány a támadott bírói döntéseket az Alaptörvény O) cikkével, T) cikk (1) bekezdésével, 28. cikkével, XV. cikk (1)–(2) bekezdéseivel, valamint XXVIII. cikk (7) bekezdésével tartotta ellentétesnek. Az alkotmányjogi panasz kiegészítésében az indítványozó az Alaptörvény megsérteni vélt rendelkezéseként hivatkozott még a XIII. cikk (1) bekezdésére és a XXVIII. cikk (1) bekezdésére is.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz előzményeként a mellékelt iratokból megállapítható, hogy az indítványozó tulajdonát képezi 1993-tól egy Tószeg külterületén található, mesterségesen kialakított horgásztó. A tavon az indítványozó halgazdálkodást folytat, és az ott horgászók számára lehetőséget biztosít éves területi horgászengedély, napi jegy, stégbérlet, valamint helybérlet váltására. A tó fölött áthalad az egyik áramszolgáltató tulajdonában álló, korábban létesített nagyfeszültségű vezeték. A horgásztavon heti rendszerességgel horgászott – gyakran a családjával együtt – a helyi körzeti megbízott, aki 2009-től 2011-ig, rendőri hivatására tekintettel, névre szóló ingyenes éves horgászjegyet is kapott az indítványozótól. 2006-ban a körzeti megbízott egyik kollégája a horgásztó egyik zsilipjénél horgászva áramütést szenvedett, mert karbonszálas horgászbottjával túl közel ért az ott a földfelszíntől számítva kb. 6 méter magasságban húzódó nagyfeszültségű szabadvezetékhez. A balesetet szenvedett személy a körzeti megbízottal jó ismerősi viszonyban volt, a baleset körülményeiről neki részletesen beszámolt. E 2006-ban történt balesetet követően az indítványozót a bíróság nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte, mert a baleset helyszíne horgászásra alkalmas volt, ott látszólag kialakított horgász hely volt. A balesetet követően az indítványozó ezen a helyen a zsilipre kihelyezett egy „Horgászni tilos!” táblát, valamint a területen egy „Magánterület, belépni tilos!” táblát is; innen a horgászokat fokozatosan másik helyre irányította, a zsilipet nem használta, hagyta a helyet náddal benőni, és a jegyváltó helyen található térképen is egyértelműen bejelölte, hogy ezen a területen tilos horgászni. Az indítványozó halőrei folyamatosan felhívták az esetlegesen ott horgászók figyelmét arra, hogy azon a helyen horgászni tilos és balesetveszélyes. A veszélyt jelző táblák a nagyfeszültségű vezeték tartó oszlopokon is ki voltak helyezve; ezen kívül pedig az utóbbi időszakban a karbonszálas horgászbottokon is feltüntették a figyelmeztető jelzést, hogy nagyfeszültség közelében tilos velük horgászni. Mindezek ellenére azonban a helyi körzeti megbízott továbbra is főként ezen a helyen szeretett horgászni; azt követően is, hogy az indítványozó halőrei többször is figyelmeztették őt a balesetveszélyre, illetve 2008-ban részére egy stéget is biztosítottak a tó másik részén.
- [3] 2011. április 20-án a helyi körzeti megbízott a gyermekével erre az említett helyre ment ki a horgásztóhoz, és egy 4,75 méter hosszú karbonszálas horgászbottal horgászott. A bot horgászás közben hozzáért a nagyfeszültségű vezetékhez, melynek következtében a helyi körzeti megbízott áramütést szenvedett, és elhunyt. A halálos balesetet követően felesége egyedül maradt két kiskorú gyermekükkel.
- [4] Ezt követően az elhunyt özvegye és két gyermeke keresettel fordultak a bírósághoz, és nem vagyoni kártérítés megfizetésére kérték kötelezni az érintett áramszolgáltatót (mint elsőrendű alperest), valamint az indítványozót (mint másodrendű alperest). Keresetüket az elsőrendű alperessel szemben a Polgári Törvénykönyvről szóló

1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 345. §-ára (veszélyes üzem kárfelelőssége), a másodrendű alperessel szemben a régi Ptk. 339. §-ára (a kárfelelősség általános szabálya) alapították.

- [5] 3. Az ügyben első fokon a Szolnoki Járásbíróság döntött a 2013. július 18-án kelt, 2.P.22.438/2011/67. számú ítéletével. Megállapította, hogy a felperesek keresete az elsőrendű alperessel szemben nagyrészt alapos, míg az indítványozóval – mint másodrendű alperessel – szemben alaptalan.
- [6] Az elsőfokú döntéssel szemben a felperesek és az elsőrendű alperes élt fellebbezéssel. A másodfokú döntést a Szolnoki Törvényszék hozta meg, a 2013. november 13-án kelt, 7.Pf.21.042/2013/6. számú ítéletével. A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet részben és akként változtatta meg, hogy a felperesek keresetét az elsőrendű alperessel szemben is elutasította.
- [7] A jogerős ítélet ellen a felperesek felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be. Erről a Kúria a – jelen alkotmányjogi panasszal támadott – 2014. október 15-én kelt, Pfv.III.20.535/2014/9. számú közbenső ítélettel döntött. A Kúria a másodfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú ítéletet pedig megváltoztatta, és megállapította az elsőrendű alperes 50%-os, valamint az indítványozó (mint másodrendű alperes) 30 %-os kártérítő felelősségét a felperesek nem vagyoni káraiért azzal, hogy az alperesek kártérítő felelőssége 30%-os mértékben egyetemleges. A Kúria döntése megállapította, hogy az elsőrendű alperesnek a felelősségét nem sikerült kimentenie, mert egyrészt volt több olyan műszaki megoldás a perbeli nagyfeszültségű vezeték elvezetésére, amellyel nem nagy költséggel a horgasztó használata biztonságossá tehető lett volna, másrészt pedig az ő feladata lett volna azt elérni, hogy a veszélyes szakaszon ne folytathassanak semmilyen tevékenységet. Az elsőrendű alperes felelőssége azonban nem teljes, az elhunyt többszöri, súlyos fokú felróható magatartása betudható a közeli hozzátartozóinak, ezért kárcsökkentésnek van helye, amelynek a mértéke 50%.
- [8] Az alkotmányjogi panasz benyújtását követően a Szolnoki Járásbíróság a 2015. február 26-án kelt, 2.P.20.297/2015/3. számú ítéletével – a Kúria közbenső ítéletének megfelelően – összegszerűen meghatározta az elsőrendű alperest és az indítványozót terhelő nem vagyoni kártérítés mértékét. A mértékek megállapítása során a bíróság azt is figyelembe vette, hogy a másodrendű és harmadrendű felperesek felemelték a keresetüket.
- [9] Az indítványozó a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.III.20.535/2014/9. számú közbenső ítélete ellen az Abtv. 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Az Alaptörvényben biztosított, és a támadott bírói döntéssel megsérteni vélt jog megjelöléseként az Alaptörvény O) cikkére, T) cikk (1) bekezdésére, XV. cikk (1)–(2) bekezdéseire, XXVIII. cikk (7) bekezdésére és 28. cikkére hivatkozott.
- [10] Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt – az Alkotmánybíróság főtitkárának felhívására – 2015. május 13-án kiegészítette. Az alkotmányjogi panasz kiegészítésében előadta, hogy a Kúriának ez a „szociális alapon” meghozott döntése sérti a bíróság pártatlanságának alaptörvényi követelményét és a tisztességes tárgyaláshoz való jogot, valamint a (vagyoni alapon történő) hátrányos megkülönböztetés tilalmát is. Az alkotmányjogi panasz kiegészítése felvetette az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tulajdonhoz való jog sérelmét is, mivel a kártérítési felelősség hiányában kirótt kártérítés az alperesek vagyonát csökkentette.
- [11] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése előírja, hogy az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálása előtt dönteni kell annak befogadásáról. Az alkotmányjogi panasz befogadásáról az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján – figyelemmel az Abtv. 47. § (1) bekezdésére, 50. § (1) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1) és (2) bekezdéseire – tanácsban eljárva dönt. A panaszt akkor lehet befogadni, ha az megfelel a törvényben előírt formai és tartalmi követelményeknek, különösen az Abtv. 26–27. és 29–31. §-aiban foglalt feltételeknek. Ezekon kívül az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt kritériumoknak.
- [12] Jelen esetben a panasz nem felel meg ezeknek a követelményeknek, az alábbiak miatt.
- [13] Az alkotmányjogi panasz tartalmazza azt a törvényi rendelkezést – nevezetesen az Abtv. 27. §-ára történő hivatkozást –, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont].
- [14] Az indítvány kitér az eljárás megindításának indokaira, és megsérteni vélt Alaptörvényben biztosított jogként az O) cikkre, a T) cikk (1) bekezdésére, a XIII. cikk (1) bekezdésére, a XV. cikk (1)–(2) bekezdéseire, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseire, valamint a 28. cikkre hivatkozott.

- [15] Az Alaptörvény O) cikkére, T) cikk (1) bekezdésére és 28. cikkére történő hivatkozás kapcsán az Alkotmánybíróság rámutat, hogy ezek a rendelkezések nem minősülnek – az Abtv. 27. § a) pontja szerinti – Alaptörvényben biztosított olyan jognak, amelyre alkotmányjogi panaszt közvetlenül lehetne alapítani. Az indítvány e rendelkezésekre hivatkozó részei ezért nem bírálhatók el érdemben.
- [16] Az indítvány megjelöli az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést: a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.III.20.535/2014/9. számú közbenső ítéletét.
- [17] Az indítvány az Alaptörvény megsértett rendelkezéseként – a 11. pontban írtak szerint – az O) cikkekre, a T) cikk (1) bekezdésére, a XIII. cikk (1) bekezdésére, a XV. cikk (1)–(2) bekezdéseire, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseire, valamint a 28. cikkre hivatkozik [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont].
- [18] Az indítvány – részben – tartalmaz indokolást arra nézve, hogy a támadott bírósági döntések miért ellentétesek az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. Ez az indokolás azonban, az alkotmányjogi panasz ismertetésénél írtak szerint, a támadott bírósági döntés indítványozóra nézve kedvezőtlen részeinek kritikáját foglalja magában.
- [19] Ezen kívül az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdését az alkotmányjogi panasz csak felsorolta, mint sérülni vélt rendelkezést, de indokolást nem kapcsolt hozzá. Nem tartalmaz továbbá érdemi elbírálást lehetővé tevő, alkotmányjogi szempontból releváns indokolást az indítvány a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütközés kapcsán sem; így nem tér ki pl. arra sem, hogy a – nem vagyoni kártérítésről szóló, valamelyik peres fél számára elkerülhetetlenül vagyoni hátránnyal járó – bírói döntés milyen összefüggésben veheti fel a diszkriminációtilomba ütközés kérdését, vagy milyen szempontok szerint alkotmánynak egységes, homogén csoportot a per felperesei és alperesei. Ezért az alkotmányjogi panasz Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésére és XV. cikk (1)–(2) bekezdéseire hivatkozó részei érdemi elbírálására nincs lehetőség.
- [20] Az indítvány tartalmaz kifejezett kérelmet a bírói döntések megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [21] Az alkotmányjogi panasz benyújtása az Abtv. 53. § (1)–(2) bekezdésének megfelelően történt.
- [22] Az Abtv. 29. §-a szerint: „Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.” Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz ezen tartalmi befogadási követelményével összefüggésben az alábbi megállapításokat teszi.
- [23] Az indítványozó – a már említett alaptörvényi rendelkezéseken kívül – hivatkozott az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való joga sérelmére is, mivel a – véleménye szerint – kártérítési felelősség fennállta nélkül kirótt kártérítés-fizetési kötelezettség a vagyonát csökkentette.
- [24] Az Alkotmánybíróság a tulajdonhoz való jog kapcsán már rámutatott, hogy annak „[...] az Alaptörvény XIII. cikkében foglalt szabálya alapvetően a tulajdonjog alkotmányos intézményének kétségbevonásával, a tulajdonhoz való jognak a szakjogági jogalkalmazáson (jogértelmezésen) kívül eső elvitatásával, illetve a tulajdonnak az állam általi, a kisajátításra vonatkozó alaptörvényi feltételeket figyelmen kívül hagyó elvonásával sérülhet.” {3021/2014. (II. 11.) AB végzés, Indokolás [16].} Az Alkotmánybíróság arra is hivatkozott már, hogy „[...] a kártérítés megfizetése iránti eljárás lefolytatása, a tényállás megállapítása és a [rég]i Ptk. alapján való értékelése kizárólag az arra illetékes bíróságok feladata [...]” {3068/2015. (IV. 10.) AB végzés, Indokolás [12]}; valamint, hogy „[...] a tulajdonhoz való jog sérelmének megállapítását önmagában az indítványozóra nézve kedvezőtlen bírósági döntés még nem alapozza meg. Az eljáró bíróságok magánjogi jogvitát döntöttek el [...], ezekben az alperest marasztalták, ez azonban nem jelenti a tulajdonjog olyan korlátozását, ami alkotmányjogi relevanciával bírna. [...] Magánjogi jogvitában [...] szembe kerül a peres felek tulajdonjoga, és az egyik fél joga természetesen a másik fölé kerül, ez azonban nem eredményezi az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése sérelmét.” {3157/2013. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [32]}
- [25] Mindezekre figyelemmel a jelen ügyben sem állított az indítvány az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése kapcsán olyan pontosan körülírt alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre mutatna.
- [26] Az Alaptörvény megsérteni vélt rendelkezéseként jelölte meg az indítványozó a XXVIII. cikk (1) bekezdését is, mert – véleménye szerint – a Kúria „szociális alapon” meghozott, a fizetőképes alperesek vagyonát terhelő döntése sérti a bíróság pártatlanságának alaptörvényi követelményét és a tisztességes tárgyaláshoz való jogot.
- [27] Az Alkotmánybíróság ezen indítványozói hivatkozással kapcsolatban megjegyzi, hogy az alapul fekvő ügyben a tényállás feltárása, a bizonyítékok mérlegelése és az irányadó jogszabályok alapján a következtetések levonása, valamint a kárfelelősség telepítése a rendes bíróságok feladata, és mindezek önmagukban alkotmányossági

kérdést nem vetnek fel. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz e tekintetben is az indítványozó (mint alperes) számára kedvezőtlen bírósági döntés – elsősorban a kártérítés jogszerűségével kapcsolatos – megállapításainak tartalmi, és nem alkotmányossági kritikáját tartalmazza. „Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján az ítéleteknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van jogköre, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség esetén. A bírói döntés irányának, önmagában a bírósági joggyakorlat tartalmának (annak, hogy a rendes bíróságok egy-egy tényt miként értékelték), valamint a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára azonban nem rendelkezik hatáskörrel.” {3232/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [17]} Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hangsúlyozza: „Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés *d*) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor.” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}

- [28] 6. Az Alkotmánybíróság ezért – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (2)–(3) bekezdései, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1)–(2) bekezdései alapján eljárva – az alkotmányjogi panaszt visszautasította, az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 30. § (2) bekezdés *a*) pontja, az Alaptörvény O) cikke, T) cikk (1) bekezdése, XV. cikk (1)–(2) bekezdései, XXVIII. cikk (7) bekezdése és 28. cikke tekintetében pedig az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 30. § (2) bekezdés *h*) pontja alapján.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/908/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3223/2015. (XI. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a deviza alapú kölcsönszerződésekkel kapcsolatos perekben felmerült egyes elvi kérdésekről szóló 6/2013. Polgári jogegységi határozat és a 2/2014. Polgári jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó – mint deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés alanya – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CL. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján benyújtott alkotmányjogi panaszában annak megállapítását kérte, hogy *a*) a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény, *b*) a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény, *c*) az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2014. évi LXXVII. törvény, *d*) a deviza alapú kölcsönszerződésekkel kapcsolatos perekben felmerült egyes elvi kérdésekről szóló 6/2013. Polgári jogegységi határozat és *e*) a 2/2014. Polgári jogegységi határozat sérti a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (*sic!*) egyes rendelkezéseit. Az indítványozó alternatív módon megjelölte az Abtv. 26. § (1) bekezdését, illetve a 27. §-át is, azonban saját ügyében folyt bírósági eljárásra nem hivatkozott.
- [3] Az Alkotmánybíróság hiánypótlási felhívására küldött levelében írtak szerint az indítványozó a kérelmét csak a megjelölt polgári jogegységi határozatok vonatkozásában tartotta fenn. Indokolása szerint e polgári jogegységi határozatok – melyek „alapjául szolgáltak a deviza alapúnak nevezett kölcsönök elszámolását és forintosítását szabályozó” törvényeknek – sértik az Alaptörvény Nemzeti Hitvallásának egyes pontjait, a B) cikk (1) bekezdését, K) cikkét, R) cikkét, a T) cikk (3) bekezdését, az I. cikk (1)–(2) bekezdését, II. cikkét, V. cikkét, a VI. cikk (2)–(3) bekezdését, a 25. cikk (1)–(3) bekezdését és a 28. cikkét, ezért azok megsemmisítését kérte.
- [4] 2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben előírt feltételeknek, tehát befogadható-e.
- [5] Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen kezdeményezhető, mégpedig abban az esetben, ha az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be az Alaptörvényben biztosított jog sérelme, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás. Ez azt jelenti, hogy „[a]z Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz az absztrakt utólagos normakontrollt felváltó speciális eljárás-fajta, mely személyes érintettséget feltételez. A panaszra tehát a jogszabály alkalmazása vagy hatályosulása ad okot, azonban úgy, hogy konkrét (bírósági) eljárás nem folyt/folyik az ügyben.” {3208/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [42]} Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti panasz feltétele tehát az, hogy a jogsérelem hatósági vagy bírói jogalkalmazás nélkül közvetlenül következzen be.
- [6] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: „Az olyan jogszabályok, valamint az Abtv. 37. § (2) bekezdésben meghatározott egyéb jogi eszközök esetében, melyek lényegüknél fogva nem hatályosulhatnak közvetlenül (ilyen például a jogegységi határozat, mely csak a bíróságra kötelező, vagy általában a hatóságok és bíróságok eljárását szabályozó jogszabályok stb.), az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján történő eljárásban a közvetlen érintettség nem állapítható meg.” {3246/2014. (X. 3.) AB végzés, Indokolás [10]} Tekintettel tehát a jogegységi határozat jogi jellegére – arra, hogy az csak a bíróságokra kötelező –, az indítványozó jogait érintő közvetlen hatályosulás, illetve közvetlen indítványozói érintettség a jelen indítvánnyal támadott PJE határozat vonatkozásában nem állapítható meg. Hasonlóan döntött az Alkotmánybíróság kifejezetten a 6/2013. Polgári jogegységi határozat vonatkozásában a 3087/2015. (V. 19.) AB végzésben {Indokolás [17]–[18]}, illetve a 2/2014. Polgári jogegységi határozat vonatkozásában a 7/2015. (III. 19.) AB határozatban (Indokolás [25]–[28]).
- [7] Mindezek miatt a 6/2013. Polgári jogegységi határozatot és a 2/2014. Polgári jogegységi határozatot támadó – az Abtv. 26. § (2) bekezdésére alapított – alkotmányjogi panasz nem felel meg a törvényi követelményeknek, tehát nem befogadható. Ezért a panaszt az Alkotmánybíróság – a befogadhatóság egyéb feltételei vizsgálatának mellőzésével – az Abtv. 56. §-a alapján eljárva az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *c*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkóvics Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2514/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3224/2015. (XI. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény 3. §-a, 4. §-a és 5. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján előterjesztett – alkotmányjogi panaszában a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: Elszámolási tv.) 3–5. §-ai alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kifejtettek szerint a támadott rendelkezések sértik az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését, illetve a XXII. cikk (1) bekezdését, ugyanakkor utalt az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésére, az 1. cikk (2) bekezdés *a* és *b*) pontjára, valamint a 25. cikk (1) bekezdésére is.
- [3] 2. Az Alkotmánybíróság tanácsának az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében először azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz eleget tesz-e a befogadhatóság feltételeinek.
- [4] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz formai kritériumoknak való megfelelést vizsgálta. E körben áttekintette, hogy az indítvány határidőben érkezett-e (Abtv. 30. §-a), illetve, hogy tartalmaz-e határozott kérelmet [Abtv. 52. § (1b) bekezdése].
- [5] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében – az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti – alkotmányjogi panaszt az alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezés hatálybalépésétől számított száznolcvan napon belül kell írásban benyújtani. Az Abtv. 30. § (4) bekezdése alapján [...] az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznolcvan nap elteltével alkotmánybírósági eljárás megindításának nincs helye.
- [6] Az Elszámolási tv. támadott rendelkezései az alábbiak kivételével – annak 47. § (2) bekezdése értelmében – 2014. november 1-jén léptek hatályba. Az Elszámolási tv. 4. § (4) bekezdését, továbbá az 5. § (2), (3), (8) és (9) bekezdéseit módosította a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló – már nem hatályos – 2014. évi LXXVIII. törvény. A módosított rendelkezések 2014. december 6-án léptek hatályba. A csatolt iratok alapján az indítványozó alkotmányjogi panaszát 2015. szeptember 29-én, a jogszabályi rendelkezések hatálybalépésének mindkét időpontjához képest megállapíthatóan elkésetten terjesztette elő.

- [7] 3. Az Alkotmánybíróság tanácsa mindezekre tekintettel megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panasza – elkésettsége miatt – az Abtv.-ben előírt formai feltételeknek nem felel meg, ezért annak befogadását az Ügyrend 30. § (2) bekezdés d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3014/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3225/2015. (XI. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz eljárás megszüntetéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Budai Központi Kerületi Bíróság 24.P.21.476/2013/17. számú ítélete, a Fővárosi Törvényszék 43.Pf.637.224/2014/4. számú ítélete, valamint a végrendelet tanújának aláírásáról szóló 3/2012. Polgári jogegységi határozat harmadik mondata alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panasz tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítványozó 1995-ben öröklési szerződést kötött, amelyben vállalta, hogy az örökhagyót gyámolítja, betegsége esetén ápolja, étkezési kiegészítéséről gondoskodik, valamint havonta anyagilag támogatja. Az örökhagyó pedig vállalta, hogy a fentiek fejében a tulajdonát képező Budapest 11. kerületében található ingatlanát az indítványozóra örökíti. Az öröklési szerződést az örökhagyó, az indítványozó, valamint két tanú írta alá és azt az okiratot szerkesztő ügyvéd ellenjegyezte. Az öröklési szerződés alapján a földhivatal az érintett ingatlanra – az öröklési jog biztosítására – elidegenítési és terhelési tilalmat jegyzett be. Az örökhagyó 2011-ben elhalálozott, az illetékes közjegyző a hagyatékban lévő – fentebb megjelölt – ingatlant ideiglenes hatállyal az indítványozónak adta át, és felhívta az indítványozót, hogy tulajdoni igényét perrel érvényesítheti. A végzés indokolása szerint ugyanis a hagyatéki eljárásban csak az öröklési szerződés két lapból álló másolata állt rendelkezésre és annak alapján nem volt megállapítható, hogy az alakilag aggálytalan-e, mivel az első oldalon nem szerepelt sem az örökhagyó, sem a tanúk aláírása.
- [3] Az indítványozó pert indított a Magyar Állammal szemben a tulajdonjog megállapítása iránt. A Budai Központi Kerületi Bíróság 24.P.21.476/2013/17. számú ítéletében megállapította, hogy a szerződés megkötésekor a földhivatali gyakorlat szerint a két oldalas dokumentumokat külön lapra másolták, így ezen okból elfogadta, hogy tárgyi ügyben a szerződés egy lapon szerepelt, így e tekintetben megfelelt az alaki feltételeknek. Ugyanakkor a bíróság mégis érvénytelennek minősítette az öröklési szerződést, mert az egyik tanú neve (személye) az örök-

lési szerződésből nem volt megállapítható, mivel az aláírása olvashatatlan és maga a szerződés sem nevesíti a tanút. A bíróság döntését a végrendelet tanújának aláírásáról szóló 3/2012. Polgári jogegységi határozatra (a továbbiakban: PJE) alapozta. A PJE rendelkező részének harmadik mondata szerint ugyanis a tanú személyének magából az okiratból megállapíthatónak kell lennie.

- [4] A fellebbezés folytán eljáró Fővárosi Törvényszék 43.Pf.637.224/2014/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, tekintettel arra, hogy az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése szerint a jogegységi határozat a bíróságokra nézve kötelező. Az indítványozó ugyanakkor a perben kétséget kizáróan beazonosította a tanú személyét, amikor cégbírósági aláírási címpéldánnyal igazolta, hogy az olvashatatlan aláírás a tanú szokásos aláírása volt a szerződéskötéskor. A tanú személye tehát nem volt kétséges, mivel azonban nem közvetlenül az öröklési szerződésből volt megállapítható, így nem felel meg a PJE szerinti érvényességi feltételnek.
- [5] Az indítványozó – jogi képviselői útján – az Alaptörvény 24. cikk (3) bekezdés *a)* és *b)* pontjai, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban) Abtv. 26. § (1) bekezdése és 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, amelyben kérte egyrészt a sérelmezett bírói döntések, másrészt a PJE rendelkező rész harmadik mondatának megsemmisítését. Az indítványozó az alkotmányjogi panasz benyújtásakor jelezte, hogy egyidejűleg felülvizsgálati kérelmet is előterjesztett a Kúriánál.
- [6] Az Alkotmánybíróság főtítkára hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, ezt követően a jogi képviselők kiegészítették az indítványt, részletesen indokolva mind a bírói döntések, mind a PJE támadott rendelkezése alaptörvény-ellenességét.
- [7] Az indítványozó álláspontja szerint a PJE, illetve az azon alapuló bírósági döntések sértik az Alaptörvény T) cikk (1)–(2) bekezdését [jogalkotás alkotmányos alapjai], 25. cikk (1) bekezdését [a bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet folytatnak], 25. cikk (3) bekezdését [a jogegység biztosítása a Kúria feladata], B) cikk (1) bekezdését [jogállamiság], C) cikk (1) bekezdését [hatalommegosztás], I. cikk (3) bekezdését [alapvető jogok szabályozása].
- [8] 2. Az indítványozó 2015. október 15-én kelt levelében arról tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy indítványa okafogyottá vált, mivel a Kúria felülvizsgálati eljárásban hatályon kívül helyezte az alkotmányjogi panaszban sérelmezett bírói ítéleteket és keresetének teljes egészében helyt adó határozatot hozott.
- [9] Az Abtv. 59. §-a szerint az Alkotmánybíróság a nyilvánvalóan okafogyottá vált ügyek esetében az előtte folyamatban lévő eljárást megszüntetheti. Az Ügyrend 67. § (2) bekezdés *c)* pontja alapján okafogyottá válik az indítvány, ha azt az indítványozó visszavonta. Az Alkotmánybíróság az indítványozónak az alkotmányjogi panasz okafogyottságára hivatkozó levelét – tartalma alapján – az indítvány visszavonásának tekintette.
- [10] Az Alkotmánybíróság, tekintettel arra, hogy az indítvány okafogyottá vált, az Abtv. 59. §-a, valamint az Ügyrend 67. § (1) bekezdése és (2) bekezdésének *c)* pontja alapján – figyelemmel az Abtv. 53. § (6) bekezdésére is – az előtte folyamatban lévő eljárást megszüntette.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/718/2015.

Az Alkotmánybíróság Határozatai az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtítkára
layout: www.estercom.hu

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Köves Béla ügyvezető
HU ISSN 2062–9273